
Vergaderjaar 2006–2007

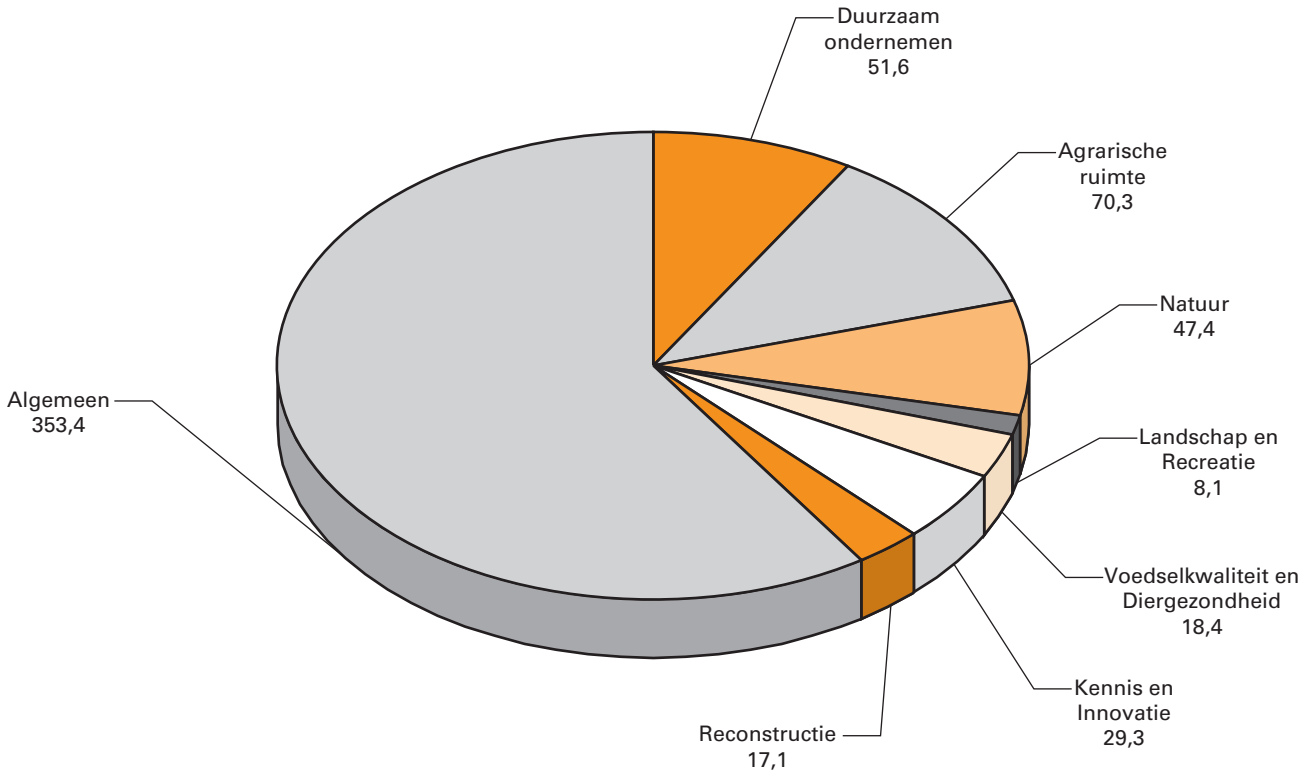
31 031 XIV

**Jaarverslag en slotwet ministerie van
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit 2006**

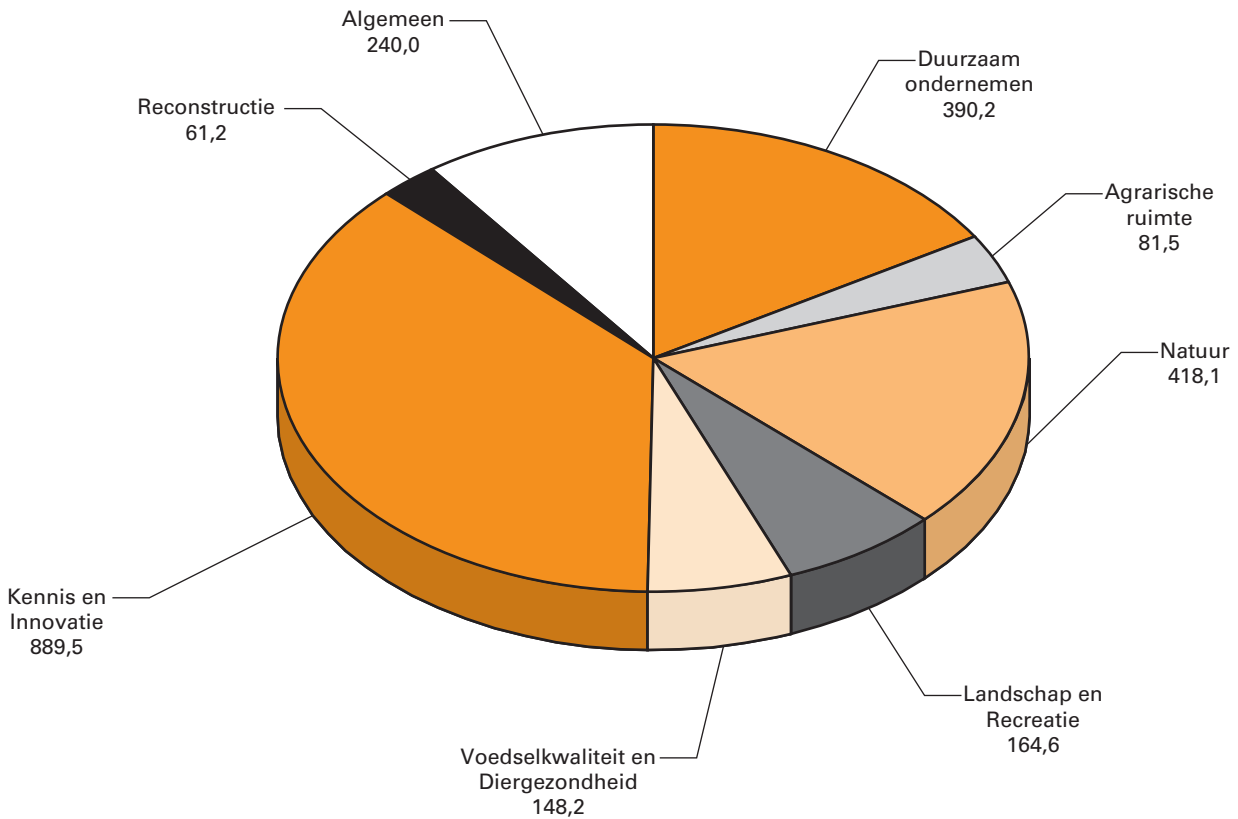
Nr. 1

**JAARVERSLAG VAN HET MINISTERIE VAN LANDBOUW, NATUUR
EN VOEDSELKWALITEIT (XIV)**
Aangeboden 16 mei 2007

Ontvangsten verdeeld over de (beleids)artikelen (bedragen x € 1 mln.)

Uitgaven verdeeld over de (beleids)artikelen (bedragen x € 1 mln.)

Inhoudsopgave		blz.
A.	ALGEMEEN	6
1.	Verzoek tot déchargeverlening	6
2.	Leeswijzer	11
B.	BELEIDSVERSLAG	13
3.	Beleidsprioriteiten 2006	13
4.	Beleidsartikelen	25
	21 Duurzaam ondernemen	25
	22 Agrarische ruimte	47
	23 Natuur	52
	24 Landschap en Recreatie	64
	25 Voedselkwaliteit en Diergezondheid	72
	26 Kennis en Innovatie	84
	27 Reconstructie	97
5.	Niet-beleidsartikelen	101
	28 Nominaal en onvoorzien	101
	29 Algemeen	101
6.	Bedrijfsvoeringsparagraaf	104
C.	JAARREKENING	108
7.	De verantwoordingsstaat	108
8.	De Saldibalans	109
9.	Baten-lastendiensten	117
	Algemene Inspectie Dienst (AID)	118
	Dienst Landelijk Gebied (DLG)	120
	Dienst Regelingen (DR)	123
	Plantenziektenkundige Dienst (PD)	125
	Voedsel en Waren Autoriteit (VWA)	128
D.	BIJLAGE	131
	Bijlage Europese Geldstromen	131
	Bijlage ZBO's en RWT's	138
	Bijlage Opvolging van de aanbevelingen van de algemene rekenkamer	139
	Bijlage Lijst met gebruikte afkortingen	141

A. ALGEMEEN

1. VERZOEK TOT DÉCHARGEVERLENING

Aanbieding van het jaarverslag en verzoek tot dechargeverlening van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aan de Voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Hierbij bied ik het departementale jaarverslag over het jaar 2006 van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aan.

Onder verwijzing naar de artikelen 63 en 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verzoek ik de beide Kamers van de Staten-Generaal de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit decharge te verlenen over het in het jaar 2006 gevoerde financiële beheer met betrekking tot de uitvoering van de begroting van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Ten behoeve van de oordeelsvorming van de Staten-Generaal over dit verzoek tot dechargeverlening is door de Algemene Rekenkamer als externe controleur op grond van artikel 82 van de Comptabiliteitswet 2001 een rapport opgesteld van haar bevindingen en haar oordeel met betrekking tot:

- het gevoerde financieel en materieel beheer;
- de ten behoeve van dat beheer bijgehouden administraties;
- de financiële informatie in de jaarverslagen en jaarrekeningen;
- de departementale saldibalansen;
- de totstandkoming van de informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering;
- de in het jaarverslag opgenomen informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering;

van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Dit rapport wordt separaat door de Algemene Rekenkamer aan de Staten-Generaal aangeboden.

Bij het besluit tot dechargeverlening dienen, naast het onderhavige jaarverslag en het hierboven genoemde rapport van de Algemene Rekenkamer, de volgende, wettelijk voorgeschreven, stukken te worden betrokken:

- Het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2006; dit jaarverslag wordt separaat aangeboden.
- De slotwet van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over het jaar 2006; de slotwet is als afzonderlijk kamerstuk gepubliceerd.
- Het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de betrokken slotwet is aangenomen.
- Het rapport van de Algemene Rekenkamer over het jaar 2006 met betrekking tot de onderzoeken, bedoeld in artikel 83 van de Comptabiliteitswet 2001. Dit rapport, dat betrekking heeft op het onderzoek van de centrale administratie van 's Rijks schatkist en van het Financieel jaarverslag van het Rijk, wordt separaat door de Algemene Rekenkamer aangeboden.
- De verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer met betrekking tot de in het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2006 opgenomen rekening van uitgaven en ontvangsten van het Rijk over

2006 alsmede met betrekking tot de Saldibalans van het Rijk over 2006 (de verklaring van goedkeuring, bedoeld in artikel 83, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001).

- Het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer is ontvangen.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
G. Verburg

Dechargeverlening door de Tweede Kamer

Onder verwijzing naar artikel 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verklaart de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dat de Tweede Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van Tweede Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 64, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2001 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, ter behandeling doorgezonden aan de voorzitter van de Eerste Kamer.

Dechargeverlening door de Eerste Kamer

Onder verwijzing naar artikel 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verklaart de voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal dat de Eerste Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Eerste Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 64, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, doorgezonden aan de Minister van Financiën.

2. LEESWIJZER

Het jaarverslag 2006 van LNV bestaat uit de volgende onderdelen:

- Dechargeverlening door de Tweede en Eerste Kamer
- Leeswijzer
- Beleidsprioriteiten
- Beleidsartikelen
- Niet-beleidsartikelen
- Mededeling Bedrijfsvoering
- Verantwoordingsstaat
- Saldibalans
- Samenvattende verantwoordingsstaten inzake baten-lastendiensten
- Bijlage Europese Geldstromen
- Bijlage ZBO's en RWT's
- Bijlage Opvolging van de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer
- Bijlage Lijst met gebruikte afkortingen

Voor het eerst is het opnemen van het «Voorwoord» geschrapt in het jaarverslag. Hiervoor in de plaats is een aanvulling gekomen op de Dechargeverlening. Op grond van artikel 6 van de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens (Stb. 2006, 95) dient een overzicht te worden opgenomen van medewerkers die in het verslagjaar meer verdienen hebben dan het gemiddelde belastbare loon van de ministers. Dit gemiddelde belastbare jaarloon is voor 2006 vastgesteld op € 171 000,-. Er zijn geen functionarissen die in aanmerking komen voor deze publicatie. Derhalve is er geen bijlage topinkomens LNV toegevoegd. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de beleidsprioriteiten uit de beleidsagenda 2006 conform de indeling van people, planet en profit. Hoofdstuk 4 stelt de beleidsartikelen centraal. Hierbij wordt ingegaan op de doelbereiking, doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid. De ingezette instrumenten en gerealiseerde activiteiten worden bij de doelbereiking toegelicht voorzover relevant ten opzichte van de begroting 2006.

De gegevens, waarop de verantwoording is gebaseerd, zijn ontleend aan reguliere prestatiegegevens of evaluatieonderzoek. De financiële gegevens zijn opgenomen onder de algemene beleidsdoelstelling in de tabel *budgettaire gevolgen van beleid*. De evidente verschillen tussen oorspronkelijk vastgestelde begroting en realisatie zijn bondig toegelicht. Dit geldt voor de verplichtingen, programma- en apparaatsuitgaven, alsmede de ontvangsten. De realisatiereeks gaat terug tot en met 2003 (t-3). Dit ritme is analoog aan het LNV jaarverslag 2005, waarbij de realisatiereeks teruggaat tot en met 2002. Ten behoeve van de nieuwe begrotingsindeling 2006 heeft er een begrotingsconversie plaatsgevonden van de realisatiecijfers vóór 2006 op basis van de nieuwe begrotingsindeling (artikelen en instrumenten). Hierdoor is in voorkomende gevallen geen 1 op 1 omzetting mogelijk geweest en zijn sommige instrumenten indicatief toegerekend aan de nieuwe begrotingsindeling. De niet financiële informatie is opgenomen onder de geoperationaliseerde doelstellingen.

In de Mededeling Bedrijfsvoering worden de relevante aandachtspunten in de bedrijfsvoering uitgelicht betrekking hebbend op hoofdstuk (XIV/ LNV) van de Rijksbegroting en het Diergezondheidsfonds. In de verantwoordingsstaat en saldibalans worden de uitgaven, ontvangsten en verplichtingen over 2006 gepresenteerd conform realisatie versus oorspronkelijk vastgestelde begroting. Een verkorte weergave van de jaarrekeningen over 2006 van de Baten-lasten diensten is opgenomen in de samenvattende verantwoordingsstaten. Het gaat hier om de Dienst Landelijk

Gebied, de Algemene Inspectie Dienst, de Voedsel en Waren Autoriteit, de Dienst Regelingen en de Plantenziektenkundige Dienst. Een overzicht van de Europese geldstromen, die relevant zijn voor de beleidsterreinen van het ministerie van LNV, zijn opgenomen in de bijlage Europese Geldstromen. Zij bevat een samenhangend overzicht van deze geldstromen en de co-financiering met LNV middelen en middelen van andere overheden en private partijen.

In de bijlage ZBO's en RWT's is een overzicht opgenomen van LNV gerelateerde organisaties, welke voldoen aan de gestelde criteria van ZBO's en RWT's.

B. BELEIDSVERSLAG

3. BELEIDSPRIORITEITEN 2006

Politiek is het jaar 2006 bijzonder geweest. Door de val van het kabinet Balkenende III eind juni en de daarop volgende verkiezingen in november konden de beleidsvoornemens voor dat jaar niet geheel doorgezet worden. Niettemin heeft LNV, zoals beschreven in de beleidsagenda 2006, ingezet op duurzaamheid en het zoeken naar verbinding in de maatschappij.

Dat laatste is het best te illustreren aan de hand van enkele initiatieven die de minister van LNV heeft genomen. Zoals aangekondigd in de nota Kiezen voor Landbouw (TK 2004–2005, 30 252, nr. 1) is veel energie gestoken in de dialoog met de agrarische sector en andere overheden. Ook hebben zogenaamde keukentafelgesprekken plaatsgevonden met de sector. Daarnaast zijn uitvoerige gesprekken gevoerd met ondernemers, wetenschappers en bestuurders uit diverse sectoren en maatschappelijke organisaties aan de hand van het Programma Ontmoetingen. Voortkomend uit de overtuiging dat LNV de verbinding moet zoeken met niet alleen de bestaande gesprekspartners, maar juist ook met andere maatschappelijke actoren. Ook de voorbereiding van het Investeringsbudget Landelijk gebied (ILG) is te zien als het zoeken van verbinding en het geven van vertrouwen. De verantwoordelijkheid voor de inrichting van het landelijk gebied wordt via dit programma neergelegd bij diegenen die daadwerkelijk wonen en werken in het gebied.

Aan de hand van de 3 «p's» (people, planet, profit) waren de beleidsvoornemens voor 2006 ingedeeld. Die indeling zal ik ook in dit jaarverslag aanhouden.

Economische duurzaamheid

Economische duurzaamheid (profit) weerspiegelt de vaker beschreven filosofie voor de omslag van zorgen voor, naar zorgen dat. Het streven is een vitaal en concurrerend agrocomplex, zo onafhankelijk als mogelijk van de overheid. Een belangrijk onderdeel van dat streven is de vermindering van *administratieve lasten* en belemmeringen.

Met het meerjarenprogramma is de doelstelling van LNV de administratieve lasten met ten minste 25% te verminderen gerealiseerd. De bereikte verlaging bedroeg circa 35%. Het kwantitatieve doel om het LNV-regelgevingsbestand in deze kabinetsperiode te verminderen naar 712 regels is reeds per 1 januari 2006 behaald. In januari 2007 bedroeg het aantal LNV-regels 558. Een verdere daling is voorzien. Ook het kwalitatieve doel van de Grote vereenvoudiging van LNV-regelgeving is in belangrijke mate gehaald.

De *Regeling LNV-subsidies* is in 2006 afgerond. De regeling wordt het exclusieve kader voor de verlening van LNV-subsidies en is tevens het voertuig voor de uitvoering van het rijksdeel van het plattelandsontwikkelingsprogramma 2007–2013. Nadruk ligt op minder subsidie en meer innovatie. Er wordt een transparanter subsidiestelsel met minder lasten gerealiseerd. De regeling leidt tot intrekking van circa 35 oude subsidie-regelingen. Tezamen met de reeds door invoering van het ILG vervallen LNV-subsidieregelingen (10 stuks) betekent dit een vermindering van het LNV-subsidieregelvingsbestand met 45 regelingen.

Na het verschijnen van «*Kiezen voor landbouw*» is met veel energie de dialoog gevoerd met de agrarische sector en andere overheden. De nota ondervond daarbij veel weerklank. Door de verschillende partijen zijn de uitdagingen uit de nota voortvarend opgepakt, zowel door de (georganiseerde) ondernemers als door de diverse overheden. Vanuit de overheden is o.a. aandacht besteed aan het creëren van ruimte voor ondernemerschap d.m.v. minder of andere regels, het terugdringen van de beleefde lasten, de inzet op kennis en innovatie, de start van het programma ontmoetingen. Tijdens de bespreking van de nota in de Tweede Kamer is de minister verzocht om een taskforce multifunctionele landbouw op te zetten, samen met plattelandsorganisaties en relevante overheidspartijen. Dit verzoek is door de betrokken partijen voortvarend opgepakt. Door de marktpartijen is als eerste actie in november 2006 het manifest «*Veelzijdig platteland*» gepresenteerd, waarin het belang van de multifunctionele landbouw voor de Nederlandse samenleving wordt onderstreept. De realisatie van de taskforce is voorzien in 2007.

Ook in 2006 stond in de EU de hervorming van verschillende *marktordeningen* op de agenda. De meest in het oog springende is wel de hervorming van de marktordeningen suiker, bananen en wijn. De eerste twee zijn naar tevredenheid afgerond en geïmplementeerd. De liberalisering van de suikermarkt voldoet aan de WTO-voorwaarden en stelt de markttoegang voor ontwikkelingslanden veilig.

Verder is een begin gemaakt met de omvorming van 23 marktordeningen tot één marktordening en werd overeenstemming bereikt over nieuwe regels voor productie en etikettering van biologische producten. Door een intensieve lobbycampagne lukte het om in die verordening ook ingrediëntenetikettering mogelijk te maken. Verruimde afzetmogelijkheden voor biologische producten zijn het gevolg. Ten slotte is tijdens de informele Landbouwrraad van Oulu (Finland) de discussie over de toekomst van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) van start gegaan. Nederland heeft daaraan o.a. via het essay «*landbouw verbindend voor Europa?*» van Cees Veerman een actieve bijdrage geleverd.

In 2006 geraakten de *WTO-onderhandelingen* in het kader van de Doha-Ronde in het slop. LNV leverde in het afgelopen jaar een intensieve bijdrage aan de voorbereidingen op de onderhandelingen om zo mogelijk tot een akkoord te komen. In juli 2006 besloten de onderhandelende partijen de besprekingen op te schorten omdat de meningsverschillen niet te overbruggen waren.

Op *fyto-sanitair gebied* is sterk ingezet op efficiënter en effectiever inspecteren en een aanzet werd gemaakt met verbreding en intensivering van de noodzakelijke kennisbasis.

In *Plantkeur*, het concentreren van inspectietaken bij de Kwaliteitscontrolediensten, waren de drijfveren vooral efficiency en vermindering van het aantal inspecteurs op bedrijven. Aan de effectiviteit van fyto-sanitaire regels in het handelsverkeer werd gewerkt door een grotere inzet op handhaving en door onderzoek naar de werking van het bestaande fyto-sanitaire garantiestelsel. Ter verbreding van de fyto-sanitaire kennisbasis in Nederland is onderzoek naar plantenziekten en daaraan gerelateerde onderwerpen bij Nederlandse wetenschappelijke instituten en kenniscentra uitgebreid en/of geïntensiveerd.

Centrale overheid, betrokken Keuringsdiensten en bedrijfsleven kwamen in 2006 tot overeenstemming over de overdracht van fyto-sanitaire inspectietaken van de Plantenziektenkundige Dienst aan de vier Keuringsdiensten, die o.b.v. de Landbouwkwaliteitswet en de Zaaizaad- en Plantgoed-

wet reeds belast zijn met kwaliteitskeuringen van planten en plantaardig materiaal.

Er is veel voortgang bereikt in deze operatie die o.a. moet leiden tot minder inspecteurs op het bedrijf. De oorspronkelijk voorgenomen overdracht per 1 januari 2007 bleek niet haalbaar. De daadwerkelijke overdracht is nu voorzien voor september 2007.

De LNV-inzet voor *innovatie* is vastgelegd in een Strategienota Innovatie. Het LNV-innovatie-instrumentarium is herzien. Nieuwe regelingen zijn voorbereid voor de distributie van agro-innovatievouchers en samenwerking van innoverende ondernemers. Als nieuw instrument ter ondersteuning van het groen MKB is met andere ministeries het Small Business Innovation Research Programma (SBIR) opgezet (TK, 2006–2007, 29 826, nr. 28). De twee LNV-pilots zijn biobased economy en natuurvriendelijk werken. Via het project «Dag van de Toekomst» is een netwerkgeving neergezet voor innovatieve ondernemers. De lerende ondernemersnetwerken MelkveeAcademie (MVA) en Kennis op de Akker (KODA) zijn verder ontwikkeld met als doel ondernemerschap en innovatie in de land- en tuinbouw te versterken.

Op basis van een analyse van bestaand beleid is een voorstel ontwikkeld voor een actieplan voor de (verdere) *vermaatschappelijking van kennis*. In 2007 zal dit plan worden uitgevoerd. Ervaring is de laatste jaren opgedaan met kenniskringen waarbij onderzoek en gebruik direct in contact staan. In 2006 heeft de Minister het startsein gegeven voor het vernieuwde Kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit en de Kenniskring Weidevogels.

Op 20 juni heeft de Minister met LNV-kennisinstellingen die samenwerken in de Groene Kennis Coöperatie (GKC) een Meerjarenafpraak LNV 2006–2010 gemaakt. Centraal in de aanpak staat de ontwikkeling van regionale kenniscentra en versterking van leren in de praktijk. LNV stimuleert kenniscirculatie via arrangementen die praktijk, wetenschap en onderwijs verbinden. Daarbij zijn concrete resultaten bereikt, zoals de post-initiële scholing (levenslang leren en EVC/duale trajecten), het uitbouwen van lerende ondernemersnetwerken (MVA en KODA), en een verdere uitbouw van Groen Kennisnet en LNV-kennisplatform als ICT-voorziening voor groene kennis(werkers).

De effectiviteit van de *groene kennisinfrastructuur*, het kennisbeleid en de doorwerking van het onderzoek in de praktijk zijn doorgelicht. De resultaten van de externe evaluatie van de wijzigingen in het landbouwkundig onderzoek sinds het verschijnen van het Rapport Peper zijn in december aan de Kamer aangeboden (TK 2006–2007, 30 800 XIV, nr. 32). Uit de evaluatie blijkt dat we met Wageningen UR beschikken over een robuuste kennisinfrastructuur die in staat is om de huidige en toekomstige kennisbehoefte te vervullen. De Commissie Wijffels ziet de constructie Wageningen UR als een interessant voorbeeld van het direct verbinden van instrumenteel en toepassingsgericht onderzoek.

Voor alle thema's (voedselkwaliteit, diergezondheid/welzijn, mest/mineralen, plantgezondheid) zijn kennisagenda's ontwikkeld. Via conferenties, workshops en andere bijeenkomsten zijn de meest relevante actoren daarbij betrokken. Strategische conferenties hebben input geleverd voor de aansturingsbrief Kennisbasis DLO 2007 en voor de overheidsbrede aansturing van onderzoek op het gebied van voeding en leefomgeving. De actuele bedreiging van de volksgezondheid door MRSA en zoönosen is

aanleiding geweest om een aanzienlijk budget beschikbaar te stellen voor het benodigde onderzoek.

De door het Innovatieplatform aangegeven sleutelgebied Flowers & Food heeft bijzondere aandacht gehad en heeft geleid tot een doorstart van het programma van Wageningen Centre for Food Science (WCFS) en tot onderzoeksprojecten voor het ontwikkelen van een Phytophthora-resistente aardappel, Potato Genome Sequencing en de oprichting van het Technologisch Topinstituut Groene Genetica (FES-ronde 2005). Verder in de voedingsketen heeft LNV samen met EZ het tot stand komen van het samenwerkingsverband Food & Nutrition Delta gerealiseerd. Dit staat voor geavanceerde ontwikkelingen in de voeding dat zich meer richt tot het MKB.

Onder leiding van LNV is een interdepartementale projectgroep gestart om, in antwoord op de visie van het Platform Groene Grondstoffen, een overheidsvisie *Biobased economy* te ontwikkelen. Deze zal naar verwachting in de zomer van 2007 aan uw Kamer worden aangeboden.

Tevens is in 2006 gestart met een pilotproject waarbij het MKB wordt gestimuleerd om met nieuwe of verbeterde hoogwaardige technologieën groene grondstoffen te gebruiken voor de productie van industriële non-food producten en materialen.

Daarnaast is in 2006 een kennisagenda opgesteld om kennisontwikkeling te stimuleren met als doel een eerste stap te zetten in het slechten van barrières die optreden bij het naar de markt brengen van innovaties.

Biotechnologie kan een belangrijke bijdrage leveren aan innovatie, milieu-ontlasting en economisch perspectief. De overheid beschouwt biotechnologie als een techniek die kan bijdragen aan het oplossen van problemen en realisering van kansen voor duurzame landbouw. Interdepartementaal is overeenstemming bereikt over de Nederlandse inzet in het EU debat over genetisch gemodificeerde organismen (ggo's) in de Landbouwen de Milieuraad. De Minister van LNV heeft zijn visie voor de kansen van biotechnologie voor duurzame landbouw neergezet in zijn speech op de coëxistentie-conferentie in Wenen. Er zal worden ingezet op het bij elkaar brengen van marktpartijen binnen Nederland.

In het voorjaar van 2006 is het overheidsloket voor marktaanvragen van ggo's van start gegaan. Uit een evaluatie in het najaar bleken alle betrokkenen tot dusver tevreden over het verloop. Ook het communicatieplan «ontwikkeling fytofera resistente GGO aardappel» is aangevangen. In 2006 is de FES aanvraag voor de ontwikkeling van deze GGO goedgekeurd en naar buiten gebracht.

Evaluatie van de *Integrale Nota Biotechnologie* is afgerond en het rapport is opgeleverd. De overheid wil de kansen benutten die biotechnologie biedt. Deze benutting moet gepaard gaan met optimale waarborgen voor veiligheid van mens en milieu, keuzevrijheid, ethische aanvaardbaarheid en transparantie van besluitvorming.

Op 16 november 2006 heeft Minister Veerman de *Kabinetsvisie Nanotechnologieën* medeondertekend. Dit wapenfeit was een belangrijke stap in de toenemende aandacht van LNV voor een technologische ontwikkeling die grote invloed zal hebben op de maatschappij en op verschillende aandachtsvelden van LNV, bijvoorbeeld voedselveiligheid, sturing en toezicht, en innovatie in de levensmiddelenproductie.

Tijdens het wordingsproces van de Kabinetsvisie heeft LNV met zijn

inbreng ook op dit gebied mede zorggedragen voor een goede balans tussen aandacht voor «kansen» en die voor «risico's» van nanotechnologieën.

Ondanks een saneringsronde, waarmee de vlootcapaciteit in de *Noordzeevisserij* in 2006 met 15% is verminderd, blijft de economische positie van de sector onder grote druk staan. Voor de belangrijke visbestanden zijn en worden forse quotumkortingen doorgevoerd. Dit in combinatie met hoge brandstofprijzen heeft ertoe geleid dat de solvabiliteit het afgelopen jaar tot een dieptepunt is gedaald. Deze situatie heeft in het najaar van 2005 geleid tot de instelling van de Task Force Duurzame Noordzeevisserij. Deze heeft medio 2006 een breed gedragen advies uitgebracht. De reacties waren merendeels instemmend en hebben het maatschappelijke debat over de toekomst van de Noordzeevisserij op gang gebracht. Versterking van het ondernemerschap is een belangrijke voorwaarde voor perspectief. Ondernemers moeten hun blik verbreden en dienen met initiatief, durf en visie niet alleen in te spelen op de ontwikkelingen in de markt, maar ook op die in de samenleving en de visserij. De sector kan met andere woorden niet zonder een «license to produce». Het advies van de Task Force was ook aanleiding om een Visserij Innovatieplatform (VIP) op te richten.

Het VIP is ingesteld voor een periode van 3 jaar en zal ondernemers ondersteunen die, met oog voor economische, ecologische en maatschappelijke aspecten, willen innoveren. In de Decemberraad zijn in Brussel de grondslagen gelegd voor een zeer drastische sanering en is een contourenschets voor het beheersplan platvis visserij aangenomen.

De *schelpdiersector* heeft tot 2020 de tijd zich om te vormen tot een rendabele bedrijfstak, die ecologisch verantwoord werkt en brede maatschappelijke acceptatie heeft. Men heeft de handschoen opgepakt en onder meer via het innovatieplatform aquacultuur (IPA) initiatieven ontwikkeld om naar die situatie toe te groeien. Het functioneren van het IPA is in 2006 geëvalueerd en uit de evaluatie blijkt grote waardering voor zijn rol. Het innovatieve denken en de noodzaak tot vernieuwen hebben een vaste plek gekregen in de ondernemingsstrategie van bedrijven. De mosselsector is bezig met een eigen innovatieagenda en er lopen tal van experimenten met alternatieve visserijmethoden. De eerste resultaten daarvan zullen in de loop van 2007 zichtbaar worden en een rol spelen bij de verdere implementatie van het schelpdierbeleid.

De *IJsselmeervisserij* bevindt zich al geruime tijd in een neerwaartse spiraal. De visserij-inspanning is niet meer in evenwicht met de visbestanden en de visserij is niet voldoende duurzaam. Dit heeft zijn weerslag op de visbestanden, de natuurwaarden en het economische perspectief voor de visserij. Om de visserijdruk te verminderen en voor een beperkter aantal, economisch gezonde beroepsbedrijven een rendabele visserij te behouden is de totale visserij-inspanning via twee saneringsrondes teruggebracht. De doelstelling om de visserij-inspanning eind 2006 te hebben verminderd met 50% is gehaald.

Bevordering van duurzaamheid in de visserij (vloot, verwerking en afzet) en aquacultuur kan met behulp van het *Europese Visserij Fonds* (EVF) financieel worden ondersteund. De Europese Raad van ministers van Landbouw en Visserij heeft medio 2006 een politiek akkoord bereikt over het fonds. Nederland kan tussen 2007 en 2013 rekenen op een bedrag van ca. € 48 miljoen. Nationale cofinanciering kan vanwege een structurele

verhoging van het visserijbudget op de LNV begroting grotendeels uit nationale middelen plaatsvinden. Ook van andere (regionale) overheden worden bijdragen verwacht.

De *Nationale Plattelandsstrategie* (NPS) en het Programmadocument *POP2* (Plattelandsontwikkelingsprogramma) zijn door rijk en provincies samen opgesteld, en na goedgekeurd te zijn door het kabinet en besproken met de Tweede Kamer, bij de Europese Commissie ingediend. Het POP2 moet door de Europese Commissie worden goedgekeurd, wat naar verwachting in de eerste helft van 2007 zal gebeuren.

Het POP2 is een breed gedragen programma geworden waarin de vier assen van de Europese plattelandsverordening – as 1 concurrentieversterking landbouw; as 2 beheer van het platteland; as 3 diversificatie en verbeteren leefbaarheid platteland en as 4 LEADER – evenwichtig aan bod komen. De verdeling van de POP-middelen is in de verhouding 30–30–30–10 over de vier assen verdeeld. Concurrentieversterking van de landbouw heeft een prominente plaats in het POP2. Met name investeringen structuurversterking (kavelruil/landinrichting), maar ook bedrijfsmodernisering (vooral gericht op jonge boeren en vergroten duurzaamheid), kennisverspreiding en advies zijn prominente maatregelen in as 1. Daarnaast zijn er ook POP2-middelen uitgetrokken voor samenwerking voor innovatie, deelname aan voedselkwaliteitsregelingen en promotie daarvan, en verhogen van de toegevoegde waarde van landbouwproducten.

De Minister van LNV en de staatssecretaris van EZ hebben in juli 2006 de Beleidsbrief *Duurzaam Toerisme en Recreatie* naar de Tweede Kamer gezonden (TK 2005–2006, 26 419, nr. 29). Vijf pilotprojecten zullen worden gestart. Een brochure best practices plattelandtoerisme, met als doel gemeenten te stimuleren dit voor ondernemers beter mogelijk te maken, is voorbereid. De financiering van de landelijke routenetwerken voor wandelen, fietsen en varen en ook van het wandelen over boerenland zijn ondergebracht in het ILG. De te realiseren taakstellingen zijn opgenomen in de in december 2006 door het Rijk met alle 12 provincies getekende bestuursovereenkomsten voor de periode 2007–2013. Dat geldt ook voor de 1000 km wandelpaden over boerenland. Om met dit project reeds in 2006 te kunnen beginnen heeft de Stichting Wandelplatform-LAW voor dat jaar extra middelen gekregen. Inmiddels liggen er al voor zo'n 130 km aan uitvoeringsrijpe initiatieven, die ieder moment van start kunnen gaan.

In het kader van het *IBO-vastgoed* is besloten de stap naar een fusie van DLG/BBL met Domeinen nog niet te zetten. Het kabinet kiest ervoor eerst ervaring op te doen met de invoering van de WILG en de daaruit voortvloeiende decentralisatie van de uitvoering van rijksdoelen in het landelijk gebied. Na de mid term review van het ILG in 2010 zal het kabinet de fusie in de bredere context van het gehele rijksvastgoedstelsel opnieuw bezien. Tot die tijd blijven de taken van de DLG en de ZBO BBL ongewijzigd. Wel wordt de samenwerking tussen DLG/BBL en Domeinen geïntensiveerd om de beoogde synergie van de fusie zo veel mogelijk wel te bereiken. In 2006 is ook het *Gemeenschappelijk Ontwikkelingsbedrijf* (GOB) van start gegaan. Het GOB zal zorgdragen voor een eensgezind optreden van het Rijk in gebiedsprocessen. Daarbij is LNV verantwoordelijk voor de rijksinbreng in de projecten Nieuwe Hollandse Waterlinie en Klavertje 4 (Venlo).

Belangrijk onderdeel van het streven naar Ecologische duurzaamheid is het versterken van de natuur en de biodiversiteit. De hoofdoelen zijn Biodiversiteit, Natura 2000, de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Leefomgeving. Hier is ook in 2006 weer onverminderd op ingezet.

Samen met de provincies is er hard gewerkt aan de totstandkoming van de *EHS*. Door nieuwe gronden aan te kopen en door gronden in te richten voor natuurbeheer is weer voldoende perspectief gegeven voor de versterking van de biodiversiteit in Nederland. En daarmee het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving. Voor de realisatie van mijn beleid hebben in 2006 ook de terreinbeherende organisaties en particulieren een grote rol gespeeld. Toch verloopt de realisatie van de *EHS* door middel van particulier natuurbeheer minder voorspoedig dan ik had verwacht. Een evaluatie onderzoek naar de in het Hoofdlijnenakkoord opgenomen omslag van minder verwerving naar meer particulier natuurbeheer zal daar in 2007 mogelijke oorzaken aanwijzen. Er is succes geboekt met het concept Boeren voor Natuur. Vanuit Brussel kwam de goedkeuring voor dit concept Boeren voor Natuur (staatssteuntoets). Ook de catalogus groene diensten – een coproductie met het IPO – werd besproken in Brussel. De Europese Commissie heeft de catalogus in februari 2007 goedgekeurd.

Het *weidevogelverbond* is in 2006 tot stand gekomen. Overheid en betrokkenen hebben de handen ineengeslagen om de kwaliteit van het weidevogelbeheer een stevige impuls te geven om de afname van het aantal weidevogels in Nederland te stoppen.

Het jaar 2006 stond wat de uitvoering van het natuurbeleid betreft ook in het teken van de inwerkingtreding van de *Natuurbeschermingswet 1998*. Van groot belang vind ik dat de inwerkingtreding soepel zal verlopen. Er zijn goede afspraken gemaakt met de provincies ten aanzien van de taakverdeling. Tevens zijn met behulp van goede communicatie de doelstellingen en reikwijdte van de wet bij alle belanghebbenden duidelijk gemaakt.

Nederland levert met *Natura 2000* zowel een bijdrage aan de communautaire doelstelling om in 2010 de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen als een bijdrage aan de versterking van het juridisch kader rond de bestaande natuur en de *EHS*. Een belangrijk instrument hierbij is het realiseren van een netwerk van natuurgebieden: het *Natura 2000*-netwerk. Nederland draagt met 162 *Natura 2000* gebieden op het land, de grote wateren en de kustzee bij aan dit netwerk. Conform de Habitatrichtlijn is het verplicht om voor alle habitattypen en (vogel)soorten waarvoor Nederland medeverantwoordelijkheid draagt, een gunstige staat van instandhouding te realiseren en instandhoudingsdoelstellingen te definiëren. De *Natura 2000* doelen op landelijk en op gebiedsniveau zijn vastgelegd in het *Natura 2000*-doelendocument dat als beleidsdocument is uitgebracht en in juni 2006 naar uw Kamer gestuurd (TK 2005–2006, 30 300 XIV, nr. 94). Vervolgens heeft behandeling tijdens een AO in september 2006 plaatsgevonden waarbij groen licht werd gegeven voor de uitwerking in aanwijzingsbesluiten. Het aanwijzingsbesluit definieert de precieze omvang en begrenzing van het aangewezen gebied. Ter voorbereiding van de aanwijzingsbesluiten heeft LNV intensief contact met de provincies en andere regionale partijen gehad, op inhoudelijk en bestuurlijk niveau. Op 27 november 2006 is de bekendmaking van de ontwerp-aanwijzing op

grond van de Natuurbeschermingswet voor de eerste tranche van 111 gebieden in de Staatscourant gepubliceerd.

Veel aandacht is in 2006 uitgegaan naar de *Waddenzee*. Zowel de Tweede als de Eerste Kamer hebben in 2006 de planologische kernbeslissing (pkb) Derde Nota Waddenzee goedgekeurd. De vergunningen op grond van de Natuurbeschermingswet voor gaswinning onder de Waddenzee zijn in 2006 verleend, zodat de NAM begin 2007 met haar activiteiten kan beginnen. Voor het Waddenfonds heeft het kabinet voor de komende 20 jaar € 800 miljoen ter beschikking gesteld. Onderdeel van dit fonds is de sanering van de mechanische kokkelvisserijsector. Na aftrek van deze kosten (€ 122 miljoen) zal het Waddenfonds worden aangewend voor de subsidiëring van activiteiten in het waddengebied die o. a. zijn gericht op het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden. LNV participeert actief in het interbestuurlijke Regionaal College Waddengebied en levert zo een bijdrage aan een slagvaardiger en transparanter bestuur van het gebied. Er is een nationale projectgroep gestart om de nominatie van het Waddengebied voor de Werelderfgoedlijst voor te bereiden. Plaatsing van het Waddengebied op de Werelderfgoedlijst heeft geen consequenties voor het geldende beschermingsregime.

In 2006 is de implementatie van de internationale besluiten die zijn genomen inzake de *Ontwikkelingsschets Westerschelde*, ter hand genomen. Met de provincie werd een convenant gesloten ter uitvoering van het natuurprogramma op basis van de rijksprojectenprocedure. Door het verzet tegen de ontpolderingsplannen vroeg dit intensief bestuurlijk overleg en een zorgvuldige procesgang. In de Deltawateren is verder gewerkt aan het agenderen van de problemen (Krammer-Volkerak, verzilting, zandhonger, etc.) en een groeiende maatschappelijke betrokkenheid. LNV stimuleert de regionale bestuurders om met lef de noodzakelijk keuzen (estuariene dynamiek, zoetwatersituatie landbouw) te maken.

In 2006 is de *leefgebiedenbenadering* verder vormgegeven. Er is op hoofdlijnen overeenstemming tussen overheden, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven over de beleidsstrategie, er is een lijst met soorten gemaakt en er zijn pilots gestart om concrete handvatten te geven voor het werken volgens de benadering. Eind 2006 is gestart met een concretisering van de beleidsstrategie.

In 2006 is de ontwikkeling van de *Gegevensautoriteit Natuur* gestart. Het kabinet heeft een bedrag van € 20 miljoen beschikbaar gesteld om voor bedrijven en overheden een betrouwbare en efficiënte gegevensvoorziening over natuur te ontwikkelen. De Gegevensautoriteit Natuur is gestart met het programmatisch laten inwinnen van natuurgegevens die bedrijven en overheden nodig hebben voor ruimtelijke planvorming en beleidsverantwoording. De ontwikkeling van de Gegevensautoriteit Natuur volgt op het advies van de Task Force Impuls soortenbeleid die de Minister van LNV adviseerde de gegevensvoorziening over natuur voor bedrijven en overheden te verbeteren zodat zij in hun planvorming en de uitvoering van werkzaamheden adequaat rekening kunnen houden met de aanwezigheid van beschermde flora en fauna.

De (aansturing van de) uitvoering van het eerste jaar *nieuw mestbeleid* door Algemene Inspectiedienst (AID) en Dienst Regelingen (DR) is over het algemeen goed verlopen op enkele kleine aanloopproblemen na. De administratieve lasten zijn ten opzichte van het oude mestbeleid (MINAS) met 40% gedaald. De eerste ervaringen laten zien dat de naleving op het

essentiële onderdeel mestdistributie goed is. Het feit dat de mestafzetkosten in 2006 tot grote hoogte zijn gestegen laat zien dat het stelsel in de basis werkt: tezamen met de strengere normen zijn er nauwelijks ontsnapingsroutes, verwacht mag worden dat het grootste deel van de mest terecht komt waar het bedoeld is. Mestverwerking op grote schaal is tot op heden nauwelijks van de grond gekomen. Wel is de vrijstellingsregeling van dierrechten bij volledige mestverwerking zwaar overtekend, met name ten aanzien van de techniek mestverbranding. Als de mestafzetsprijzen zich permanent op een hoger niveau zullen bevinden ontstaan er nieuwe kansen om mest op structurele basis te verwerken en zo het milieu te ontlasten. Om de mestmarkt in rustiger vaarwater te brengen, is door overheid en bedrijfsleven samen actief gecommuniceerd over te hanteren marges in de handhaving en is fors geïnvesteerd in kennisverspreiding. Door aanpassing van de uitvoeringsregeling meststoffenwet zijn de belangrijkste aanloopproblemen voor de praktijk weggenomen. Wel is het zo dat een aantal aanpassingen op gespannen voet staat met de gemaakte afspraken met de Europese Commissie. De Commissie heeft ook aangegeven dat verdere aanpassingen meegenomen moeten worden in het volgend nitraatactieprogramma (2010–2013).

De *biologische landbouw* vormt een belangrijke schakel in het streven naar duurzaamheid. De inzet is met name gericht op het vergroten van het marktaandeel. Alle partijen van het Convenant Marktontwikkeling Biologische Landbouw hebben veel inspanning geleverd om de omzetten te verhogen. De biologische consumptie is sterk toegenomen, bepaalde productgroepen zitten dicht tegen de 5% aan. Met een brief (TK 2006–2007, 29 842, nr. 11) heeft de Minister van LNV de Kamer geïnformeerd over de resultaten van het prijsonderzoek. Het onderzoek heeft laten zien dat bij prijsverlaging er meer producten verkocht worden, maar dat voor een aantal producten ook omzetplafonds in zicht komen. Uit het onderzoek bleek dat consumenten zeggen bereid te zijn 20–25% meer te willen betalen voor biologische producten.

De tussentijdse evaluatie van de nota duurzame *gewasbescherming* in 2006 laat het resultaat zien t.a.v. de 4 doelen en het bestuurlijke commitment van de (convenants)partijen.

De herziene wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden en onderliggende regelgeving is in 2006 door Eerste en Tweede Kamer goedgekeurd. De condities om geïntegreerde gewasbescherming te stimuleren zijn verder geoptimaliseerd, o. a. door een verbeterde kennisdoorstroming en -verspreiding en een goede benutting van het instrument kleine toepassingen en van middelen van natuurlijke oorsprong (low risk products). Goed lopende aansturingrelatie tussen departementen en CTB. Er is effectief ingezet in de EU inzake de gewasbeschermingsrichtlijn, door de ontwikkeling van een coherent beoordelingssysteem van gewasbeschermingsmiddelen dat voldoet aan de eisen van de Gewasbeschermingsrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water.

Sociale duurzaamheid

Sociale duurzaamheid duidt op een langdurige sociaal-culturele acceptatie van ons handelen. Deze duurzaamheid is alleen te bereiken via openheid en transparantie, zowel bij de overheid als in het bedrijfsleven.

Het vliegwiel van de uitvoering *reconstructie* is op volle snelheid. De reconstructiemiddelen 2005–2006 zijn volledig benut, daarnaast hebben de provincies Overijssel en Limburg de realisatie van rijksdoelen versneld

via voorfinanciering: € 10 mln. De instrumentele knelpunten in de uitvoering zijn opgelost. Vooruitlopend op het ILG zijn de leerervaringen van de reconstructie middels een evaluatie ontsloten, ook voor niet reconstructieprovincies. Rijksbreed zijn de resultaten uitgewisseld via een minisymposium.

Voedsel is letterlijk van levensbelang. Het streven naar veilig voedsel heeft dan ook altijd sterk de nadruk gehad. In 2006 hebben zich geen voedselincidenten voorgedaan. Nu ons voedsel veiliger is dan ooit, kan de aandacht meer uitgaan naar andere aspecten die te maken hebben met de productie en consumptie van voedsel, zoals dierenwelzijn, gezondheid, milieu en fair trade.

In 2006 heeft de Tweede Kamer de voornemens ten aanzien van de *openbaarmaking van controlegegevens* geaccordeerd. Dit is gevolgd door het publiceren van de gegevens van twee pilots op de VWA-website vanaf 1 oktober 2006. Daarnaast zijn de smaaklessen op basisscholen van start gegaan. Op een «speelse manier» wordt de jeugd daarmee beseft bijgebracht van de waarde van voedsel, voedselbereiding en de zaken die bij de productie van voedsel van belang zijn. In het kader van de LNV-brede aanpak «ketenbenadering» is bekeken in hoeverre ketenpartijen (bestaande) informatiestromen vanuit de voedselketens aan elkaar kunnen koppelen.

Ook in 2006 is er veel aandacht geweest voor *dierenwelzijn*. Binnen de EU is in 2006 overeenstemming bereikt over de inwerkingtreding van de *EU-transportverordening* per 1 januari 2007. Centraal staat bij de lange afstandstransporten het verplichte GPS-systeem in vrachtwagens. Technische mogelijkheden laten echter helaas implementatie nog niet toe. Het wachten is nu op de definitieve vaststelling van de specificaties door de Europese Commissie.

Voor Nederland is verder een tegenvaller dat de bepleite beperking van de maximum transporttijd niet is overgenomen.

Op politiek niveau is in EU-verband geen overeenstemming bereikt over invulling van de *welzijnsrichtlijn vleeskuikens*. Op dit moment is niet duidelijk of onder het Duitse voorzitterschap een herziene versie op de agenda wordt gezet.

Er gingen in Nederland al geluiden op dat er Europees weinig bereikt kon worden op dit punt. Voorlopig lijkt het resultaat van de behandeling in Brussel dit beeld te bevestigen.

LNV heeft in samenwerking met LTO en Dierenbescherming de ambitie om op termijn te stoppen met de *castratie van beerbiggen*. Er dienen alternatieven ontwikkeld te worden om de garantie van beregeurvrij vlees te bijven kunnen afgeven, zonder daarvoor de dieren te hoeven castreren. LNV financiert, stimuleert en faciliteert dit proces door stoppen met castreren te agenderen bij de Europese Commissie en de lidstaten, en onderzoek naar alternatieven te financieren. In 2006 is gewerkt aan deze agendering wat heeft geresulteerd in een eerste workshop in Brussel onder leiding van de Europese Commissie eind januari 2007.

Voor gezelschapdieren is in maart 2006 het «Actieplan Gedeelde Zorg» van het Forum opgeleverd en is extra geld uitgetrokken als bijdrage voor het opzetten van een Landelijk Informatie Centrum voor Gezelschapdieren (LICG). Tevens is het Convenant Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) en AID ondertekend waarin de onderlinge samenwerking wordt geregeld.

Ook internationaal heeft LNV zich gemanifesteerd ten aanzien van dierenwelzijn. Zo organiseerde het ministerie op 13 oktober een seminar om de vraag te bespreken in welke mate etikettering een hulpmiddel kan zijn dierenwelzijn wereldwijd op een hoger plan te krijgen. Tijdens dit seminar kwam naar voren dat er de nodige juridische haken en ogen zitten aan een vorm van verplichte etikettering en dat om die reden het bedrijfsleven zelf het initiatief zou moeten nemen om duurzaam geproduceerde producten herkenbaar op de markt te brengen (vrijwillige etikettering).

Op het terrein van *dierziektebestrijding* heeft Nederland in Europees verband wederom een voortrekkersrol gespeeld. In de nieuwe bestrijdingsrichtlijn voor Aviaire influenza was een rol weggelegd voor vaccinatie, welke een mogelijkheid bood voor een meer maatschappelijk verantwoord dierziektebestrijding. Nederland heeft hier in 2006 sterk op ingezet. Dit heeft ertoe geleid dat wij in 2006 konden overgaan tot het preventief vaccineren van hobbydieren en commercieel gehouden kippen met vrije uitloop, wat in het kader van de Europese dierziektebestrijding als een grote doorbraak geldt.

LNV verleende in het verband van de uitbreiding van de EU per 1 januari 2007 met de landen Roemenië en Bulgarije steun aan beide (destijds nog) kandidaat-lidstaten. In deze bilaterale samenwerking stond ten algemene steun bij de implementatie en handhaving van het Acquis Communautaire centraal. Azië blijft een regio met hardnekkige haarden van dierziekten. Om die reden heeft Nederland Indonesië bilaterale hulp verleend in de bestrijding van dierziekten.

Maatschappelijk verantwoord dierziektebeleid is ook de basis voor de Nederlandse inzet in twee grote projecten die door de Europese Commissie zijn opgestart, respectievelijk de «Evaluatie van het Europese Diergezondheidsbeleid» en een «Europees technologie platform voor wereldwijde diergezondheid». Deze projecten ontwikkelen een nieuwe visie op het Europese preventie- en bestrijdingsbeleid en leveren samen met het bedrijfsleven de meest up-to-date instrumenten (vaccins en testen) voor de bestrijding van dierziekten. In 2006 heeft de Europese Commissie de Nederlandse standpunten t.a.v. deze projecten, waaronder het toepassen van vaccinatie en differentiatie in de dierziektebestrijding, grotendeels overgenomen in het nieuw te ontwikkelen EU-beleid.

Op 1 januari 2007 is de *Wet inrichting landelijk gebied* van kracht geworden. Deze bevat de regels over de programmering, financiering, verantwoording en «afrekening» met betrekking tot het gebiedsgerichte beleid. Verder voorziet de wet in een sterk vereenvoudigd landinrichtingsinstrumentarium. Daarmee is een nieuw sturingsmodel voor het gebiedsgerichte beleid geïmplementeerd, waarbij de sturing van het rijk tot hoofdlijnen beperkt blijft en de provincies de regie voeren over de uitvoering van het gebiedsgerichte beleid. De provincies krijgen daartoe gezamenlijk een budget, het zogenoemde Investeringsbudget landelijk gebied (ILG) van circa € 3,2 miljard. De concrete afspraken over de in de investeringsperiode 2007–2013 door de provincies te leveren prestaties zijn neergelegd in bestuursovereenkomsten tussen het Rijk en individuele provincies. Na een intensief en ingewikkeld bestuurlijk proces konden deze in december 2006 met alle 12 provincies worden getekend. Het bij LNV ingerichte RCT (Rijkscoördinatieteam) heeft goed gewerkt door de contacten van de diverse rijkspartijen met de provincies te stroomlijnen (1 loket).

Kabinet en Tweede Kamer hebben ingestemd met het rijksprogramma *Groene Hart*. Op basis hiervan hebben de provincies gezamenlijk een gedegen uitvoeringsplan opgeleverd. Het kabinet heeft middelen beschikbaar gesteld om een start te maken met het oplossen van de veenweideproblematiek volgens het principe «functie volgt peil».

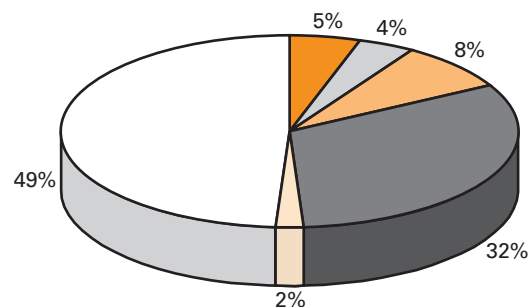
Er is een voortvarende start gemaakt met de *Nationale Landschappen*. LNV heeft de provincies gestimuleerd om uitvoeringsprogramma's op te stellen en de landschappen te begrenzen. Diverse uitvoeringsprogramma's zijn inmiddels ter goedkeuring aan de Minister van LNV aangeboden.

De nieuwe aanpak om te komen tot meer en robuuster *Groen in en om de stad* begint zijn vruchten af te werpen. Vanuit een stimulerende en faciliterende rol verleidt LNV gemeenten om met ambitieuze, integrale rood-groen plannen te komen. Het verbreden van de A2 bij Maastricht met een groenopgave is hiervan een goed voorbeeld.

4. BELEIDSARTIKELEN

21 Duurzaam ondernemen

Duurzaam ondernemen

- Bevorderen van ondernemerschap en ondernemersklimaat
- Bevorderen van maatschappelijk geaccepteerde productievoorwaarden en dierenwelzijn
- Bevorderen van duurzame productiemethoden en bedrijfssystemen w.o. biologische landbouw
- Bevorderen duurzame vangst en kweek van vis en schelpdieren
- Bevorderen van duurzame ketens
- Apparaatsuitgaven

Algemene beleidsdoelstelling

Een vitaal en duurzaam agrocomplex met inbegrip van de visserij. LNV streeft naar een vitaal en duurzaam agrocomplex – met inbegrip van de visserij, waarbij:

- De nationale en internationale marktpositie van het agrocomplex wordt behouden en verstrekt;
- Van natuurlijke hulpbronnen een duurzaam gebruik wordt gemaakt;
- Betrouwbaar en hoogwaardige producten voortgebracht worden.

Deze beleidsdoelstelling richt zich op de verduurzaming van het agrocomplex in Nederland, waarbij zoveel mogelijk de Europese kaders worden gevolgd. De verduurzaming geldt niet alleen voor de milieuaspecten, maar ook de sociale en economische aspecten (bedrijfsontwikkeling en ondernemerschap).

Doelbereiking en maatschappelijk effecten

Door het faciliterende en stimulerende beleid heeft LNV bijgedragen aan de volgende positieve maatschappelijke effecten:

- goede economische positie van het Nederlandse agrocomplex;
- lagere milieubelasting van het agrocomplex, in het bijzonder voor gewasbeschermingbeleid en nieuw mestbeleid;
- betrouwbare en hoogwaardige (agro)producten in Nederland, in het bijzonder door de inspanningen t.a.v. biologische landbouw, fytosanitair beleid en ketenbeleid.

Indicator	Referentiewaarde	Peildatum	Streefwaarde	Planning	Realisatie 2006	Bron
Toegevoegde waarde per werknemer:						
– Nederlands Agro-complex	€ 40 500	2004	> EU-15		€ 49 200	LEI
– Agro-complex EU-15	€ 24 900	2004			€ 21 700	LEI
					€ 23,3mld.	
Overschot agrarische handelsbalans	€ 19,9 mld.	2003	Op peil		LEI	
Milieubelasting meststoffen & gewasbeschermingsmiddelen	100	2003	Dalende lijn		1	DL
Energie efficiencyverbetering					2	
– glastuinbouw (t.o.v. 1980)	50%	2003	65%	2010	2	Senter
– voedings- en genotmiddelen-industrie (tov 2001)	4,5%	2004	15%	2 012		Senter
Maatschappelijke appreciatiescore	8	2006			8	TNS NIPO

¹ Indicator betreft samengestelde index van emissies naar grond, oppervlakte- en drinkwater (o.a. nitraatgehalten). De index kan worden ingevuld zodra de indicatoren voor nieuw mestbeleid zijn opgeleverd (fosfaat- en stikstofoverschotten). Deze gegevens komen in oktober in het kader van de evaluatie Meststoffenwet beschikbaar.

² Als gevolg van meetproblemen in de geliberaliseerde energiemarkten laat de kwaliteit van de databronnen in recente jaren te wensen over. Momenteel wordt er gewerkt aan de actualisatie van de energiemonitoring glastuinbouw op basis van nieuwe databronnen.

Nederlands Agro-complex en EU-15:

De realisatiecijfers hebben betrekking op alleen de primaire sector van Nederland en van de EU 15. Omdat het agrocomplex grotendeels wordt gevormd door de primaire sector zijn ook de referentiewaarden aangepast. Er is een positieve trend waarneembaar in de ontwikkeling van de marktpositie.

Overschot agrarische handelsbalans:

Het cijfer voor 2006 is voorlopig; het overschot tussen import en export m.b.t. agrarische handel is in 2006 toegenomen in vergelijking met de referentiewaarde uit 2003. Vanaf 2003 is er sprake van een voortdurende toename van het exportoverschot.

De maatschappelijke appreciatiescore:

De score is in 2006 verder ingevuld en geeft de waardering van de Nederlandse burgers over de agrarische sector aan. Op basis van een eerste onderzoek in 2005 zijn de streefwaarde 2010 en de referentiewaarde 2005 beide bepaald op 8 op een 10-puntsschaal.

Succesfactoren

Een vitaal en duurzaam agrocomplex is afhankelijk van vele factoren die LNV niet direct kan beheersen. Als positieve factoren voor 2006 kunnen worden aangemerkt de implementatie van het Gemeenschappelijk EU beleid (GLB) en de ontwikkeling van de plattelandsstrategie van Nederland en het Plattelandsontwikkelingsplan-2. De EU commissie heeft hierop positief gereageerd.

Voor het overige kon het Nederlandse agrocomplex profiteren van gunstige marktontwikkelingen. Agrarische ondernemers namen bovendien voldoende hun eigen verantwoordelijkheid (zoals innovatieve initiatieven op sectorniveau). Tenslotte is ook de waardering van de Nederlandse samenleving voor de Nederlandse landbouwbouw onverminderd hoog.

Budgettaire gevolgen van beleid

Bedragen x € 1 000						
21 Duurzaam ondernemen	Realisatie				Vastgestelde begroting 2006	Verschil
	2003	2004	2005	2006		
Verplichtingen	256 187	217 126	303 138	382 207	269 956	112 251
Uitgaven	292 160	273 992	278 591	390 184	292 207	97 977
Programma-uitgaven	163 695	141 409	98 769	196 480	93 160	103 320
21.11 Verbeteren van ondernemerschap en ondernemersklimaat						
– Jonge agrariers	2 798	2 953	2 217	18 164	12 011	6 153
– Ondernemerschap	1 426	1 748	579	12 319	11 350	969
– Ondernemerschap	1 372	1 205	1 638	5 845	661	5 184
21.12 Bevorderen van maatschappelijk geaccepteerde productievoorwaarden en dierenwelzijn						
– Verbetering dierenwelzijn	9 980	16 756	19 097	15 461	12 822	2 639
– Nieuw mestbeleid	7 192	13 229	1 471	2 523	1 211	1 312
– Fytosanitair beleid			13 390	7 828	6 700	1 128
– Gewasbeschermingsbeleid	182	182	759	1 759	1 025	734
– Coëxistentie	2 606	3 345	3 477	3 201	3 886	– 685
– Coëxistentie				150	0	150
21.13 Bevorderen van duurzame productiemethoden en bedrijfssystemen w.o. biologische landbouw						
– Glastuinbouw	124 440	92 935	36 726	30 763	46 954	– 16 191
– Biologische landbouw	14 847	14 966	14 403	9 932	26 623	– 16 691
– Intensieve veehouderij	10 057	8 163	7 865	9 958	12 060	– 2 102
– Melkveehouderij				1 285		1 285
– Akkerbouw	14 363	6 522	2 885	3 025	2 205	820
– Overige sectoren	1 401	1 362	1 369	1 684	1 205	479
– Innovatie en Samenwerking duurzame landbouw	6 241	1 223	329	342	171	171
– Overig (RBV, Mineralenheffing)	3 833	4 384	9 875	4 537	4 690	– 153
– Overig (RBV, Mineralenheffing)	73 698	56 315				
21.14 Bevorderen duurzame vangst en kweek van vis en schelpdieren						
– Sanering	19 800	22 841	34 099	124 565	12 031	112 534
– Onderzoek	5 481	5 324		19 059	5 179	13 880
– Innovatie	10 517	13 644	9 531	3 135	5 350	– 2 215
– Binnenvisserij	2 864	2 849	3 601	1 400	1 302	98
– Binnenvisserij	938	1 024	20 967	100 971	200	100 771
21.15 Bevorderen van duurzame ketens						
– Bilaterale economische samenwerking	6 677	5 924	6 630	7 527	9 342	– 1 815
– Agrologistiek	2 969	2 669	2 987	2 797	3 450	– 653
– Transparantie en ICT	360	855	512	764	1 000	– 236
– Client			104	0	2 800	– 2 800
– Energie	1 286	221	836	1 980		1 980
– Overige	1 627	1 690	1 552	1 579	1 585	– 6
– Overige	435	489	639	407	507	– 100
Apparaatsuitgaven	128 465	132 583	179 822	193 704	199 047	– 5 343
21.21 Apparaat	17 846	57 560	19 064	19 440	17 106	2 334
21.22 Baten-lastendiensten	110 619	75 023	160 758	174 264	181 941	– 7 677
Ontvangsten	97 319	57 242	33 230	51 619	36 595	15 024

Toelichting op de uitgaven en verplichtingen

De hogere uitgaven «ondernemerschap» worden voornamelijk veroorzaakt door betalingen in het kader van de Oogstschaderegeling 2002. Daarnaast hebben uitgaven plaatsgevonden voor de Kaderregeling Kennis en Advies Bedrijfsadvisering randvoorwaarden Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Hier was in de ontwerpbegroting geen rekening mee gehouden (opgenomen in de 2e suppletore begroting).

In het kader van de Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw (RSG) en de Stimuleringsregeling Duurzame Glastuinbouwgebieden (Stidug) is ruim € 16 mln. minder uitgegeven als gevolg van vertraging in de uitfinanciering. Bij de RSG is een aantal aanvragen uitgesteld naar 2007 en 2008. Bij de Stidug is sprake van vertraging in de start en uitvoering van inrichtingswerkzaamheden op de aangewezen Stidug-locaties. (deels opgenomen in de 2e suppletore begroting).

In het kader van de kottervlootsanering is € 13 mln. meer uitgegeven. De uitgaven voor het project in Mauritanië is in 2006 € 2,2 mln. lager uitgevallen dan eerder in het projectvoorstel was geraamd. De hogere uitgaven van circa € 100 mln. op het onderdeel binnenvisserij houdt verband met de afwikkeling van uitkoop van kokkelvisserij.

De onderuitputting op het programma Bilaterale economische samenwerking is veroorzaakt doordat de pogingen om in China een Holland Park aan te leggen met Nederlandse boomkwekerijproducten, niet tot uitvoering zijn gekomen. Fytosanitaire belemmeringen konden (nog) niet voldoende worden weggenomen.

Binnen de ICT beleidsprogramma's heeft een verschuiving plaats gevonden tussen TRANSIT en CLIENT Export. De middelen die oorspronkelijk beschikbaar waren voor TRANSIT, zijn aangewend voor het programma CLIENT export.

Toelichting op de apparaatsuitgaven

Bedragen x € 1 000		
	Realisatie 2006	Begroting 2006
Ambtelijk Personeel Directie Landbouw	6 210	5 118
Ambtelijk Personeel Directie Industrie en Handel	2 410	2 423
Ambtelijk Personeel Directie Visserij	4 934	5 346
Materieel	4 972	3 951
Overig apparaat	914	268
Bijdrage aan AID	35 836	38 450
Bijdrage aan DLG	366	45
Bijdrage aan DR	115 656	131 648
Bijdrage aan PD	21 128	11 798
Bijdrage aan VWA	1 278	0
Totaal apparaatsuitgaven	193 704	199 047

De lagere bijdrage aan de AID hangt samen met herprioritering in verband met dierziekten. De lagere bijdrage aan DR hangt samen met een kleiner werkpakket in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. De hogere bijdrage aan de PD hangt samen met de transitie in het kader van het Plantkeurproject.

Toelichting op de ontvangsten

Bedragen x € 1 000		
	Realisatie 2006	Begroting 2006
EU-bijdrage jonge agrariërs	6 025	6 050
EU-bijdrage Glastuinbouw	1 022	2 852
EU-bijdrage Biologische Landbouw	1 258	1 882
Ontvangsten Visserij (o.a. FIOV)	24 349	14 587
Overige	18 965	11 224
Totaal ontvangsten	51 619	36 595

De lagere EU-bijdrage Glastuinbouw houdt verband met vertraging in de uitfinanciering van de Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw (RSG). In het kader van de mineralenheffing is € 6,5 mln. ontvangen. Hiertegenover staan € 4 mln. uitgaven in verband met in het verleden betaalde mineralenheffingen, die over een periode van 6 jaar kunnen worden verrekend. Per saldo is in 2006 € 2,5 mln. ontvangen.

Overzicht onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van beleid

Soort onderzoek	OD	Start	Afgerond	Vindplaats
Beleidsdoorlichting				
Effectenonderzoek ex-post				
– Emancipatie	21.11	Juli 2004	Januari 2007	Archief DL, website
– Duurzame gewasbescherming	21.12	Januari 2005	December 2006	Visitatie Cie Archief DL, Uitgave Milieu- en Natuur- planbureau
Overig evaluatie onderzoek				
– Evaluatie mestbeleid	21.12	Juli 2006	Oktober 2007	

21.11 Verbeteren van ondernemerschap en ondernemersklimaat

Doelbereiking

LNV heeft in 2006 conform de visie «Kiezen voor Landbouw» er naar gestreefd om het concurrentievermogen van de agrarische ondernemers te versterken. Dit is gedaan door het stimuleren van goed ondernemerschap bij de Nederlandse agrariërs en het creëren van een goed ondernemersklimaat, met een zo laag mogelijke administratieve lastendruk. Hierbij zijn ondernemers bewust gemaakt van de voorwaarden die verbonden zijn aan het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Het beleid van LNV heeft zich verder gericht op het faciliteren van ondernemers bij duurzame investeringen en het bieden van een gunstig perspectief bij de overname van een agrarisch bedrijf.

Kennis & innovatie

LNV heeft samen met de diverse landbouwsectoren (tuinbouw, melkveehouderij, intensieve veehouderij, akkerbouw en biologische landbouw)

het afgelopen jaar platforms van verschillende aard ingericht om innovaties en agenda's vorm te geven. Er is thans een tuinbouw innovatieagenda in uitvoering. De innovatie agenda melkveehouderij is onlangs gepubliceerd en diverse andere sectorale innovatieagenda's worden afgerond. In 2006 is gestart met het opstellen van een kennisagenda voor het beleidsveld landbouw.

Afronding ervan is vertraagd waardoor deze in de loop van 2007 afgerond kan worden.

Deze kennisagenda vormt een belangrijke basis voor o.a. de vraagsturing van kennis.

Ter stimulering van de kennisontwikkeling bij agrarische ondernemers is de kaderregeling Kennis en advies opengesteld voor onder meer de terreinen bedrijfsbeëindiging en bedrijfsadvisering over de randvoorwaarden van het GLB.

Gemeenschappelijk landbouwbeleid

Na de nationale keuzen rond de eerste pijler van het GLB, de uitvoeringssystematiek, inclusief nationale reserve en de opzet cross compliance-controles en intensieve voorlichting, is in 2006 het stelsel van toeslagrechten GLB ingevoerd, zijn de toeslagrechten op tijd beschikbaar aan de rechthebbenden en werd de eerste betaling op die basis verricht. Er zijn weinig bezwaarschriften ontvangen en de korting op de nationale reserve is gering (1%). Een brochure en website over het nieuwe GLB zijn op tijd gereedgekomen.

Jonge agrariërs

De Subsidieregeling Jonge Agrariërs (SJA) is opengesteld. Er was veel animo voor deelname en bijna alle aanvragen konden worden gehonoreerd, mede doordat 10 provincies een financiële bijdrage leverden. Het uit de eerste openstelling resterende bedrag is gebruikt voor ophoging tweede openstelling en mede hierdoor was het voor de tweede openstelling beschikbare bedrag bijna voldoende om alle aanvragen te honoreren. Het voor de derde openstelling beschikbare bedrag (nationaal) is op verzoek van de Tweede Kamer verder opgehoogd. Begin 2007 zal een inventarisatie plaats vinden welke provincies willen meefinancieren en wordt de derde openstelling nader uitgewerkt.

Prestaties

Indicator	Referentiewaarde	Peildatum	Raming 2006	Streefwaarde	Planning	Realisatie 2006	Bron
Outcome							
% innoverende agrarische bedrijven	1,3%	2003	Pm	Pm	Pm	2%	LEI
administratieve lastenreductie	19,0%	2003	25%	Op peil		ca. 35%	BAL
Output							
Investeringsbedrag garant gesteld door Borgstellingfonds	€ 109,3 mln.	2003	nvt	nvt	nvt	€ 73,8 mln.	BF

Toelichting:

Outcome

% innoverende agrarische bedrijven:

De realisatie betreft 2005 en heeft alleen betrekking op de groep innovators exclusief vroege en late volgers; deze beide groepen zitten wel in de waarde voor 2007.

De waarde van de groep innovators vertoont in 2005 enige stijging t.o.v. 2003; innovators zijn minder gevoelig voor de stand van de conjunctuur dan de vroege en late volgers.

Administratieve lastenreductie:

In de afgelopen kabinetsperiode is een verlaging van de administratieve lastendruk met ca. 35% gerealiseerd. In 2006 hebben met ondernemers zogenaamde keukentafelgesprekken over de zogeheten beleefde lasten plaatsgevonden. De gesprekken zijn een stimulans om verder te gaan met het terugdringen van de administratieve lasten en het verbeteren van de uitvoering.

Output

In 2006 is via het Borgstellingsfonds € 73,8 miljoen aan garantiestellingen op investeringen in de land- en tuinbouw afgegeven. Ten opzichte van de referentiewaarde van 109,3 miljoen is er een minder hoog investeringsbedrag onder garantstelling gebracht. Oorzaak hiervan is dat het referentiejaar het laatste jaar was waarin het oude, minder stringente besluit BF van toepassing was. Daarnaast is er door de hoge energieprijzen minder geïnvesteerd in de glastuinbouw.

21.12 Bevorderen van maatschappelijk geaccepteerde productievoorwaarden en dierenwelzijn

Doelbereiking

LNV heeft in 2006 zich ingezet voor het verder verminderen van de milieubelasting en het waarborgen van dierenwelzijn.

Dierenwelzijn

Dierenwelzijn is door LNV als een belangrijk element beschouwd binnen de sociale duurzaamheid. Binnen en buiten LNV is vast gesteld dat we steeds meer waarde hechten aan de relatie tussen mens en dier. Die waarde bepaalt de normen die we ons bij die relatie opleggen. Het boerenbedrijf kan alleen blijven bestaan, als de wijze van opereren de toets van de maatschappelijke waarden kan doorstaan.

Het waarborgen en verbeteren van het welzijn van landbouwhuisdieren en gezelschapsdieren aansluitend op Europese normen staat hierin centraal.

Het Platform Gezelschapsdieren met daarin alle relevante partijen, dat na de werkconferentie werd ingesteld, is in 2006 met voorstellen gekomen rond communicatie, certificering, I&R en handhaving, die grotendeels als beleidsintenties zijn overgenomen en waarvoor extra rijksmiddelen zijn verkregen. In het kader van de (betere) naleving van de transportrichtlijn werd een intensivering van de controle en handhaving via de VWA gerealiseerd.

Daarnaast heeft LNV zich in 2006 ook ingespannen voor meer kennisontwikkeling en onderzoek op het terrein van dierenwelzijn.

Nieuw mestbeleid

De (aansturing van de) uitvoering van het eerste jaar nieuw mestbeleid door AID en DR is goed verlopen, op enkele aanloopproblemen na in de sfeer van de elektronische verwerking van mestvervoersbewijzen. De afgelopen jaren is gebleken dat met name de mestdistributie een zwakke schakel vormde. Het feit dat de mestafzetkosten in 2006 tot grote hoogte zijn gestegen laat zien dat het stelsel in de basis werkt.

Veel aandacht is uitgegaan naar het stimuleren van co-vergisting van dierlijke mest op het boerenbedrijf. Het wegvallen van de MEP subsidie

medio 2006 heeft voor een vertraging van de opmars van dit soort installaties gezorgd.

Ook is er fors ingezet op kennisverspreiding: LTO Nederland is financieel in staat gesteld een omvangrijk project uit te voeren ter stimulering van het gebruik van dierlijke mest.

Door aanpassing van de uitvoeringsregeling meststoffenwet zijn de belangrijkste aanloopproblemen voor de praktijk weggenomen. De Europese Commissie heeft ook aangegeven dat verdere aanpassingen meegenomen moeten worden in het een volgend nitraatactieprogramma (2010–2013).

Fytosanitair

Speerpunt in het fytosanitaire beleidsveld was in 2006 het project Plant-Keur. Centrale overheid, betrokken keuringsdiensten en bedrijfsleven kwamen tot overeenstemming over de overdracht van de fytosanitaire inspectietaken van de Plantenziektenkundige Dienst aan de vier keuringsdiensten die op basis van de Landbouwkwaliteitswet en de Zaaizaad- en Plantgoedwet reeds belast zijn met kwaliteitskeuringen van planten en plantaardige producten. De overdracht van taken zal plaatsvinden per 1 september 2007. De inzet op naleving en handhaving van wettelijke fytosanitaire verplichtingen werd versterkt en er werd onderzoek uitgevoerd naar de werking en betrouwbaarheid van het stelsel van fytosanitaire overheidsgaranties. Er is veel voortgang bereikt in deze operatie die o.a. moet leiden tot minder inspecteurs op het bedrijf.

Vanuit het Fonds Economische Structuurversterking zijn middelen ingezet om collecties van en deskundigheid over quarantaine-organismen te versterken.

Door de verdere invoering van kostendekkende tarieven die het KCB (kwaliteitscontroles groenten en fruit) direct op het bedrijfsleven verhaalt, kon de subsidiering in 2006 beëindigd worden.

Gewasbescherming

De nieuwe Gewasbeschermingswet is door de Tweede Kamer goedgekeurd. Daarmee is de nationale wetgeving geheel afgestemd op het vigerende EU-kader en het Level Playing Field;

Voorts is 95% van alle vrijstellingen (48) voor het teeltseizoen 2007 voor de Kerst in de Staatscourant gepubliceerd.

De overschrijding van de residu-normen is de afgelopen jaren gedaald. De knelpunten bij de drinkwaterinnamepunten is nog niet opgelost, maar wel verbeterd (zes knelpunten opgelost).

Uit de evaluatie blijkt dat de vermindering van de milieubelasting grotendeels het gevolg is van de effecten van het lozingenbesluit open teelt en veehouderijen. Daarnaast hebben, door de ontwikkeling van minder schadelijke gewasbeschermingsmiddelen, ook de producenten een bijdrage geleverd. Het Europese toelatingsproces heeft daar duidelijk een impuls aan gegeven.

LNV heeft in het kader van het vrijstellingstraject en het stimuleren van toelatingen voor kleine toepassingen diverse landbouwkundige knelpunten opgelost (behoud economisch perspectief).

Agrobiodiversiteit

In een tweetal rijkspilots is op praktijkschaal geëxperimenteerd met het functioneel inpassen en benutten bij het verduurzamen van het primaire productieproces, t.w. het LTO-project Bodem, Omgeving en Bedrijf (BOB) in Noord-Brabant en het LTO-project Functionele Agrobiodiversiteit (FAB) in de Hoekse Waard.

Co-existentie

De Stuurgroep Co-existentie Afspraken (SCA) is bezig met de nadere uitwerking en praktische implementatie van de in november 2004 in het convenant gemaakte co-existentie-afspraken.

De teelmaatregelen zijn inmiddels in de Productschapsverordening Co-existentie vastgesteld. De risicoanalyse en de praktijktoets 2006 zijn uitgevoerd.

Prestatie

Indicator	Referentie-waarde	Peil-datum	Raming 2006	Streef-waarde	Planning	Realisatie 2006	Bron
Outcome							
<i>Gewasbescherming:</i>							
% afname aantal milieubelastingspunten t.o.v. 1998 (in NMI)	n.v.t.	n.v.t.	nvt	95%	2010	86% ¹	NMP
% afname overschrijdingen residunormen voedselproducten t.o.v. 2003	n.v.t.	n.v.t.	nvt	50%	2010	30% ¹	NMP
<i>Dierenwelzijn:</i>							
% naleving v. bestaande welzijnsnormen	70%	2005	70%	Pm	Pm	²	AID
<i>Nieuw Mestbeleid:²</i>							
nationaal fosfaat en stikstofoverschot	F: 420 mln. kg N: 82 mln. kg	2002	nvt	even-wicht	2015	³	CBS
		2002	nvt	even-wicht	2015	³	CBS
<i>Fytosanitair beleid:</i>							
% afgekeurde zendingen naar het buitenland	0,6	2004	nvt	Pm	Pm	0,6	PD

¹ Betreft realisatie 2005.

² Aan de bepaling van deze indicator is in de Begroting 2007 nadere invulling gegeven. Aan de realisatie zal eerst in het Jaarverslag 2007 aandacht besteed worden.

³ In oktober 2007 wordt de Evaluatie Meststoffenwet gepubliceerd. Deze geeft inzicht in de benodigde gegevens.

Toelichting:

Gewasbescherming:

De tussenevaluatie van de nota Duurzame gewasbescherming laat een positief beeld zien van de bereikte resultaten tot aan 2006. Zowel de milieubelasting van het oppervlaktewater als het aantal overschrijdingen van de residunormen zijn verder afgenomen.

Fytosanitair beleid:

De waarde afgekeurde zendingen buitenland is 0,6% gebleven. Het totaal aantal notificaties uit derde landen is iets gedaald ten opzichte van vorig jaar (397 t.o.v. 413). De meeste notificaties zijn afkomstig uit Rusland (Californische trips), Japan (grond in bloembollen) en Taiwan (Californische trips). Het aantal notificaties uit Rusland is gestegen in 2006. Dit werd voornamelijk veroorzaakt door een stijging van het handelsvolume naar Rusland. Relatief gezien blijft het cijfer constant.

21.13 Bevorderen van duurzame productiemethoden en bedrijfs-systemen w.o. biologische landbouw

Doelbereiking

LNV heeft zich in 2006 ingezet om de duurzaamheid in de verschillende sectoren van de land- en tuinbouw verder te bevorderen. Dit is vooral gedaan door innovatieve initiatieven te ondersteunen, kennisverspreiding te stimuleren en ontmoeting, debat en voorlichting te organiseren.

Biologische landbouw

De biologische landbouw vormt een belangrijke schakel in het streven naar duurzaamheid.

De beleidsinzet is met name gericht geweest op het vergroten van het marktaandeel van biologische producten. Alle partijen van het Convenant Marktontwikkeling Biologische Landbouw hebben veel inspanning geleverd om de omzetten te verhogen. Dit is gebeurd door landelijke campagnes («Proef de aandacht»), gerichte media-activiteiten, winkeldemonstraties, opschalingsplannen en co-innovatieprojecten. De biologische consumptie is licht toegenomen: sommige productgroepen zitten dicht tegen de 5% aan, andere productgroepen blijven daar fors onder. In 2006 is een onderzoek uitgevoerd naar het effect van prijsverlaging op de verkoop van biologische producten. Het onderzoek heeft laten zien dat bij prijsverlaging er meer producten verkocht worden, maar dat voor een aantal producten ook omzetplafonds in zicht komt. Het onderzoek maakt verder duidelijk dat consumenten zeggen bereid te zijn 20–25% meer te willen betalen voor biologische producten. Op basis van de onderzoeksresultaten mag ook geconcludeerd worden dat de effectiviteit van prijs-subsidies relatief beperkt is. Wanneer een verdere betekenisvolle verhoging van het marktaandeel via deze weg gestimuleerd zou worden kost dat tientallen miljoenen euro's. Voor de ondersteuning van de primaire sector is besloten om de certificeringkosten te vergoeden gedurende 5 jaar (Subsidie ter Stimulering van de Biologische Productiemethode – SSBP). Daarnaast vindt ondersteuning van de sector plaats, met name van Biologica.

Ten behoeve van de kraamkamerfunctie (kennisontwikkeling en -verspreiding) wordt een aanzienlijk deel van het onderzoek aan biologische landbouw besteed. Het kennisnetwerk Bioconnect loopt goed, de deelnemers zijn tevreden over de mogelijkheden van vraagsturing. Ook zijn in 2006 de Demoregeling en de Kaderregeling Kennis en Advies weer opengesteld.

Glastuinbouw

De structuur van de glastuinbouwgebieden wordt verbeterd door enerzijds de afbraak van glasopstanden en anderzijds investeringen in nieuwe kassen. LNV heeft dit gesubsidieerd dit met de Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw (RSG).

De inrichting van duurzame glastuinbouwgebieden werd ondersteund via de Stimuleringsregeling inrichting duurzame glastuinbouwgebieden (Stidug).

In het kader van de innovatie van de tuinbouw kon het topinstituut Groene Genetica worden ingericht en werden op energiegebied belangrijke stappen gezet in de vorm van o.m. de realisering van een experimentele kas, een ontwerpwedstrijd en een aardwarmte-experiment. Voor de uitwerking van de overige innovatieopgaven is in 2006 een stichting opgericht.

In 2006 zijn voor het bevorderen van de energietransitie in de energie-intensieve glastuinbouw voor de periode 2007–2009 extra middelen op de LNV begroting gereserveerd. Via de diverse subsidieregelingen zal een investeringsimpuls worden gegeven aan innovatieve energiebesparingsmaatregelen. Doel is de tuinbouw versneld minder afhankelijk te maken van fossiele brandstoffen.

Intensieve veehouderij

In 2006 is de Maatlat Duurzame Veehouderij ontwikkeld voor de varkens-, pluimvee- en melkveehouderij met ammoniakemissiebeperkende én dierwelzijn maatregelen die verdergaan dan het wettelijk minimum. De toepassing van deze maatregelen wordt vanaf 2007 in samenwerking met het ministerie van VROM gestimuleerd door de inzet van fiscaal instrumentarium.

De intensieve veehouderij heeft als vervolg op het door LNV geënta-meerde toekomstdebat, in 2006 zelf initiatieven genomen voor een vervolg gericht op innovatie. Voor de varkenshouderij is een structurele ronde tafel innovatie gestart en in de pluimveehouderij zijn daarover de eerste afspraken gemaakt. Intussen werd de innovatieregeling intensieve veehouderij succesvol opengesteld, in totaal goedkeuring van 11 innovatieprojecten intensieve veehouderij voor een bedrag van € 3 mln. en kwamen experimenten w.o. de Comfort-stal van de grond.

Melkveehouderij

LNV heeft praktijkgericht onderzoek ter bevordering van innovatie en kennisverspreiding binnen de melkveehouderij gestimuleerd. Dit heeft zij gedaan door middel van inzet van kennismiddelen en innovatieprojecten. Verder is de innovatieagenda melkveehouderij opgesteld.

Akkerbouw

In het project «Kennis op de Akker», waarbij LNV samenwerkt met een groot aantal partijen in de akkerbouwketens, hebben LNV en bedrijfsleven met elkaar afgesproken te investeren in een project dat moet zorgen voor meer en betere kennis op de akker, meer standaardisatie en betere ketenwerking.

Prestatie

Indicator	Referentie-waarde	Peil-datum	Raming 2006	Streef-waarde	Planning	Realisatie 2006	Bron
Outcome							
Biologische Landbouw:							
aandeel biologische landbouw op totaal landbouwareaal	2,5%	2004		10%	2010	2,5%	SKAL
aandeel biologische landbouw in consumentenbestedingen	1,7%	2004		5%	2007	1,8%	Biologica
Glastuinbouw:							
aandeel duurzame energie in glastuinbouw tov 1980	>0,5%	2003	1%	4%	2010	*	Senter
energie-efficiencyverbetering (tov 1995) bloembollen	14,3%	2003	20%	20%	2007	*	Senter
energie-efficiencyverbetering (tov 1995) paddestoelen	20,6%	2003	22%	22%	2007	*	Senter

Indicator	Referentiewaarde	Peildatum	Raming 2006	Streefwaarde	Planning	Realisatie 2006	Bron
Output							
aantal ha geherstructureerd glastuinbouwareaal (RSG)	715 ha	2004		1 000 ha	2007	805 ha	DR
Inrichting ontwikkelingslocaties	1 247 ha	2004	Nvt	2 700 ha	2010	5 projecten	DLG

* Als gevolg van meetproblemen in de geliberaliseerde energiemarkten laat de kwaliteit van de databronnen in recente jaren te wensen over. Momenteel wordt er gewerkt aan de actualisatie van de energiemonitoring glastuinbouw op basis van nieuwe databronnen.

Toelichting:

Outcome

Aandeel biologische landbouw op totaal landbouw areaal: door een combinatie van factoren (stagnatie markt, geringe geneigdheid tot omschakeling) is er sprake van een stagnatie van de biologische areaal ontwikkeling.

Aandeel biologische landbouw in consumenten bestedingen: door correcties in de jaren 2003, 2004 en 2005 is de oorspronkelijk referentiewaarde in 2004 gewijzigd van 1,8% in 1,72%. De realisatie in 2006 komt na herberekening uit op 1,83%. Er is dus sprake van een lichte stijging van het aandeel biologische landbouw in consumenten bestedingen.

Het aandeel biologische landbouw op het totaal landbouwareaal kent een geringe toename, defintieve waarde volgt.

Output

Glastuinbouw:

RSG: T/m 2006 is 805 ha. gerealiseerd. In 2006 is slechts 90 ha gerealiseerd, omdat een aantal aanvragen is uitgesteld naar 2007 en 2008.

Inrichting ontwikkelingslocaties glastuinbouw (Stidug): er lopen momenteel nog 5 projecten die in totaal 1247 ha glastuinbouwgebied realiseren; drie projecten lopen (na verlening) in 2009 af en twee in 2011.

Vanaf 2007 zijn de nieuwe Stidug-projecten, die via het ILG worden gefinancierd, opgenomen onder artikel 22. Met deze nieuwe projecten wordt 700 ha. gerealiseerd.

21.14 Bevorderen duurzame vangst en kweek van vis en schelpdieren

Doelbereiking

Per 1-1-2006 is Sportvisserij Nederland gestart. Hierin werken de NVVS en de OVB zeer intens samen. Rond de zomer van 2006 hebben de Eerste en de Tweede Kamer de wijziging van de Visserijwet goedgekeurd. Naast het opheffen van de Organisatie Verbetering Binnenvisserij (OVB) zijn ook de veranderingen met betrekking tot de sportvisakte en de vergunningplicht (het opheffen van de vrije hengel) aan de orde geweest.

Er is nog geen Europese overeenstemming over beschermingsmaatregelen voor aal. LNV heeft bijgedragen aan een haalbaarheidsstudie naar de kweek van aal.

Het contract met het vaartuig, waarmee proeven met pulsvisserij zijn gedaan, is per 1 oktober 2006 afgerond. De Europese Raad van ministers

van Landbouw en Visserij heeft in december 2006 ingestemd met toepassing van de pulsvisserij op 5% van de Nederlandse vloot in 2007.

In het Fishing mortality project werken vissers en wetenschappers samen om wetenschappelijke informatie aan te vullen met informatie uit de praktijk. Het F-project eindigt 1 maart 2007 en wordt in afgeslankte vorm voortgezet in de vorm van een beheeroverleg en onderzoekssamenwerking.

De schelpdiersector heeft onder meer via het Innovatieplatform Aquacultuur nieuwe initiatieven ontwikkeld. Het innovatieve denken en de noodzaak tot vernieuwen hebben een vaste plek gekregen in de ondernehmensstrategie van bedrijven. De mosselsector is bezig met een eigen innovatieagenda en er lopen tal van experimenten met alternatieve visserijmethoden.

Prestatie

Indicator	Referentiewaarde ¹	Peildatum	Quota 2006	Streefwaarde	Realisatie 2006	Bron
Visquota		2004		100%		VIRIS ²
Tong	13 980		13 805		8 280	
Schol	22 066		23 515		22 762	
Kabeljauw	2 619		1 575		1 575	
Haring	91 449		53 026		52 675	
Makreel	20 660		20 170		20 170	
Horsmakreel	45 631		24 907		20 003	
Capaciteit platvisvloot ³	46 669 378	2004	32 004 350	20%	- 25%	VIRIS
Capaciteit IJsselmeervisserij ⁴	34 000	2005	17 000	17 000	16 983	VIRIS
Verhuur Staatsbinnenwater	80 000 ha.	2005	80 000 ha		80 000 ha	VIRIS
Verhuur mossel- en oesterpercelen	8 260 ha.	2005	8 260 ha		8 260 ha	VIRIS

¹ Het betreft de quota voor 2005. Visquota worden jaarlijks in december opnieuw vastgesteld door de Europese Landbouw en Visserijraad en gemeten in tonnen.

² VIRIS = Visserij Registratie Informatie Systeem.

³ De capaciteit van de platvisvloot wordt gemeten in kW dagen. Het betreft de capaciteit per 31/12/2004. De referentiewaarde wijkt af van de begroting 2006 a.g.v. een drukfout in de begroting. Dit is de juiste referentiewaarde

⁴ De capaciteit van de IJsselmeervisserij wordt gemeten in aaleenheden.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de Nederlandse vissers de Europese vangstquota niet hebben overschreden. De vangsten van tong en horsmakreel blijken fors lager te zijn uitgevallen dan ten opzichte van het quotum verwacht mocht worden.

21.15 Bevorderen van duurzame ketens

Doelbereiking

Het programma Bilaterale Economische Samenwerking (BES) is in 2006 grotendeels uitgevoerd en heeft geleid tot nieuwe contacten en relaties tussen de Nederlandse agribusiness en buitenlandse partners.

Het BES-programma, dat de laatste jaren een meer vraag georiënteerd karakter heeft gekregen, maakt gebruik van een breed scala van instrumenten zoals identificatie- en sectorale handelsmissies, handelscontactbijeenkomsten, vakbeurzen, handelsreizen met individuele matchmaking waarbij een op een contacten worden bevorderd, seminars en symposia. Evenals in voorgaande jaren werd ook in 2006 in de hoog ontwikkelde West Europese markt extra aandacht gegeven aan de afzet van biologi-

sche producten en werd daar waar mogelijk samengewerkt met of voortgeborduurd op activiteiten van de Task Force Biologische Landbouw. In 2005 werd een licht afnemende aandacht voor de specifiek op de afzet van biologische landbouw gerichte vakbeurzen waargenomen. In 2006 is dat min of meer ongewijzigd gebleven.

In 2006 werd ruim aandacht besteed aan de nieuwe lidstaten van de EU en de nieuwe EU-buren. De pogingen om in China een Holland Park aan te leggen met Nederlandse boomkwekerijproducten, is niet tot uitvoering gekomen. Fytosanitaire belemmeringen konden (nog) niet voldoende worden weggenomen.

In het kader van de uitvoering van het Meerjarenaafspraken Energie-efficiëncy Voedings- en genotmiddelenindustrie waren ultimo 2006 203 bedrijven uit verschillende sectoren toegetreden. De totale energie-efficiëncyverbetering was ultimo 2005 3,3% ten opzichte van 2001.

Het CLIENT-export programma richt zich op de ontwikkeling van een nieuw en geautomatiseerd systeem voor exportcertificering van landbouwgoederen. Begin 2006 is besloten om te starten met de bouw van dit systeem. Volgens planning zullen medio 2007 de eerste sectortoepassingen (zuivel, pootaardappelen) operationeel gaan. Met de ministeries van Financiën en Economische Zaken is samengewerkt om aansluiting te krijgen met andere overheidsinstanties in de exportketen van landbouwgoederen, namelijk de Douane en de Kamers van Koophandel. Dit om het bedrijven mogelijk te maken op termijn daadwerkelijk papierloos te werken en elektronisch hun exportprocessen aan te sturen.

In 2006 is een interdepartementale werkgroep onder leiding van LNV gestart om te komen tot een overheidsvisie op Biobased economy. Naar verwachting zal deze in de zomer van 2007 gereed zijn.

Prestatie

Indicator	Referentiewaarde	Peildatum	Streefwaarde	Planning	Realisatie 2006	Bron
Output						
Aantal gerealiseerde bilaterale economische samenwerkingsactiviteiten	90	2004	90	90	113	I&H
Aantal gerealiseerde agrologistieke pilotprojecten	2	2004		11	13*	I&H

* Ultimo 2006 zijn er nog 10 projecten in uitvoering. TK wordt jaarlijks geïnformeerd over de voortgang.

Toelichting:

De Agrologistieke pilotprojecten zijn gericht op systeeminnovaties op het terrein van duurzaamheid en vervoer efficiëntie en worden met name bestuurlijk ondersteund door het platform Agrologistiek.

In 2006 zijn er 2 nieuwe pilotprojecten geadopteerd door het platform. Het gaat hierbij om «Bedrijvencluster Zuid-Groningen» en «Groene Hoed/Ruraal Park». In totaal worden er nu 13 projecten gefaciliteerd waarvan er inmiddels 3 zijn afgerond (Check Trade, DOC Kaas en Agriport A7).

Evaluatie

Ultimo 2006 is gestart met een tussentijdse beleidsevaluatie van de Visie Agrologistiek.

Het functioneren van het Innovatieplatform Aquacultuur (IPA) is in 2006 geëvalueerd. De rol die het IPA heeft gespeeld, wordt alom gewaardeerd. Het «innovatieve denken» (de noodzaak tot vernieuwen) heeft een vaste plek gekregen in de ondernemingstrategie van bedrijven in de viskweek, schaal- en schelpdiersector. De onderzoekers concluderen dat de activiteiten van het platform hebben geleid tot een meer innovatief klimaat in de aquacultuursector. Dit wordt geïllustreerd aan de hand van de in het rapport benoemde resultaten en door een groot aantal innovatieve projecten dat momenteel in voorbereiding of uitvoering is. Hiermee is de hoofddoelstelling van het platform gerealiseerd.

Algemene Inspectiedienst (AID)

Prestaties

De prestaties van de AID bestaan uit het aantal directe uren per product/dienst waartoe de AID een opdracht heeft verkregen en de daarmee bereikte resultaten. Onderstaande tabel geeft per productgroep het aandeel in de omzet van de AID in 2006 weer.

Prestaties per productgroep				
Productgroep	Realisatie 2006		Begroting 2006	
	Prestaties (in uren)	Aandeel in omzet (in %)	Prestaties (in uren)	Aandeel in omzet (in %)
Product				
Controle	663 303	74,1	536 480	67,5
Verificatie	100 374	11,2	107 800	16
Opsporing	102 954	12,3	102 200	14
beleidsadvisering	14 676	1,9	21 000	2
handhavingscommunicatie	3 648	0,5	3 920	0,5
Totaal	884 955	100	771 400	100

Het initiële opdrachtenpakket is medio 2005, als onderdeel van de begrotingsvoorbereiding 2006, bepaald. De omvang en samenstelling daarvan is onderhevig aan politiek-maatschappelijke ontwikkelingen, herprioritering van LNV-beleid en budgettaire schommelingen. Deze aspecten hebben ertoe geleid dat gedurende het begrotingsjaar 2006 wijzigingen in het opdrachtenpakket hebben plaatsgevonden. Voorts is de preventieve handhavinginzet op de dreiging van dierziektecrises niet voorzien. In 2006 heeft de AID hier 77 000 controle-uren aan gependend.

Doelmatigheidsgegevens

Resultaten doelmatigheid		
Prestatie-indicator	Norm 2006	Meetwaarde
Percentage gegronde klachten op aantal gecontroleerden	2 per 10 000	7 per 100 000
Goedkeurende accountantsverklaring. Ja	Ja	
Gemiddelde kostprijs per uur	€73,92	€71,73
Percentage gerealiseerde verkoopbare uren	100 %	99%
Ziekteverzuimpercentage	4,3%	4,0%
Treffers bij (selecte) controles	15%	22%
Tijdigheid verificaties TAB	70%	80%

Dienst Regelingen (DR)

Artikel		Aantal regelingen per beleidsartikel		Aantal prestaties		Integrale kosten (x € mln.)	
		2006 begroting	2006 realisatie	2006 begroting	2006 realisatie	2006 begroting	2006 realisatie
Art. 21 Duurzaam ondernemen	Inputgestuurd	38	29	–	16 935	9,4	113
	Outputgestuurd	61	66	619 772	1 250 898	122,2	104,4
Subtotaal art. 21		99	95	619 772	1 267 833	131,6	115,7
Art. 23 Natuur	Inputgestuurd	3	3	–	130	– 0,1	0,2
	Outputgestuurd	12	33	47 099	55 675	11,0	18,0
Subtotaal art. 23		15	36	47 099	55 805	10,9	18,2
Art. 24 Landschap en recreatie	Inputgestuurd	6	2	–	7	0	0
	Outputgestuurd	18	7	12 738	3 023	0,7	2,1
Subtotaal art. 24		24	9	12 738	3 030	0,7	2,1
Art. 25 Voedselkwaliteit en diergezondheid	Inputgestuurd	14	29	–	3 287	0,6	1,6
	Outputgestuurd	5	18	2 545	898	1,0	0,7
Subtotaal art. 25		19	47	2 545	4 185	1,6	2,3
Art. 26 Kennis en innovatie	Inputgestuurd	12	1	–	7	0,3	0
	Outputgestuurd	5	5	1 125	1 059	0,4	0,9
Subtotaal art. 26		17	6	1 125	1 066	0,7	0,9
Algemeen		–	5	–	621	0	1,3
Eindtotaal		174	198	683 279	1 332 540	145,5	140,5

Om de relatie tussen uitvoeringskosten en prestaties inzichtelijk te houden wordt in bovenstaande tabel onderscheid gemaakt tussen regelingen die inputgestuurd en outputgestuurd zijn.

Kwaliteitsindicatoren/doelmatigheidsgegevens

Naast de reeds in de begroting 2006 opgenomen doelmatigheidsgegevens zijn in het agentschapstraject nog formeel een aantal kwaliteitsindicatoren vastgesteld voor begroting en verantwoording. Deze zijn hieronder aangegeven. In de begroting 2006 was nog niet voor alle daar opgenomen indicatoren een score aangegeven. In die gevallen is hieronder de score overgenomen uit de nulmeting, zoals deze bij 1e supple-

tore wet 2006 aan de Kamer is aangeboden, genomen. Tevens is de score van 2005 aangeven.

Percentage gegronde bezwaren

Door DR wordt veel aandacht besteed aan het verbeteren van het bezwaar- en beroeptraject. Tegelijkertijd wordt hiermee energie gestoken in het terugdringen van het aantal grondverklaringen. Deze indicator beoogt de kwaliteit van het proces van uitvoering en/of de kwaliteit van regelgeving te meten. Daarbij dient wel de nuance te worden gemaakt tussen grondverklaring op basis van wet- en regelgeving of op basis van het uitvoeringsproces.

Het aantal ontvangen bezwaren over 2006 was ongeveer 10 000 stuks. Een aanzienlijk deel hiervan had betrekking op de vaststelling van de Toeslagrechten in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Als gevolg van een kwaliteitsinvestering in het bezwaar- en beroeptraject is het aantal bezwaren dat binnen de Algemene Wet Bestuursrechttermijn is afgehandeld sterk gestegen. Het percentage gegrond is daarbij sterk gedaald.

Omschrijving/jaar	Realisatie 2005	Begroting 2006	Realisatie 2006
Percentage gegrond	53%	35%	25%

Uurtarief

Deze indicator is een maatstaf voor de efficiency van de bedrijfsvoering. In 2006 is het tarief gelijk gebleven aan het tarief 2005. Wel is voor 2006 door LNV een korting in verband met de inkoopstaakstelling opgelegd. Dit verklaart ook een fors deel van het negatieve saldo van baten en lasten.

Omschrijving/jaar	Realisatie 2005	Begroting 2006	Realisatie 2006
Uurtarief	57,38	57,38	57,38

Score vanuit de omgeving

DR hecht veel waarde aan de tevredenheid van de doelgroep. Deze indicator is een het resultaat van een klanttevredenheidsonderzoek. Eens in de twee jaar wordt een klanttevredenheidsonderzoek gedaan. Dit is eind 2005 gedaan en het resultaat hiervan was begin 2006 bekend. Eind 2007 vindt wederom een klanttevredenheidsonderzoek plaats. Het laatste bekende cijfer is een 6,2. Dit verklaart dat de realisatie afwijkt van de begroting.

Omschrijving/jaar	Realisatie 2005	Begroting 2006	Realisatie 2006
Score	6,2	7,0	6,2

Gerealiseerde productiviteit

De productiviteit van de ambtelijke medewerkers zegt iets over de doelmatigheid van de bedrijfsvoering: hoe efficiënt is de dienst, gegeven de inzet van ambtelijk personeel, in het realiseren van haar doelstellingen en de uitvoering van haar productenpakket? Directe uren buiten jaarplan en

indirect (productieve) uren worden meegenomen. Uren voor ziekte en verlof worden buiten beschouwing gelaten. Hoe hoger het percentage, hoe efficiënter het omzettingsproces van beschikbare uren naar productieve uren. Dit heeft een kostenverlagend effect. De realisatie van de productiviteit is nagenoeg gelijk aan de begroting.

Omschrijving/jaar	Realisatie 2005	Begroting 2006	Realisatie 2006
Percentage	79,2%	76,5%	76,3%

Telefonische bereikbaarheid

Een van de indicatoren die een groot effect heeft op de tevredenheid van de doelgroepen is de telefonische bereikbaarheid. De aan de Tweede Kamer gemelde norm voor 2006 was dat 70% van de inkomende telefoongesprekken binnen 20 seconden werd behandeld. In verband met de daaraan verbonden kosten is in overleg met de opdrachtgevers echter besloten om de norm terug te brengen naar 70% binnen 30 seconden. Over het jaar 2006 heeft het callcenter 480 000 telefoontjes afgehandeld met een service-level van 65% (percentage van de inkomende telefoongesprekken binnen 30 seconden behandeld) en een bereikbaarheid van 85% (percentage binnengekomen calls dat daadwerkelijk wordt opgenomen). Met name in verband met de Gecombineerde Data Inwinning (GDI) en de uitvoering van de toeslagrechten hebben tot een grote drukte in april en mei 2006 geleid. Ter oplossing hiervan is besloten tot verruimde openingstijden op werkdagen en op zaterdagen, daarnaast zijn 4 600 terugbelafspraken gemaakt om de druk aan de telefoon te verminderen. Daarnaast is sprake geweest van drukte in verband met de afhandeling van telefonische vragen op het gebied van AI, KVP en Bluetongue.

Omschrijving/jaar	Realisatie 2005	Begroting 2006	Realisatie 2006
Telefonische bereikbaarheid	88%	70% binnen 20 seconden	65% binnen 30 seconden

Aantal klachten

In 2006 heeft DR een nieuwe wijze van klachten en signalenafhandeling in gebruik genomen, waardoor klachten beter in beeld komen en de aandacht voor de kwaliteit van de afhandeling verhoogd wordt. Daarnaast worden brieven uit klantvriendelijke overwegingen eerder als formele klachtbrief aangemerkt en met de daarbij behorende procedure afgehandeld. Deze verbeterde registratie van de klachten verklaart ook de sterke stijging ten opzichte van 2005. Daarnaast zijn er verhoudingsgewijs veel klachten binnengekomen met betrekking tot het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid.

Omschrijving/jaar	Realisatie 2005	Begroting 2006	Realisatie 2006
Aantal ontvangen formele klachtenbrieven	19	50	88

Aantal incidenten met betrekking tot DR

Door middel van kwartaalrapportages en overige communicatie richting bijvoorbeeld de Tweede Kamer wil DR het aantal incidenten met betrekking tot de uitvoeringsaspecten van diverse regelingen zo veel mogelijk beperken. In de eerste helft van 2006 is sprake geweest van mindere bereikbaarheid van DR. Door uitbreiding van de capaciteit en verruiming van openingstijden was dit binnen korte tijd weer opgelost.

Omschrijving/jaar	Realisatie 2005	Begroting 2006	Realisatie 2006
Aantal incidenten waarover gesproken wordt dat te maken heeft met DR	beperkt	beperkt	beperkt

Doelgroep

Sinds 2004 maakt DR gebruik van praktijkpanels. In deze panels worden vragen voorgelegd aan vertegenwoordigers van de agrarische sector. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om beoordeling van een conceptformulier, een verzoek om mogelijke knelpunten in de uitvoering aan te geven of een keuze te maken uit verschillende uitvoeringsvarianten. Echter niet om beleidsvragen. DR vindt het van belang dat het bij de deelnemers aan de praktijkpanels duidelijk is wat er met de uitkomsten hiervan wordt gedaan. DR gaat de praktijkpanels uitbreiden. Daarbij wordt vooral gezocht naar een methode om de doelgroep van elektronische dienstverlening vanaf het begin te betrekken bij onder andere het ontwikkelen van internet-applicaties.

Omschrijving/jaar	Realisatie 2005	Begroting 2006	Realisatie 2006
Tevredenheid praktijkpanels over opvolging adviezen	voldoende	voldoende	voldoende

Plantenziektenkundige Dienst (PD)

Prestaties

		Eenheden		
		Realisatie 2005	Realisatie 2006	Begroting 2006
Starttarief	aantal inspecties	68 860	74 470	85 000
Zendingsinspecties weren en vrijwaren	factureerbare minuten	1 612 015	1 807 985	1 700 000
Zendingsinspecties RC snijbloemen	1 000 rekenstelen	3 482 328	2 927 693	3 300 000
Zendingsinspecties RC Groenten en fruit	ton	1 365 069	1 435 845	1 500 000
Bedrijfs- en perceelsinspecties LNV	inspecties	17 242	15 587	16 000
Bedrijfs- en perceelsinspecties derden	factureerbare uren	27 933	18 424	8 000
Documentcontroles	stuks	76 455	116 918	57 000
Certificaten zonder inspectie	stuks	251 212	217 868	10 000
Overige beschikkingen (fytosanitaire)	stuks	2 918	985	400
Gewasbeschermingsbeschikkingen	uren	4 317	7 915	4 000
Samengestelde audits	factureerbare uren	665	2 220	2 980
Enkelvoudige audits	stuks	52	27	26
Adviezen	factureerbare uren	40 656	34 431	45 613
Diagnoses	factureerbare uren	30 132	27 403	31 500
Methodenontwikkeling	uren	3 956	2 873	10 000
Overige kennis ontwikkeling	uren	15 590	15 484	5 526

Prestatie-indicatoren

Beheersingindicatoren				
		Realisatie 2005	Realisatie 2006	Begroting 2006
1a	Bezetting	339	415	389,45
2a	Productiviteit PD	48%	47%	52%
3a	Facturabiliteit PD	Pm	Pm	92%
4	Verhouding vast-inhuur	88,4%	80%	pm
5	Verzuimpercentage	5,59%	5,41%	< 4,7%
6	Meldingsfrequentie	1,75	1,49	< 1,5
7	Verzuimduur	8,06	12,63	<15,04
8	Aantal p4 gesprekken	68%	90%	100%

Kwalitatieve indicatoren

Fytosanitair systeem			
Nr	Indicator	Realisatie 2006	Begroting 2006
1a	Weren	0,87%	0,88%
2b	Monitoren	0,64%	1%
3c	vrijwaren	0,01%	1%
4d	Notificaties (inkomend)	0,61%	1%
5e	Aantal Quick scans	61	76
6f	Aantal PRA's	4	5
7	Tijdigheid opgelegde maatregel	Pm	Pm

Definities

Fytosanitair systeem: op dit moment is het nog niet mogelijk om conclusies te trekken op basis van bovenstaande gegevens. Deze cijfers krijgen pas betekenis in een tijdreeks waarin eventuele trends of juist afwijkingen daarvan kunnen worden aangewezen en geanalyseerd.

Notificaties (aantal zendingen afgekeurd door landenaantal zendingen naar landen): Het totaal aantal notificaties uit derde landen is iets gedaald ten opzichte van vorig jaar (397 t.o.v. 413). De meeste notificaties zijn afkomstig uit Rusland (Californische trips), Japan (grond in bloembollen) en Taiwan (Californische trips). Het aantal notificaties uit Rusland is gestegen in 2006. Dit werd voornamelijk veroorzaakt door een stijging van het handelsvolume naar Rusland. Relatief gezien blijft het cijfer constant. Japan is de grootste daler, veroorzaakt door wijziging van de keurings-systematiek voor bloembollen in 2006. De PD keurt strenger op grond en heeft een bonus-malus-systeem ingevoerd, waarbij de steekproefgrootte bij bedrijven met veel afkeuringen in het verleden, groter is dan bij bedrijven met weinig afkeuringen.

In het jaar 2006 zijn 61 quick scans en 4 PRA's (Pest Risk Assessment) opgesteld. Er zijn PRA's opgesteld voor *Leucinodes orbonalis*, *Darna trima* en *Horidiplosis ficifolii*. De PRA voor *Meloidogyne minor* is afgerond.

Kennis			
Nr	Indicator	Realisatie 2006	Begroting 2006
1	Expertbijdragen	274	150
2	Publicaties	56	25
3	Eliminatiescenario's	22	t.z.t
4	Diagnostische protocollen	36	t.z.t

Expert bijdragen = aantal bijdragen aan vastgestelde expertgroepen

Publicaties = aantal publikaties en voordrachten in/aan vastgestelde lijst vakbladen/congresssen-fora

Eliminatie scenario's = Aantal elimatiescenario's t/m periode X

Diagnostische protocollen = Aantal diagnostische protocollen t/m periode X

Klanttevredenheid			
Nr	Indicator	Realisatie 2006	Begroting 2006
1	Bezwaar	16	16
2	Klachten	13	8
3	Klanttevredenheid/Klachten product advies	5	> 3,5
4	Doorlooptijd		
	Doorlooptijd inspecties	74	pm
	Afgehandelde diagnoses		n.v.t.

Bezwaar: van de 16 bezwaarschriften die in 2006 zijn ontvangen zijn 15 bezwaarschriften ongegrond verklaard en 3 bezwaarschriften zijn inge-

trokken. In 2006 zijn er 2 beroepen ingesteld waarvan er 1 ongegrond is verklaard.

Klachten: het aantal klachten is gestegen ten opzichte van 2005. Een reden voor deze stijging is de invoering van de verscherpte debiteurenprocedure.

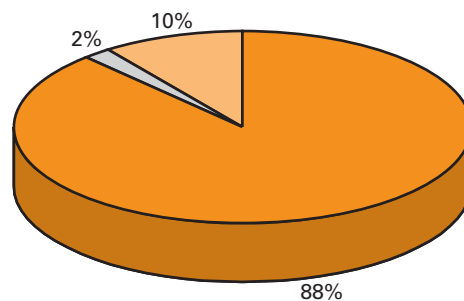
Klanttevredenheid: het betreft de klanttevredenheid van de afdeling gewasbescherming.

Doorlooptijd inspectie: Tijd geplande aanvang inspectie minus feitelijke aanvangstijd

Doorlooptijd diagnose: aantal afgehandelde diagnoses

22 Agrarische ruimte

Agrarische ruimte

	Ruimte voor grondgebonden landbouw
	Ruimte voor niet grondgebonden landbouw
	Apparaatsuitgaven

Algemene beleidsdoelstelling

Een toekomstgerichte, concurrerende landbouw als een economische drager in (de agrarische productieruimte van) het landelijk gebied.

- LNV faciliteert via de provincies de agrarische sector bij de versterking van de ruimtelijke inrichting van de grondgebonden landbouwbedrijven.
- Daarnaast ondersteunt LNV de ontwikkeling van de agrarische (infra)structuur bij de niet grondgebonden landbouw.

Doelbereiking en maatschappelijk effecten

In 2006 zijn door middel van verbetering van de verkaveling resultaten geboekt. Het doel is om voor zowel het fysieke als functionele aspect een zo efficiënt mogelijke bedrijfsvoering tot stand te brengen. Dit wordt bereikt door een verbetering van de verkavelingsstructuur en het vergroten van de (huis)kavels.

De Tweede Kamer is per brief (Kamerstuk 2005–2006, 29 949, nr. 46) geïnformeerd over de wijze waarop de verschillende outcome- en outputindicatoren in de LNV-begroting 2007 worden weergegeven. In deze brief is naar voren gebracht dat in de LNV-begroting van 2006 de doelstellingen reeds zoveel mogelijk waren voorzien van outcome en outputindicatoren. Deze positieve ontwikkeling wordt mede onderkend in het rapport van de Algemene Rekenkamer bij het Jaarverslag 2005, dat separaat aan het jaarverslag aan de Tweede Kamer is aangeboden.

De provincies hebben hun regierol, vooruitlopend op de start van het ILG, opgepakt mede door middel van het Uitvoeringscontract 2005–2006. Hierin heeft ook het versneld afronden van de (lang)lopende landinrichtingsprojecten (task force landelijk gebied) gestalte gekregen. Dit kan worden geconcludeerd uit de realisatie van met name de aangegane verplichtingen in 2006.

Succesfactoren

Primair zijn de landbouwsectoren zelf verantwoordelijk voor het formuleren van de eigen inrichtingsbehoefte. De provincies hebben op gebiedsniveau de regierol. Dit betreft zowel de voordracht van initiatieven naar het rijk als de uitvoering van goedgekeurde inrichtingsprojecten.

Budgettaire gevolgen van beleid

Bedragen x € 1 000						
22 Agrarische ruimte	Realisatie				Vastgestelde begroting 2006	Verschil
	2003	2004	2005	2006		
Verplichtingen	35 262	31 301	67 544	128 838	23 981	104 857
Uitgaven	83 694	58 328	51 185	81 465	51 675	29 790
Programma-uitgaven	73 755	49 556	42 267	72 970	43 163	29 807
22.11 Ruimte voor grondgebonden landbouw	71 756	46 645	41 145	71 507	42 725	28 782
– Landinrichtingsprojecten Landbouw	69 872	44 840	39 701	69 731	41 071	28 660
– Kavelruil	1 884	1 805	1 444	1 776	1 654	122
22.12 Ruimte voor niet grondgebonden landbouw	1 999	2 911	1 122	1 463	438	1 025
– Infrastructuurregeling Glastuinbouw	1 999	2 911	1 122	1 463	438	1 025
Apparaatsuitgaven	9 939	8 772	8 918	8 495	8 512	– 17
22.21 apparaat	161	160	193	188	125	63
22.22 baten-lastendiensten	9 778	8 612	8 725	8 307	8 387	– 80
Ontvangsten	65 691	56 173	67 553	70 254	67 545	2 709

Toelichting op de uitgaven en verplichtingen

Landinrichting

De uitgaven voor landinrichtingsprojecten landbouw zijn hoger uitgevallen. Dit houdt voornamelijk verband met de schadeloosstelling aan de gemeente Groningen als gevolg van het vervallen van de stadsmeierrechten. Hiervoor is in totaal € 30 mln. betaald. Het bedrag is voor de helft gefinancierd uit de algemene middelen (€ 15 mln.) en voor de andere helft uit de begrotingen van de drie inhoudelijk betrokken departementen, te weten VROM (€ 5 mln.), EZ (€ 5 mln.) en LNV (€ 5 mln.). De Tweede Kamer is over deze beleidsmatige mutatie geïnformeerd.

In het kader van de Infrastructuurregeling Glastuinbouw (IRG) en de LNV-bijdrage aan het OCAP-project van EZ zijn middelen overgeheveld vanuit het O&S fonds voor de Landbouw naar de LNV-begroting (opgenomen in de 2e suppletore begroting).

Het rijk heeft met de provincies een 2-jarig Uitvoeringscontract 2005–2006 afgesloten. In 2006 is door de provincies de achterstand weggewerkt. De provincies zijn hiermee de gemaakte afspraken nagekomen. Er is als gevolg daarvan in 2006 voor € 75 mln. meer aan verplichtingen aangegaan. De verplichtingen zijn deels opgehoogd bij 2e suppletore begroting.

Toelichting op de apparaatsuitgaven

Bedragen x € 1 000		
	Realisatie 2006	Begroting 2006
Ambtelijk Personeel Directie Platteland	112	108
Overig Personeel DP	57	0
Materieel	19	15
Overig apparaat	0	2
Bijdrage aan DLG	8 307	8 387
Totaal apparaatsuitgaven	8 495	8 512

Toelichting op de ontvangsten

Bedragen x € 1 000		
	Realisatie 2006	Begroting 2006
Landinrichtingsrente	41 349	40 161
EU-bijdrage inrichting	2 511	4 830
Bijdragen van derden	26 394	22 554
Totaal ontvangsten	70 254	67 545

De EU-bijdrage voor het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) op inrichting landbouw zijn in het laatste jaar van POP-1 lager uitgevallen.

De meerontvangsten op bijdragen van derden houdt verband met het feit dat vanuit het O&S fonds extra ontvangsten zijn gerealiseerd. Deze zijn ingezet voor uitgaven ten behoeve van de Infrastructuurregeling Glastuinbouw (IRG).

Overzicht onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van beleid

Soort onderzoek	OD's	2006	Realisatie 2006
Overig onderzoek			
– Overgangscontract ILG 2005–2006	22.11	X	X

Overgangscontract ILG 2005–2006.

Er is een evaluatie geweest over de totstandkoming van het Uitvoeringscontract 2005–2006. De evaluatie richt zich met name op de uitvoeringsafspraken die Rijk en provincies hebben gemaakt en niet specifiek op (de effecten van) de overeengekomen beleidsprestaties. Uit de evaluatie kwam naar voren dat er meer duidelijkheid vooraf nodig is over (1)

financieringsafspraken convenantvorming; (2) integraal provinciaal kader beleidskader in afstemming met de plangebieden; (3) reikwijdte te onderhandelen onderwerpen; (4) systematiek van monitoring.

Inmiddels is afgesproken dat de minister zal zorgdragen voor rapportage en verantwoording aan de Tweede Kamer.

22.11 Ruimte voor grondgebonden landbouw

Doelbereiking

Via bestuurlijke afspraken in het uitvoeringscontract heeft het versneld afronden van (lang)lopende landinrichtingsprojecten (task force landelijk gebied) gestalte gekregen. Het verbeteren van de verkavelingsstructuur van de grondgebonden landbouw is een belangrijke doelstelling in deze klassieke projecten. Verder heeft het instrumentarium voor kavelruil in 2006 aan belangstelling gewonnen.

Prestatie

Met betrekking tot de af te ronden (lang)lopende landinrichtingsprojecten (task force landelijk gebied) wordt voornamelijk de indicator «areaal landinrichting» gebruikt als indicatie voor het areaal waarin grondgebonden landbouw is verbeterd. In 2006 zijn 8 projecten afgerond met een oppervlak van 35 829 ha.

Met betrekking tot het instrument kavelruil kan voor 2006 gemeld worden dat er in totaal 180 beschikkingen zijn genomen. Hiervan zijn er 150 goedgekeurd, 1 volledig afgekeurd en 29 gedeeltelijk goedgekeurd. Goedgekeurde kaveloppervlakte bedraagt 6431 ha.

Indicator	Referentiewaarde	Peildatum	Raming 2006	Realisatie 2006	Streefwaarde	Planning	Bron
Oppervlakte grondgebonden landbouw ¹	0 ha	1 januari 2005	pm	35 829 ha	200 000	ha 2013	DLG
Toename grondmobiliteit ²			pm	pm	pm		DLG
Toename huiskavels			6 431		pm		DLG

¹ In de jaren voor afronding worden wel inrichtingskosten gemaakt (het onderhandenwerk), maar de prestaties worden pas enkele jaren na het realiseren van de eerste kasuitgaven afgerond. Onder de prestaties in de tabel zijn de geplande afgeronde hectares weergegeven.

² Realisatie 1 jan. 2007.

22.12 Ruimte voor niet grondgebonden landbouw

Doelbereiking

De infrastructuurregeling Glastuinbouw (IRG) levert een financiële bijdrage aan de verbetering van de infrastructuur in de oude glastuinbouwgebieden Westland en Aalsmeer. Dit levert een bijdrage aan de verbetering van de agro-logistiek in deze economisch vitale glastuinbouwgebieden en aan het behoud van de greenportfunctie in deze gebieden.

Prestatie

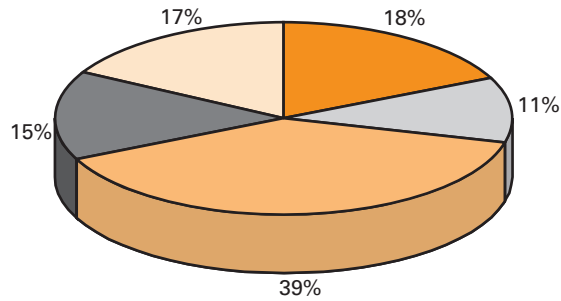
Indicator	Referentiewaarde	Peil- datum	Streef- waarde	Planning	Realisatie 2006	Bron
Aantal Infrastructurele projecten Westland/Aalsmeer	0	2005	12	2	21	DLG

Toelichting:

In 2006 zijn slechts 2 projecten gerealiseerd. De oorzaak van vertraging in de uitvoering ligt in planologische procedures.

23 Natuur

Natuur

■	Verwerven EHS
■	Inrichten EH
■	Beheren EH
■	Beheer natuur buiten EHS en beschermen van de internationale biodiversiteit
■	Apparaatsuitgaven

Algemene beleidsdoelstelling

- Biodiversiteit: voor alle in 1982 in Nederland voorkomende soorten en populaties zijn in 2002 duurzame condities voor hun voortbestaan gegarandeerd, zowel binnen als buiten de Ecologische Hoofdstructuur (EHS);
- Implementatie van de verplichtingen in het kader van de EU Vogel- en habitatrichtlijnen, waaronder het realiseren van de Nederlandse bijdrage aan het Natura 2000-netwerk;
- EHS: In 2018 is 728 500 hectaren Ecologische Hoofdstructuur gerealiseerd. De natuurkwaliteit is gerealiseerd volgens de natuurdoelen van de Landelijke Natuurdoelenkaart; een deel van de tweede tranche robuuste verbindingen wordt na 2018 afgerond;
- Leefomgeving: er is in 2020 sprake van een aantrekkelijke, groene leefomgeving en vestigingsklimaat.

Doelbereiking en maatschappelijk effecten

Realisatie EHS, Verwerving, inrichting en beheer

Samen met de provincies is er hard gewerkt aan de totstandkoming van de EHS. Door nieuwe gronden aan te kopen en door gronden in te richten voor natuurbeheer is weer voldoende perspectief gegeven voor de versterking van de biodiversiteit in Nederland en daarmee het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving. Voor de realisatie van het beleid hebben in 2006 ook weer de terreinbeherende organisaties en particulieren een grote rol gespeeld. Toch verloopt de realisatie van de EHS door middel van particulier natuurbeheer minder voorspoedig dan verwacht. Een evaluatie onderzoek naar de in het Hoofdlijnenakkoord opgenomen omslag van minder verwerving naar meer particulier natuurbeheer zal daar in 2007 mogelijke oorzaken aanwijzen.

Het weidevogelverbond is in 2006 tot stand gekomen. Overheid en betrokkenen hebben de handen ineengeslagen om de kwaliteit van het weidevogelbeheer een stevige impuls te geven om de afname van het aantal weidevogels in Nederland te stoppen.

Duurzame bescherming aan alle doelsoorten van het Meerjarenprogramma Uitvoering Soortenbeleid 2005–2010:

De coördinatie van diverse soortenprogramma's door de soortenbeschermende organisaties is in 2006 gewaarborgd gebleven. 2006 stond voorts in het teken van de voorbereiding van de overdracht van de soortenbescherming naar het ILG en de verdere ontwikkeling van de leefgebiedenbenadering. In 2006 zijn nieuwe rode lijsten voor vaatplanten en mossen gepubliceerd en er is daarnaast gestart met een herziening van de rode lijsten voor amfibieën en reptielen.

De Natura 2000 doelen op landelijk en op gebiedsniveau zijn vastgelegd in het Natura 2000-doelendocument dat als beleidsdocument is uitgebracht en in juni 2006 naar de Tweede Kamer is gestuurd. Vervolgens heeft behandeling tijdens een AO in september 2006 plaatsgevonden waarbij groen licht werd gegeven voor het vervolgtraject. Dit betekent de uitwerking van het landelijk kader van de Natura 2000 doelen in aanwijzingsbesluiten. Het aanwijzingsbesluit definieert de precieze omvang en begrenzing van het aangewezen gebied. Op 27 november 2006 is de bekendmaking van de ontwerp-aanwijzing op grond van de Natuurbeschermingswet voor de eerste tranche van 111 gebieden in de Staatscourant gepubliceerd.

Succesfactoren

Het behalen van de doelstellingen is met name gerealiseerd door een goede samenwerking met de provincies, terreinbeherende organisaties, waterschappen, particuliere grondeigenaren en agrariërs en de aanwezigheid van maatschappelijk draagvlak.

Budgettaire gevolgen van beleid

Bedragen x € 1 000						
23 Natuur	Realisatie				Vastgestelde begroting 2006	Verschil
	2003	2004	2005	2006		
Verplichtingen	427 488	636 804	474 938	769 120	430 884	338 236
– waarvan garanties	9 076	54 629		75 186	75 186	–
Uitgaven	387 298	334 893	365 890	418 103	433 727	– 15 624
Programma-uitgaven	336 002	280 589	309 480	348 272	383 886	– 35 614
23.11 Verwerven Ecologische Hoofdstructuur	140 592	74 399	81 045	75 080	94 370	– 19 290
– Verwerven droge EHS	115 623	45 243	53 675	42 257	49 688	– 7 431
– Rente en aflossing	16 609	16 161	18 358	21 441	27 118	– 5 677
– Grondwaardebepaling	3 000	3 000	3 000	3 001	3 001	
– Natte natuur	5 360	9 995	6 012	8 381	14 563	– 6 182
23.12 Inrichten Ecologische Hoofdstructuur	33 647	30 169	25 998	47 373	64 416	– 17 043
– Inrichten EHS	27 386	23 180	19 437	32 777	53 584	– 20 807
– Natte natuur	6 261	6 989	6 561	14 596	10 832	3 764
23.13 Beheren Ecologische Hoofdstructuur	109 977	116 784	139 491	164 817	143 748	21 069
– Beheer door SBB	43 602	53 453	52 831	50 493	46 514	3 979
– Beheer door particuliere natuurbeschermingsorganisaties (SN)	13 043	12 424	25 145	57 310	39 518	17 798
– Particulier natuurbeheer (SN-functiewijziging)	8 689	3 245	4 818	6 725	7 090	– 365
– Agrarisch natuurbeheer (SAN)	42 304	44 726	54 144	47 779	48 300	– 521
– Behoud en herstel historische buitenplaatsen	2 339	2 936	2 553	2 510	2 326	184
23.14 Beheer van de natuur buiten de EHS en beschermen van de internationale biodiversiteit	51 786	59 237	62 946	61 002	81 352	– 20 350
– Beheer door SBB	10 771	11 380	9 894	12 504	10 614	1 890
– Beheer door particuliere natuurbeschermingsorganisaties (SN)	1 839	3 178	6 132		8 199	– 8 199
– Bijdrage nationale parken	4 889	4 443	5 465	5 403	5 532	– 129
– Faunafonds	10 063	5 353	10 257	10 694	5 700	4 994
– Overige nationale bijdragen	22 270	32 801	29 277	30 375	49 097	18 722
– Internationale subsidies en contributies	1 954	2 082	1 921	2 026	2 210	– 184
Apparaatsuitgaven	51 296	54 304	56 410	69 831	49 841	19 990
23.21 apparaat	7 245	10 288	7 568	7 196	6 460	736
23.22 baten-lastendiensten	44 051	44 016	48 842	62 635	43 381	19 254
Ontvangsten	64 527	31 892	33 696	47 418	37 644	9 774

Toelichting op de uitgaven en verplichtingen

Voor Programma Beheer worden de verplichtingen in 1 jaar aangegaan en vervolgens in 6 jaar uitgefincierd. In 2006 was dit ca. € 180 mln. Voor het project Mainport Rotterdam is in 2006 een verplichting aangegaan die loopt tot en met 2020 voor totaal € 105 mln. Dit is inclusief de bijdragen van VROM en EZ voor dit project. Bovendien is het bedrag aan garantieverplichtingen € 66 mln. hoger in verband met het aangaan van nieuwe leningen in het kader van de leenconstructie ten behoeve van de Particuliere Natuurbeschermingsorganisaties en het oversluiten van bestaande leningen die in opdracht van LNV zijn gesloten door het Groenfonds ten behoeve van de realisatie van de EHS. Deze waren abusievelijk niet in de totale verplichtingenstand van de ontwerp-begroting opgenomen.

De lagere uitgaven op Verwerven Ecologische Hoofdstructuur ad € 19,3 mln. houden voornamelijk verband met de omslag van minder verwerking naar meer beheer ad € 15,4 mln. (opgenomen in 1e suppletore wet).

Tevens zijn € 10,0 mln. minder EU-ontvangsten gerealiseerd in het kader van het Plattelandsontwikkelingsplan voor verwerving waardoor ook minder is uitgegeven op verwerving (opgenomen in 2e suppletore wet). Ook is een deel van het verwervingsbudget ingezet voor inrichting ad € 7,2 mln. (opgenomen in 1e suppletore wet). Hiertegenover staan meer-uitgaven ad € 11,1 mln. zijnde het batig saldo van het Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) dat aan het verwervingsbudget is toegevoegd en betaald is ten behoeve van de risicobuffer van het BBL voor het project Meerstad.

De lagere uitgaven op inrichten EHS ad € 17 mln. houden voornamelijk verband met vertragingen bij de inrichtingsmaatregelen door planologische en technische problemen waardoor een deel van het budget onbesteed is gebleven. Hiervan is € 14 mln. opgenomen in 2e suppletore wet.

Op Beheren Ecologische Hoofdstructuur is € 21,1 mln. meer uitgegeven dan geraamd. Naast de omslag van minder verwerving naar meer beheer ad 15,4 mln. (opgenomen in 1e suppletore begroting) zijn extra uitgaven gedaan voor gedoogovereenkomsten ten aanzien van ganzen ad € 3,1 mln. (opgenomen in 2e suppletore begroting). Tenslotte is aan dit onderdeel de loon- en prijsbijstelling toegevoegd ad € 2,2 mln.

De uitgavenrealisatie op Beheer buiten de EHS is € 20,4 mln. lager. Hiervan is € 9,1 mln. overgeheveld naar het Provinciefonds voor de uitvoeringen van de Flora- en Faunawet (opgenomen in 1e en 2e suppletore begroting). Voorts is een bedrag van € 3,1 mln. overgeheveld naar Beheren EHS voor ganzenopvang (opgenomen in 2e suppletore begroting). Tenslotte zijn middelen toegevoegd aan de agentschappen Dienst Landelijk Gebied en Dienst Regelingen voor additionele opdrachten voor Programma Beheer en de Flora- en Faunawet ad € 4,3 mln. (opgenomen in 2e suppletore begroting).

Toelichting op de apparaatsuitgaven

Bedragen x € 1 000		
	Realisatie 2006	Begroting 2006
Ambtelijk personeel Directie Natuur	6 008	5 405
Materieel	1 065	956
Overig apparaat	123	99
Bijdrage aan DLG	38 110	30 099
Bijdrage aan DR	20 655	10 867
Bijdrage aan AID	3 870	2 415
Totaal apparaatsuitgaven	69 831	49 841

De hogere bijdrage aan DLG houdt verband met extra taken voor de uitvoering van Flora- en Faunawet. De hogere bijdrage aan DR hangt samen met meerwerk voor het subsidieregelingenstelsel Programma Beheer. Tenslotte heeft de AID in het kader van de bijdrage voor het Plattelands Ontwikkelingsplan extra controletaken uitgevoerd voor Programma Beheer.

Toelichting op de ontvangsten

Bedragen x € 1 000		
	Realisatie 2006	Begroting 2006
EU-bijdragen verwerving en inrichting	4 732	10 746
EU-bijdragen beheer	19 001	18 330
EU-bijdragen Stimulering bos op landbouwgronden	791	800
Opbrengsten jachtakten	1 259	1 031
Bijdragen van derden	15 862	3 175
Overige	5 773	3 562
Totaal	47 418	37 644

De EU-bijdragen voor verwerving en inrichting zijn lager uitgevallen aangezien de mogelijkheden om voor verwerving POP-1 gelden te declareren in 2005 reeds volledig zijn benut.

De hogere opbrengsten jachtakten zijn het gevolg van nabetalingen uit 2005.

De hogere bijdragen van derden worden veroorzaakt door hogere bijdragen bij Landinrichting met name bij de landinrichtingsprojecten Natte Natuur. Verder zijn de uitgaven ten behoeve van de Westerschelde bij het FES-fonds gedeclareerd en zijn er extra inkomsten vanuit het saldo van het Bureau Beheer Landbouwgronden op dit onderdeel gerealiseerd die vervolgens tot betaling hebben geleid ten behoeve van de risicobuffer van het BBL voor het project Meerstad.

De hogere ontvangsten bij «overig» houden verband met eindafrekeningen met het Faunafonds in 2006 over de jaren 2002 t/m 2005.

Overzicht onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van beleid

Soort onderzoek	OD's	2006	Realisatie 2006
Effectonderzoek			
– Realisatie EHS	23.11, 12	X	X
– Natuurbalans	23.11, 12, 13,14	X	X
– Kosteneffectiviteit van het natuurbeleid	23.11, 12, 13, 14	X	
– Effectiviteit Programma Beheer	23.13, 14	X	
– FF-wet	23.14		
– Nederlandse voorbereiding op de EU-evaluatie Vogel- en Habitatrichtlijnen 2007	23.14	X	
Overig onderzoek			
– Overgangscontract ILG 2005–2006	23.11, 12, 13, 14	X	X

Kosteneffectiviteit van het natuurbeleid

De opzet van het onderzoek is uitgebreid ten opzichte van de eerste opzet. Een deel hiervan is uitgevoerd in 2006, andere onderdelen volgen in 2007.

Effectiviteit Programma Beheer

Het subsidieregelingenstelsel Programma Beheer wordt in 2007 geëvalueerd.

Nederlandse voorbereiding op de EU-evaluatie Vogel- en Habitatrichtlijnen 2007

Deze heeft enige vertraging opgelopen. Het onderzoek zal naar alle waarschijnlijkheid in 2007 plaatsvinden.

Overgangscontract ILG 2005–2006

Dit onderzoek heeft gelijktijdig en in relatie met het opstellen van de ILG-contracten plaatsgevonden.

23.11 Verwerven Ecologische Hoofdstructuur

Doelbereiking

- In 2006 is met grote voortvarendheid gewerkt aan de grondaankopen voor de droge EHS. Dit heeft geleid tot een uitputting van het gehele budget voor grondaankopen. De gerealiseerde prestaties zijn 35% hoger uitgevallen dan was geraamd. Deze stijging moet worden toegerekend aan grondaankopen die reeds in 2005 zijn gerealiseerd, maar die met vóórfinanciering door de provincies hebben plaatsgevonden. In 2006 heeft LNV de vóórfinanciering terugbetaald, waardoor deze grondaankopen pas in 2006 als beleidsprestaties zijn ingeboekt.
- Niet alle aangekochte gronden zijn na verwerving direct inzetbaar als EHS. Deels liggen de gronden weliswaar op de juiste locatie, maar zijn zij nog niet voor natuur ingericht. Deels zijn de gronden verworven als ruilgrond. Dit houdt in dat de gronden nog niet op de goede plek liggen, maar worden later door uitruil alsnog op de juiste locatie gebracht. De aankoop van ruilgronden is noodzakelijk om de «soms» schaarse kansen te benutten om in een bepaald gebied grond te verwerven. Over de aantallen aangekochte ruilgronden wordt door het Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) gerapporteerd in hun jaarverslag 2006.
- De resultaten in perspectief van de tijdshorizon van de doelstelling: de verwerving van de droge EHS ligt op schema. In dit tempo zullen conform het vastgestelde beleid alle aankopen voor de droge EHS in 2015 zijn verworven.
- De verworven gronden zullen nadat deze zijn ingericht, worden doorgeleverd aan de terreinbeherende organisaties te weten: Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en de 12 provinciale Landschappen.
- De financiële middelen voor de verwerving van de droge EHS staan deels op de Rijksbegroting. De hiermee aangekochte gronden zijn bestemd voor het Staatsbosbeheer. De gronden voor de particuliere terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties worden verworven met geld uit de leenconstructie waarover in 2004 het Rijk afspraken heeft gemaakt met Natuurmonumenten en De Landschappen. De hiervoor geleende gelden staan op een rekening van Natuurmonumenten bij het Groenfonds. Naast deze middelen is in 2005 gebruik gemaakt van voorfinanciering door de provincies (zie ook hierboven.)

Prestatie

EHS verwerving Categorie	Oorspronkelijke taakstelling	Restant Taakstelling op 1-1-2006	Raming Prestaties 2006	Realisatie 2006	Restant Taakstelling op 1-1-2007
Nieuwe natuur	111 623 ha	23 996 ha	3 197 ha	4 037 ha	19 959 ha
– waarvan NURG	7 000 ha		391 ha		
– waarvan Maaswerken	1 500 ha		178 ha		
– waarvan bufferzones	3 174 ha	pm	pm		
Robuuste verbindingen	16 472 ha	15 077 ha	337 ha	424 ha	14 653 ha
Natte Natuur	3 600 ha	2 309 ha	384 ha	151 ha	2 158 ha

Toelichting:

- De gerealiseerde prestaties nieuwe natuur zijn ruim 26% hoger dan de geraamde prestaties. Deze stijging moet worden toegerekend aan grondaankopen die reeds in 2005 zijn gerealiseerd, maar die met vóórfinanciering door de provincies hebben plaatsgevonden. In 2006 heeft LNV de vóórfinanciering terugbetaald, waardoor deze grondaankopen pas in 2006 als beleidsprestaties zijn ingeboekt.
- De realisatie van verwerving t.b.v. de robuuste verbindingen is nagenoeg gelijk aan de raming.
- De realisatie van natte natuur is achtergebleven bij de raming omdat in het gebied waar de grondverwerving plaats moet vinden nauwelijks gronden werden aangeboden.

23.12 Inrichten Ecologische Hoofdstructuur

Doelbereiking

- De prestaties voor de inrichting van de droge EHS zijn achtergebleven bij de raming. De forse groei van de budgettaire ruimte voor deze beleids categorie leidt weliswaar tot een extra impuls voor het opstarten van nieuwe projecten alsmede tot het versnellen van werkzaamheden voor de EHS binnen bestaande projecten, maar de afronding van de projecten vindt pas in latere jaren plaats.
- De inrichting van de droge EHS loopt achter op schema. Het gaat hier om integrale projecten waar gelijktijdig meerdere doelen worden gerealiseerd. Er wordt aan deze doelen weliswaar geld uitgegeven, maar inrichting is een langdurig proces i.v.m. de uitruil van gronden, inpassing in het betreffende gebied en het verrichten van fysieke maatregelen. Pas nadat de laatste werkzaamheden zijn verricht, wordt het project opgeleverd en worden de daarmee gemoeide beleidsprestaties als zodanig ingeboekt.
- Door het achterblijven van de realisatie wordt de inspanning om de EHS tijdig te realiseren geen gemakkelijke opgave. Door de invoering van het ILG per 1-1-2007, kunnen de provincies beschikken over ruime en ontschotte budgetten. Door zowel in de planvorming als in de uitvoering te prioriteren blijft realisatie in 2018 reëel.
- Nadat de gronden zijn ingericht worden zij doorgeleverd aan de terreinbeherende organisaties te weten: Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en de 12 provinciale Landschappen en Rijkswaterstaat. Particuliere grondeigenaren kunnen eveneens met subsidie van het Rijk gronden inrichten t.b.v. de EHS.
- Financiering vindt plaats via het Landinrichtingsinstrumentarium.

Daarnaast hebben de doelgroepen ook gebruik gemaakt van het instrumentarium van Programma Beheer.

Prestatie

EHS verwerving Categorie	Oorspronkelijke taakstelling	Restant Taakstelling op 1-1-2006	Raming Prestaties 2006	Realisatie 2006	Restant Taakstelling op 1-1-2007
Nieuwe natuur	146 300 ha	97 655 ha	5 926 ha	777 ha	93 527 ha
– waarvan NURG	7 000 ha		574 ha	14 ha	5 256 ha
– waarvan Maaswerken	3 000 ha		60 ha	0 ha	1 500 ha
– waarvan bufferzones					
Robuuste verbindingen	24 368 ha	24 368 ha	105 ha	0 ha	24 368 ha
Natte Natuur	6 500 ha	2 759 ha	490 ha	401 ha	2 358 ha

Toelichting:

Met uitzondering van de natte natuur is de realisatie ver achtergebleven bij de planning. De oorzaak ligt in het systeem van inrichting. Inrichtingprojecten worden pas enkele jaren na de start ervan opgeleverd en kunnen eerst dan tot de beleidsprestaties gerekend worden. In de tussentijdse periode vinden er wel uitgaven plaats voor het verrichten van fysieke maatregelen ten behoeve van de EHS.

In het uitvoeringscontract 2005/2006 tussen LNV en de provincies zijn de provincies aanzienlijk later dan gepland de verplichtingen op inrichting droge EHS aangegaan. Direct gevolg is dat de beschikbare kasmiddelen in 2006 onvoldoende konden worden uitgegeven. De planning is dat in volgende jaren meer dan voldoende kasmiddelen kunnen worden uitgegeven.

23.13 Beheren Ecologische Hoofdstructuur

Doelbereiking

- In 2006 is een extra kwaliteitsimpuls weidevogelbeheer ingesteld en zijn extra maatregelen genomen waarbij tussentijds een subsidie kon worden omgezet in zwaarder beheer. Hierdoor is er op bijna 1200 hectare zwaarder beheer voor weidevogels ingezet. Daarnaast zijn in een aantal gebieden experimenten uitgevoerd met mozaïekbeheer. Beide acties leiden tot verbetering van het resultaat. Om structurele verbeteringen te realiseren is in 2006, samen met andere overheden en organisaties het Weidevogelverbond opgericht.
- In 2006 zijn er voor ongeveer 60 000 hectares ganzenfoerageergebieden subsidies afgesloten op agrarische grond, waarmee de doelstelling uit het beleidskader faunabeheer van 65 000 hectare bijna gerealiseerd is.
- De ecologische evaluatie van Programma Beheer en de evaluatie van de omslag van verwerving naar beheer zullen in 2007 worden afgerond. Aan de hand van de uitkomsten van deze evaluatie, waaruit zal blijken in welke mate het beleid succesvol is, zal beoordeeld worden of eventuele bijstelling van beleid nodig is. In 2006 is voor het aanvragen van beheerssubsidie een belangrijke vereenvoudiging en verbetering gerealiseerd in de vorm van zgn. verzamelaanvragen.
- De resultaten in perspectief van de tijdshorizon van de doelstelling: De voorbereiding van de overgang van Programma Beheer naar het ILG per 1 januari 2007 heeft in 2006 in nauwe samenwerking met de

provincies plaatsgevonden. De provincies hebben de bestaande regelingen overgenomen uit oogpunt van draagvlak en continuïteit.

Prestatie

Indicator	Aantal ha in beheer op 1-1-2006	Raming nieuwe hectare in beheer te nemen in 2006	Realisatie aantal ha in beheer genomen in 2006	Aantal ha in beheer op 1-1-2007
Beheren bestaand bos, natuurterreinen en landschap	396 507	3 544	6 076	402 583
waarvan beheerd door Staatsbosbeheer	180 054	1 431	2 755	182 809
waarvan beheerd door particulieren en particuliere natuurbeschermingsorganisaties	216 453	2 113	3 321	219 774
Particulier beheer (SN functiewijziging)	6 145	2 466	694	6 839
Agrarisch natuurbeheer	69 150	3 800	14 161	83 311

Toelichting:

Vanwege het ILG en het MJP2 zijn de grondslagen voor de toedeling naar categorieën gewijzigd, hierdoor is de vergelijkbaarheid van de realisatiecijfers met het jaarverslag 2005 afgenomen. Bij de splitsing van de realisatie in binnen en buiten EHS zijn de volgende aannames gedaan: SBB en SN 5/6 van de realisatie binnen EHS en 1/6 buiten en voor de SAN is de aanname van 2/3 binnen EHS en 1/3 buiten de EHS. Bij de verdeling van de prestaties voor particulier beheer zijn bij de begroting abusievelijk niet de juiste cijfers gehanteerd, deze zijn gecorrigeerd. De realisatie van Agrarisch Natuurbeheer is inclusief de ganzenfoerageergebieden binnen EHS.

23.14 Beheer van de natuur buiten de EHS en beschermen van de internationale biodiversiteit

Doelbereiking

Het beheren van de natuur buiten de EHS is in 2006 stabiel gebleven. Voor wat betreft de realisatie van de doelstellingen etc. geldt dezelfde toelichting voor beheer buiten EHS als beheer binnen de EHS (zie 23.13)

Prestatie

Indicator	Aantal ha in beheer op 1-1-2006	Raming nieuwe hectare in beheer te nemen in 2006	Realisatie aantal ha in beheer genomen in 2006	Aantal ha in beheer op 1-1-2007
Beheren bestaand bos, natuurterreinen en landschap	78 127	537	477	77 650
– waarvan beheerd door Staatsbosbeheer	33 187	323	508	33 695
– waarvan beheerd door particulieren en particuliere natuurbeschermingsorganisaties	44 940	214	– 985	43 955
Particulier beheer (SN functiewijziging)	2 763	0	– 322	2 441
Agrarisch natuurbeheer (SAN)	15 310	1 727	37 864	53 174
Historische buitenplaatsen	200 plaatsen		73 plaatsen	273 plaatsen
Inkomenscompensatie bos op landbouwgrond	1 900	0	462	2 362
Aantal nationale parken	18 parken	0	2 parken	20 parken
Aanpak verdroging, verzuring en vermessing	300 projecten			300 projecten
Biodiversiteit internationaal				
Internationale natuurprojecten	75 projecten			75 projecten
– Aantal lopende MoU's	4 proj.			4 proj.
– Aantal gestarte en nog lopende projecten	58 proj.			58 proj.

Toelichting:

Particulier beheer buiten de EHS is geen taakstelling meer en kan niet meer worden aangevraagd. Omdat in sommige gevallen de betreffende grond niet daadwerkelijk in natuur is omgezet, loopt de realisatie iets terug. De realisatie van Agrarisch Natuurbeheer is inclusief de ganzen-foerageergebieden buiten de EHS.

Nationale parken

Met de instelling van De Alde Feanen als 20e Nationaal Park in april 2006 is het beoogde stelsel van Nationale Parken in Nederland voorlopig afgerond. De komende jaren wordt ingezet op een grotere bekendheid door betere profilering van de parken, en op kwaliteitsverhoging van de parken door middel van oppervlakte-uitbreidingen en het uitvoeren van een investeringsprogramma, dat mede is gericht op versterking van de samenwerking binnen en tussen de parken.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Misbruik en oneigenlijk gebruik van subsidies Programma Beheer wordt onder meer tegengegaan door het uitvoeren van controles ter plaatse. Voor de regeling Natuur zijn in 2005 en 2006 een belangrijk deel van de controles (in overleg tussen de uitvoerende diensten en de beleidsdirectie) niet uitgevoerd. Het risico van misbruik en oneigenlijk gebruik wordt door betrokkenen laag geschat doordat het hier om meerjarige verplichtingen gaat waarbij uitvoering van controles in de tijd kunnen worden verschoven en sancties bij afwijkingen in de naleving van beheersvoorwaarden een repressief karakter dragen.

Dienst Landelijk Gebied (DLG)

De producten van DLG ten behoeve van het moederdepartement zijn gericht op het in opdracht uitvoeren van voorgenomen beleid, zoals dat is vastgelegd in de beleidsartikelen van de LNV-begroting:

21 Duurzaam ondernemen

22 Agrarische ruimte

23 Natuur

De prestaties die op deze drie beleidartikelen betrekking hebben zijn hieronder weergegeven.

Prestaties

Inzet in uren en % van totaal uren per productgroep				
Producten	Realisatie 2006		Begroting 2006	
Verwerving grond	116 356	12%	117 078	12%
Vervreemding grond	17 923	2%	19 513	2%
Exploitatie grond	10 803	1%	19 513	2%
Planvorming	117 454	12%	107 321	11%
Planuitvoering	444 315	44%	370 746	38%
Adviezen aanvragen	62 425	6%	48 782	5%
Uitvoering subsidieregelingen	121 283	12%	78 052	8%
Advisering algemeen en beleid	95 291	9%	146 347	15%
Informatieverstrekking	19 696	2%	68 295	7%
Totaal	1 005 545	100%	975 648	100%

Aantallen prestaties per productgroep			
Producten	Prestatie	Realisatie 2006	Begroting 2006
Verwerving grond	Ha verworven	8 230	6 414
Vervreemding grond	Ha vervreemd	10 125	5 553
Exploitatie grond	Ha gemiddeld in bezit	39 845	41 740
Planvorming	Ha onderhanden	233 179	348 469
Planuitvoering	Ha onderhanden	640 158	562 059
Adviezen aanvragen	Geleverde adviezen aanvragen	26 567	6 797
Advisering algemeen en beleid	Schriftelijke Adviesopdrachten	369	146

De verschillen in grondverwerving en vervreemding ten opzichte van de begroting zijn met name terug te voeren op enkele grote landinrichtingsprojecten die zijn afgesloten en waarbij grote oppervlakten betrokken zijn. Sterke toename van adviezen aanvragen is ontstaan door het met prioriteit uitvoeren van SAN adviezen volgens Europese voorschriften, waarbij rapportage op beheerseenheidniveau plaatsvindt. Toename van het aantal uren voor uitvoering subsidieregelingen heeft voornamelijk te maken met de afronding van POP-1 en een groter aantal beschikkingen als gevolg van de overgang naar de WILG.

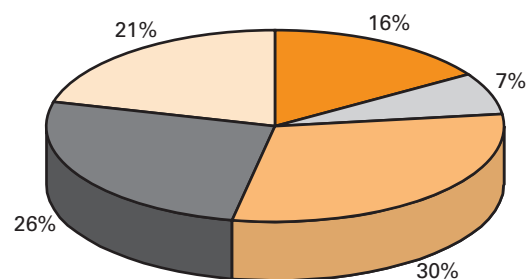
Doelmatigheidsgegevens

	Realisatie 2006	Begroting 2006
Gemiddeld aantal direct productieve uren per fte werkzaam in de projecten	1 169	1 160
Verhouding tussen directe en indirecte uren, waarbij financiële toeslag is toegerekend aan de directe uren	69,7% : 30,3%	65% : 35%
Gemiddelde prijs per uur (LNV tarief)	87,70	pm

Ten opzichte van de begroting is DLG over de hele liniedoelmatiger gaan werken. Deze ontwikkeling is met name veroorzaakt doordat naast de normale productie ook een éénmalige extra inspanning is geleverd ten behoeve van de implementatie en de overgang naar de WILG. Dit is ten koste gegaan van indirecte activiteiten als kennisontwikkeling en dergelijke.

24 Landschap en Recreatie

Landschap en Recreatie

Nationale Landschappen	Landschap Algemeen
Recreatie in en om de stad	Recreatie algemeen
Apparaatsuitgaven	

Algemene beleidsdoelstelling

Behoud en ontwikkeling van een waardevol en kwalitatief aantrekkelijk landschap, dat toegankelijk is voor recreanten.

Doelbereiking en maatschappelijk effecten

In 2006 is succes geboekt met betrekking tot het uitvoeringsgereed maken van Recreatie om de stad en Nationale Landschappen. De met de provincies overeengekomen 2-jarige verplichtingenruimte is voor een belangrijk deel aangegaan. De rol van de provincies, die zich bewust zijn geworden van hun regierol bij het ILG, is hierbij een belangrijke factor geweest.

Middels brief (Kamerstuk 2005–2006, 29 949, nr. 46) is de Tweede Kamer geïnformeerd over de wijze waarop de verschillende outcome- en output-indicatoren in de LNV-begroting 2007 worden weergegeven. De laatste indicatoren die nog doorontwikkeld dienen te worden bevinden zich op de beleidsterreinen die gelieerd zijn aan doelstellingen van het Rijksmeerderejarenprogramma van de Agenda Vitaal Platteland (MJP2). In de LNV begroting 2008 alle beleidsdoelstellingen zijn voorzien van outcome- en outputindicatoren.

Succesfactoren

Behalen van deze doelstelling hangt vooral af van de samenwerking tussen nationale, regionale en lokale overheden.

Budgettaire gevolgen van beleid

Bedragen x € 1 000						
24 landschap en Recreatie	Realisatie				Vastgestelde begroting 2006	Verschil
	2003	2004	2005	2006		
Verplichtingen	119 746	123 265	160 115	244 588	136 313	108 275
Uitgaven	147 401	132 960	140 562	164 626	153 635	10 991
Programma-uitgaven	112 672	103 499	110 381	130 841	125 971	4 870
24.11 Nationale Landschappen	25 728	20 033	19 020	26 281	18 855	7 426
– Toegankelijkheid nationale landschappen	0	0		1 339	0	1 339
– Versterking, beheer en behoud landschapskwaliteiten	11 396	5 860	6 603	9 718	7 506	2 212
– Cultuurhistorie/Belvedere	11	272		–	2 722	– 2 722
– Monitoring en onderzoek	2 660	2 059	952	512	2 533	– 2 021
– Landinrichting	11 661	11 842	11 465	14 712	6 094	8 618
24.12 Landschap Algemeen	6 110	5 246	6 055	12 276	6 675	5 601
– Projectfinanciering	3 210	2 346	3 155	3 772	3 761	11
– Landinrichting, verbeteren ruimtelijke natuur	2 900	2 900	2 900	8 504	2 914	5 590
24.13 Recreatie in en om de Stad	42 367	37 337	45 524	49 729	52 658	– 2 929
– Verwerving recreatie in en om de stad	28 799	26 432	36 498	38 004	27 007	10 997
– Inrichting recreatie in en om de stad	9 325	4 371	6 126	8 811	20 737	– 11 926
– Kaderwet LNV projectbijdrage	4 243	2 900	2 900	2 914	2 914	0
– ISV-2	0	3 634		0	2 000	– 2 000
24.14 Recreatie algemeen	38 467	40 883	39 782	42 555	47 783	– 5 228
– Verwerving voor toegankelijkheid buiten nationale landschappen	0	0	0	0		
– Inrichting voor toegankelijkheid buiten nationale landschappen	6 208	6 200	4 510	3 019	3 454	– 435
– Routenetwerken	4 089	3 013	4 856	5 301	4 650	651
– Groene Hart impuls	2 932	4 942	1 793	2 964	14 889	– 11 925
– Staatsbosbeheer voor recreatieve voorzieningen	20 657	22 463	22 003	20 919	20 567	352
– Midden-Delfland & Grevelingen voor recreatie	1 407	1 407	4 254	8 534	1 407	7 127
– Kennis en deskundigheid voor recreatie	3 174	2 858	2 366	1 818	2 304	– 486
– Publiek private samenwerking	0	0		0	512	– 512
Apparaatsuitgaven	34 729	29 461	30 181	33 785	27 664	6 121
24.21 apparaat	4 580	4 772	5 135	5 456	4 166	1 290
24.22 baten-lastendiensten	30 149	24 689	25 046	28 329	23 498	4 831
Ontvangsten	7 956	4 041	3 727	8 057	800	7 257

Toelichting op de uitgaven en verplichtingen

De hogere verplichtingenrealisatie houdt verband met het Uitvoeringscontract 2005–2006 waarbij de achterstanden van 2005 zijn ingelopen. Het gaat hierbij om het indienen van diverse projecten door de provincies. De betreffende projecten hebben betrekking op inrichtingsprojecten op het gebied van recreatie.

De hogere uitgaven op Nationale landschappen houden voornamelijk verband met het feit dat bij het afronden van ruilverkavelingsprojecten in het kader van de regeling bos- en landschap nog uitfinanciering heeft plaats gevonden voor een aantal projecten (opgenomen in 2e suppletore begroting).

De hogere uitgavenrealisatie op Landschap algemeen houdt verband met meer landinrichtingsuitgaven landschap.

Op Recreatie in en om de stad houdt de lagere uitgavenrealisatie o.m. verband met een overheveling van middelen voor het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) naar de begroting van VROM (opgenomen in 1e suppletore begroting) en lagere inrichtingsuitgaven.

In 2006 is bij nota van wijziging € 12 mln. toegevoegd aan de LNV Rijksbegroting 2006 voor versnelde inrichting van het Groene Hart. Hiervan is € 11 mln. overgebleven, ondanks het feit dat er gelijk in 2006 nog extra projecten zijn opgestart. Hiertegenover staan hogere uitgaven ad € 6,9 mln. in verband met de afkoop van het aandeel van het Ministerie van LNV in de beheerskosten van het Rijksrecreatieschap Grevelingen. Deze afkoop hangt samen met de intrekking van de Wet deelnemingen Grevelingen.

Toelichting op de apparaatsuitgaven

Bedragen x € 1 000		
	Realisatie 2006	Begroting 2006
Ambtelijk Personeel Directie Platteland	3 705	3 431
Ambtelijk Personeel Directie Natuur	285	257
Materieel	970	443
Overig apparaat	496	35
Bijdrage aan DLG	27 555	22 498
Bijdrage aan DR	658	745
Bijdrage aan AID	116	255
Totaal apparaatuitgaven	33 785	27 664

De hogere bijdrage aan DLG houdt voornamelijk verband met additionele opdrachten op het gebied van landschap en recreatie die in 2006 zijn uitgevoerd ten behoeve van de Taskforce inrichting.

Toelichting op de ontvangsten

Bedragen x € 1 000		
	Realisatie 2006	Begroting 2006
EU-bijdrage recreatie in en om de stad	2 544	50
Bijdrage derden	4 919	–
Overige ontvangsten recreatie	594	750
Totaal ontvangsten	8 057	800

De hogere ontvangstenrealisatie heeft betrekking op meer EU-inkomsten. Het betreft hier de EU inkomsten met betrekking tot inrichtingswerkzaamheden op het gebied van recreatie. Daarnaast waren er in de begroting 2006 geen bijdragen van derden geraamd op dit artikel.

Overzicht afgeronde onderzoeken

- Grote Stedenbeleid (GSB) & Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing deel 1 (ISV-1). In 2005–2006 is de eerste ISV periode (2000–2004) geëvalueerd. Groen in de stad maakte onderdeel uit van deze evaluatie. Niet alle gestelde doelen zijn gehaald. Een aantal hiervan wordt doorgeschoven naar de periode 2005–2009 (ISV-2; GSB-3).
- Besluit ontwerp Landschapsplanning (BOL). De evaluatie is positief over de vraag naar het instrument LandschapsOntwikkelingsplan (LOP) en het gebruik ervan. Minder goed scoort de uitvoering ervan: hiervoor is vaak te weinig geld beschikbaar bij gemeenten en provincies.
- Uitvoeringscontract 2005–2006. Er is een evaluatie geweest over de totstandkoming van het UC. Hieruit kwam naar voren dat er meer duidelijk vooraf nodig is over (1) financieringsafspraken convenantvorming; (2) integraal provinciaal kader beleidskader in afstemming met de plangebieden; (3) reikwijdte te onderhandelen onderwerpen; (4) systematiek van monitoring.

Overzicht onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van beleid

Soort onderzoek	OD's	2006	Realisatie 2006
Effectonderzoek			
Overig onderzoek			
– Uitvoeringscontract ILG 2005–2006	23.11, 12, 13, 14	X	X
– Regelingen landschapsontwikkelingsplannen (BOL)	24.12	X	X

24.11 Nationale landschappen

Doelbereiking

Voor de Nationale Landschappen zijn in het begrotingsjaar 2006 belangrijke stappen gezet. De provincies hebben voor de gebieden (concept) uitvoeringsprogramma's opgesteld voor investeringsmaatregelen en de Nationale landschappen nader begrensd. Er is een communicatieplan opgesteld wat in 2007 ten uitvoer zal worden gebracht. Verdeeld over de 20 Nationale Landschappen zijn met middelen van Rijk en provincie bijna 200 uitvoeringsprojecten ingediend en deels gestart. Deze projecten, variërend van landschapsherstelwerkzaamheden, restaureren van cultuurhistorische objecten en aanleg van wandel- en fietspaden, maken zichtbaar dat Nationale landschappen gebieden zijn waar zowel de inwoners als bezoekers trots op kunnen zijn. Als instrumentarium is vooral gebruik gemaakt van de Subsidieregeling Gebiedsgericht Beleid. Afspraken over prestaties waren vastgelegd in de Uitvoeringscontracten 2005–2006. Vanaf 2007 is het Investeringsbudget Landelijke Gebied het belangrijkste instrument.

Prestatie

Indicator	Raming 2006	Realisatie 2006	Bron
Aantal opengestelde uitvoeringsprogramma's	20	19	provincies
Aantal gestarte investeringsprojecten	20	200	DLG
Aantal hectares beheer (SN/SAN)	1 000 ha	**	
Aantal hectares verworven bos en landschap	p.m.		
Aantal hectares ingericht landschap	p.m.		

** Het aantal hectares beheer (SN/SAN) betreft het areaal beheer van landschapselementen waar Nationale Landschappen overlappen met de EHS en natuur buiten EHS. Deze prestatie is daarom weergegeven in de prestaties onder 23.13 en 23.14

Toelichting:

Provincies hebben in 2006 ongeveer 200 projecten ingediend voor behoud, herstel en versterking van natuurlijke elementen, cultuurhistorische elementen en objecten en vergroting van de toegankelijkheid in Nationale Landschappen. De daadwerkelijke uitvoering en afronding van die projecten zullen grotendeels in 2007 en 2008 plaatsvinden.

24.12 Landschap algemeen

Doelbereiking

De tussenstand van de Kwaliteitsagenda Landschap is op 21 november 2006 aangeboden aan de Tweede Kamer, samen met de handreiking Kwaliteit Landschap. Dit laatste rapport is in samenwerking met VROM en met de provincies opgesteld en op 29 juni 2006 door de Minister van LNV aan de Provincies aangeboden. Verder is de groeiende opmars van het aantal paarden in het Nederlandse landschap aanleiding geweest om de Visie Paard en Landschap uit te brengen.

De ontwikkeling van Kasteel Groeneveld naar «futurecenter» heeft geresulteerd in een nieuwe subtitel «Ontmoetingsplaats voor Stad en Land». Daarnaast zijn diverse activiteiten ontplooid om de burger meer bij het landschap te betrekken.

In samenwerking met directies natuur en kennis zijn er verschillende onderzoeken gedaan naar de aansturing van kennisontwikkeling via het onderzoeksprogramma Landschap. In het voorjaar van 2007 wordt hierover gerapporteerd.

Prestatie

Indicator	Realisatie 2005	Peildatum	Raming 2006	Streefwaarde 2008	Realisatie 31 december 2006	Bron
Aantal gemeenten met LOP (in %)	24%	31 december 2005	–	50–80%	27%	Landschapsbeheer Nederland

Toelichting:

Uit optelling van evaluatiegegevens van het Centrum voor Landbouw & Milieu (april 2006) en de realisatie van de Landschaps Ontwikkelings Plannen (LOP's) in 2006 (Landschapsbeheer Nederland) blijkt dat tot en met 2006 ongeveer 122 gemeenten een LOP opstelt: dat is 27% van alle gemeenten in Nederland. Tijdens de presentatie van het project is gemeld dat er naar wordt gestreefd dat 50 tot 80% van de gemeenten een LOP opstellen. Dit streven is volgens het CLM niet gehaald omdat het rijk per jaar € 0,8 mln. beschikbaar stelt en er, zeker in het begin, erg veel inschrijvingen waren.

24.13 Recreatie in en om de stad

Doelbereiking

Eén van de meest in het oog lopende wapenfeiten voor Groen in de stad is de Bestuurdersconferentie Steden en Rijk: Groene Partners op 1 februari 2006. Als uitvloeisel hiervan is een intentieverklaring opgesteld door de 31 grote steden (G31) om groen meer prioriteit te geven. Deze afspraken over o.a het impulsbudget, dat de minister van LNV beschikbaar stelde op 1 februari 2006, worden in het Programma Groene Partners verder uitgewerkt.

Prestatie

Indicator	Taakstellingen RODS (2013) Reg.groen (2008)	Realisatie per 1/1/2005 (cumu- latief)	Prognose eind 2006*	Realisatie per 31/12/06	Vershil	Bron
Verwerven grootschalig groen om de stad	15 891 ha	9 529 ha	11 050 ha	12 250 ha	+ 1 200 ha	DLG
Inrichten grootschalig groen om de stad (excl. Rotte- meren)	15 891 ha	6 312 ha	6 653 ha	6 993 ha	+ 340 ha	DLG
Regionaal groen om de stad	492 ha	0 ha	150 ha (niet UC)	106 ha	- 44 ha	DLG

* De prognose voor Grootschalig Groen 2006 is gebaseerd op afspraken van rijk met provincies in het uitvoeringscontract 2005–2006.

Toelichting:

Verwerving RodS

In de getekende bestuursovereenkomsten 2005–2006 hebben Rijk en provincies afgesproken dat met het beschikbare rijksbudget 1522 ha RodS zou worden verworven, waarmee de totale verwerving voor Rods uit zou komen op 11 050 ha (cumulatief). Uiteindelijk is per 31 december 1200 ha meer verworven mede doordat in 2006 ca. € 11 mln. is toegevoegd aan het budget voor verwerving RodS. De extra verwerving voor RodS heeft met name de laatste maanden plaatsgevonden. Hieruit blijkt dat met name ruilgronden zijn verworven, die op termijn naar de juiste plek zullen worden geruild en vervolgens zullen worden overgedragen aan de eindbeheerder. In tegenstelling tot voorgaande jaren zijn deze ruilgronden alleen in de 4 RodS-provincies (Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland) verworven.

Inrichting RodS

In de getekende bestuursovereenkomsten 2005–2006 hebben Rijk en provincies afgesproken dat met het beschikbare rijksbudget 341 ha RodS zou worden ingericht, waarmee de totale inrichting zou uitkomen op 6653 ha. Uiteindelijk is per 2006 6993 ha RodS ingericht, dus 340 ha meer dan was geraamd in de begroting. Van de beschikbare kasgelden voor RodS is in 2006 ca. € 9 mln. niet besteed (onderuitputting). De extra inrichting, ondanks onderuitputting kas, is met name het gevolg van het feit dat een aantal lopende projecten («onderhanden werk») in deze periode definitief zijn afgerond.

Regionaal groen

Alle projecten zijn thans goedgekeurd en op twee projecten na (Bavelse Leij en Rijnfront) zijn alle projecten in uitvoering genomen. De meeste projecten kennen een accent voor wat betreft grondverwerving in de periode 2005 t/m 2008. Per 1 januari 2007 is 270 ha verworven en 106 ha ingericht.

24.14 Recreatie algemeen

Doelbereiking

De financiering van de landelijke routenetwerken voor wandelen, fietsen en varen en ook van het wandelen over boerenland zijn ondergebracht in het ILG. De te realiseren taakstellingen zijn opgenomen in de in december 2006 door het Rijk met alle 12 provincies getekende bestuursovereenkomsten voor de periode 2007–2013. Dat geldt ook voor de 1000 km wandelpaden over boerenland. Om met dit project reeds in 2006 te kunnen beginnen heeft de Stichting Wandelplatform-LAW extra middelen gekregen. Inmiddels liggen er al voor zo'n 130 km aan uitvoeringsrijpe initiatieven, die ieder moment van start kunnen gaan.

Prestatie

Indicator	Referentie- waarde	Peildatum 2005	Raming 2006	Realisatie ultimo 2006	Streefwaarde	Bron
Realisatie routenetwerken	7 720 km	1 januari	9 676 km	pm	13 400 km (2012)	SRN, LAW, LF
Recreatief beheer natuur- gebieden	215 275 ha	1 januari	220 875 ha	220 060 ha	232 075 ha (2010)	SBB, recreatie- schappen

Toelichting:

Routenetwerken

De routes van landelijke netwerken voor fietsen en wandelen ondergaan een nulmeting. De omvang van de vaarroutes (SRN) is wel bekend. In 2006 is er 56 km aan knelpuntenvrije route bijgekomen. Totaal is per eind 2006 2341 km gerealiseerd, dat is 53% van de streefwaarde in 2013.

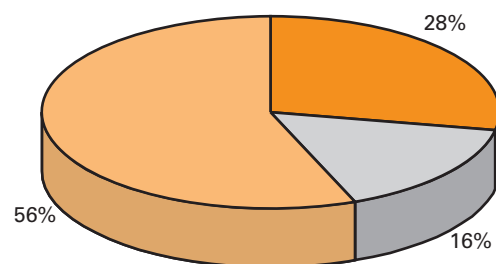
Recreatief beheer

Per 31 december 2006 is 815 ha minder in recreatief beheer genomen, dan voorzien. In december 2006 is het Rijksrecreatieschap Grevelingen afgekocht en derhalve is per 31/12/2006 geen areaal meer meegerekend bij de prestatie van LNV. Verder heeft DLG minder grond aan kunnen kopen dan de bedoeling was. Dit heeft zijn weerslag gehad in de verwachte areaal

uitbreiding bij SBB. Daarentegen is bij het Rijksrecreatieschap Midden Delfland juist wel meer uitbreiding van het nieuwe areaal (via het doel Recreatie om de Stad) gerealiseerd.

25 Voedselkwaliteit en Diergezondheid

Voedselkwaliteit en Diergezondheid

■	Bevorderen van kwalitatief hoogwaardig voedselaanbod en consumptiepatroon
■	Handhaven diergezondheidsniveau
■	Apparaatsuitgaven

Algemene beleidsdoelstelling

Het doel van het beleid op het gebied van voedselkwaliteit en diergezondheid is dat er sprake is van een kwalitatief hoogwaardig voedselaanbod en consumptiepatroon en een hoogwaardig gezondheidsniveau van de Nederlandse veestapel. Hiermee worden de gezondheidseffecten van voedselrisico's beheerst en blijft het vertrouwen in ons voedsel hoog. Deze doelstelling richt zich zowel op de productie als consumptie van voedsel. Dierhouders, producenten en consumenten hebben hierin een eigen verantwoordelijkheid, waarbij dierhouders en producenten primair verantwoordelijk zijn voor het waarborgen van de diergezondheid en voedselveiligheid. Ook consumenten hebben een eigen verantwoordelijkheid om op een zorgvuldige en veilige manier met voedsel om te gaan. LNV stelt, veelal in internationaal en Europees verband, eisen en voorwaarden waarbinnen partijen hun verantwoordelijkheid kunnen invullen en LNV controleert dit op transparante en consequente wijze.

Doelbereiking en maatschappelijk effecten

Het behalen van deze doelstelling heeft als beoogde maatschappelijke effecten dat:

- Vertrouwen van consumenten, EU en handelspartners in in Nederland geproduceerd voedsel wordt behouden. Nederland heeft bijvoorbeeld een belangrijke rol gespeeld bij de ontwikkeling van specifieke EU regels voor de ketenkeuring door in vroegtijdig stadium gebruik te maken van de ruimte die de EU regelgeving biedt. De reeds in Nederland in praktijk gebrachte ketenkeuring kan hierdoor ook onder de nieuwe regels doorgang vinden.
- Gezondheidseffecten als gevolg van voedselrisico's worden beheerst. Uit de ervaringen rond het incident met dioxine in diervoeders begin 2006 bleek dat het bedrijfsleven goed in staat is om snel de nodige maatregelen te treffen. De overheid heeft er vooral op toegezien dat de belangen van de consument in verband met de voedselveiligheid goed geborgd waren.
- Dieren gezond zijn en blijven en de kosten van uitbraken van dierziekten worden beperkt. Met succes zijn een aantal andere zeer besmettelijke aangifteplichtige dierziekten buiten Nederland gehouden, zoals

de hoog pathogene vogelgriep en de klassieke varkenspest, die net over de grens in Duitsland woedden.

Indicator	Referentie- waarde	Peildatum 2005	Raming 2006	Realisatie ultimo 2006	Streefwaarde	Bron
Het vertrouwen van consumenten in voedsel	3,1	2004	3,1	Behoud consumenten- vertrouwen 0	PM	VWA-monitor voedselveiligheid
Aantal bedrijven besmet met een aangifteplichtige dierziekte	60	2005	0	0	524	VWA

De VWA meet jaarlijks het vertrouwen van consumenten in voedsel. Dit wordt uitgedrukt in een waarde op de schaal 1-5 (hoe hoger de waarde hoe hoger het vertrouwen). Ten aanzien van voedselkwaliteit is de enige kwantificeerbare indicator op dit moment het vertrouwen van consumenten in voedsel, welke voortkomt uit de consumentenmonitor van VWA. Deze monitor is voor 2006 momenteel nog niet beschikbaar.

Een zo klein mogelijk aantal uitbraken (0) van aangifteplichtige ziekten is een permanent geldende doelstelling. In 2006 zijn er 524 gevallen van aangifteplichtige dierziekten gemeld. Het kan hierbij afhankelijk van de specifieke dierziekte gaan over een heel bedrijf (bv AI) of een enkel dier (bv Psittacose). De streefwaarde is overschreden vanwege de gevallen van Bluetongue en Scrapie waar Nederland in 2006 mee te maken heeft gehad. De aantallen betreffen bedrijven die onderzocht zijn naar aanleiding van een klinische verdenking en positief bevonden dieren uit de reguliere monitoringsprogramma's (bijv. BSE en TSE).

De omvang van de kosten en gevolgschade bij een uitbraak van een dierziekte wordt per uitbraak geëvalueerd. Daarom zijn hiervoor geen jaarlijkse raming en streefwaarde opgenomen.

Succesfactoren

Het behalen van de algemene beleidsdoelstelling hangt af van de volgende succesfactoren:

- De naleving van het normenkader ten aanzien van voedselveiligheid, kwaliteit, handel en diergezondheid.
- Het bewustzijn en de bereidheid van de consumenten, producenten en retail tot een verantwoorde productie, behandeling en bereiding van voedsel.
- De mogelijkheid om aangifteplichtige dierziekten buiten Nederland te houden.

Deze succesfactoren hebben hun invloed gehad op het gevoerde beleid. Als voorbeelden geldt de beleidsmatige accentverschuiving richting een bewustere inkoop door consumenten («Van voedselveiligheid naar voedselkwaliteit»). In 2006 zijn in samenwerking met het Voedingscentrum voorbereidingen getroffen voor een campagne om consumenten bewuster te maken van kwaliteitsaspecten van het voedsel dat ze kopen. Deze verschuiving is voortgekomen uit de Strategische Dialoog Voedselveiligheid. Het kennisniveau ten aanzien van voedselkwaliteit bij de gemiddelde consument bleek laag te zijn en de prijs gold als belangrijkste afwegingsfactor voor aankoop. Een ander voorbeeld is de vaststelling van

het bluetongue-virus. De veranderde dierziekte-status van Nederland heeft een grote invloed op het gevoerde diergezondheidsbeleid gehad. Ook dreigingen van dierziekten als vogelgriep en klassieke varkenspest hebben direct hun weerslag gevonden in het door LNV gevoerde diergezondheidsbeleid.

Budgettaire gevolgen van beleid

Bedragen x € 1 000						
25 Voedselkwaliteit en Diergezondheid	Realisatie				Vastgestelde begroting 2006	Verschil
	2003	2004	2005	2006		
Verplichtingen	424 698	149 811	109 977	150 058	105 871	44 187
Uitgaven	419 356	147 834	110 856	148 196	105 871	42 325
Programma-uitgaven	360 097	97 506	55 735	65 215	45 767	19 448
25.11 Bevorderen van kwalitatief hoogwaardig voedselaanbod en consumptiepatroon	55 835	42 844	27 932	42 069	28 107	13 962
– Riscomanagement	6 331	4 779	1 904	1 034	5 207	– 4 173
– Voedselveiligheid	8 840	17 755	7 922	1 978	1 600	378
– Consument, transparantie en ketenomkering	800		85	3 152	5 000	– 1 848
– Destructie	37 870	20 181	17 934	35 414	16 000	19 414
– Biotechnologie				121	300	– 179
– Overig	1 994	129	87	370		370
25.12 Handhaven diergezondheidsniveau	304 262	54 662	27 803	23 146	17 660	5 486
– Preventieve diergezondheid	796	472	448	511	1 200	– 689
– I&R	3 688	7 754	4 715	4 183	2 300	1 883
– Monitoring, early warning en bewaking	7 256	7 539	9 546	3 135	6 600	– 3 465
– Handhaving veterinaire veiligheid	3 548	2 186	1 224	313	804	– 491
– Crisisorganisatie en -management	4 483	4 781	3 691	1 872	6 756	– 4 884
– Overig (BSE, BTW-varkenspest, Vogelpest (AI), schikking fokverbod KVP, overig)	284 491	31 930	8 179	13 132	0	13 132
Apparaatsuitgaven	59 259	50 328	55 121	82 981	60 104	22 877
U25.21 Apparaat	33 856	17 469	7 429	6 283	9 876	– 3 593
U25.22 baten-lastendiensten	25 403	32 859	47 692	76 698	50 228	26 470
Ontvangsten	49 912	55 147	15 295	18 397	32 940	– 14 543

Toelichting op de uitgaven en verplichtingen

Programma algemeen

In 2006 heeft als gevolg van een ramingsbijstelling, de niet begrote uitgaven voor aandacht- en crisisfase dierziekten en afwikkeling schikkingen fokverbod KVP een herprioritering plaatsgevonden op de programma-uitgaven. Door deze herprioritering is ruimte gevonden om, met uitzondering van destructie, de overschrijdingen op te vangen. Met name aan risicomanagement, consument, transparantie en ketenomkering, monitoring, early warning en bewaking en crisisorganisatie en -management is daarmee aanzienlijk minder gedaan en uitgegeven dan begroot.

Bevorderen van kwalitatief hoogwaardig voedselaanbod en consumptiepatroon.

De hogere uitgaven op deze operationele doelstelling hangt samen met de hogere uitgaven voor de destructie. In 2006 is de overheidsbijdrage toegevoegd voor het ophalen en verwerken van kadavers in 2007 en 2008. Deze middelen zijn in het Diergezondheidsfonds gestort, ter dekking van

de toekomstige kosten voor het in stand houden van extra destructiecapaciteit bij een dierziekte crisis.

Handhaven diergezondheidsniveau

De hogere bijdrage op deze operationele doelstelling is veroorzaakt door hogere uitgaven voor schikking KVP fokverbod, dierziektecrises en I&R. De afwikkeling van schadeclaims in het kader van het fokverbod Klassieke Varkenspest (KVP) heeft langer geduurd dan oorspronkelijk was gepland. Uitgaven voor Schikking fokverbod KVP waren niet begroot. Nagenoeg de laatste schikkingsvoorstellen zijn in 2006 geaccepteerd en uitbetaald. In 2006 is er als gevolg van aviaire influenza (AI) in Azië en elders in Europa een aandachts-/crisisfase afgekondigd rond het trekseizoen van wilde vogels. De hiermee samenhangende programma uitgaven zijn in het Diergezondheidsfonds gestort.

In 2006 is als voorbereiding op toekomstige EU verplichting ten aanzien van identificatie en registratie (I&R) van schapen en geiten een pilot gestart voor elektronische identificatie. Deze pilot heeft tot de overschrijding op dit instrument geleid.

De uitgaven voor de crisisorganisatie dierziektebestrijding zijn lager vanwege het elders verantwoordt van uitgaven aan de MKZ-vaccinproductie (beleidsartikel 26).

Toelichting op de apparaatsuitgaven

Bedragen x € 1 000		
	Realisatie 2006	Begroting 2006
Ambtelijk Personeel Directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid	5 151	5 988
Materieel	965	3 590
Overig apparaat	167	9 989
Bijdrage aan VWA	55 879	30 859
Bijdrage aan AID	18 624	8 051
Bijdrage aan DR	2 195	1 627
Totaal apparaatsuitgaven	82 981	60 104

Materieel en overig apparaat

De uitgaven overig apparaat zijn lager uitgevallen doordat een desaldering heeft plaatsgevonden in verband met het niet kunnen doorberekenen van handhavingskosten (€ 3,0 mln) aan het bedrijfsleven, een efficiencytaakstelling is doorgevoerd (€ 1,0 mln), een overdracht heeft plaatsgevonden van taken en middelen met betrekking tot het Bureau Registratie Diergeneesmiddelen (BRD) naar het Ministerie van VWS (ca. € 1,6 mln) en middelen zijn toebedeeld aan de VWA in verband met transitiekosten en BTW-compensatie (ca. € 3,1 mln). Daarnaast zijn de uitgaven voor materieel en overig apparaat lager uitgevallen in het kader van een herprioritering van middelen binnen LNV (totaal ca. € 3,8 mln).

Baten-lastendiensten

Vanwege de aandachts/crisis fase in 2006 van de dierziekten AI, bluetongue en klassieke varkenspest hebben de agentschappen voor ca. € 6,9 mln extra kosten gemaakt die niet verhaalbaar zijn bij het bedrijfsleven of

EU. Het betreft hier voornamelijk overhead en handhavingskosten bij de Dienst Regelingen (€ 0,2 mln), de VWA (€ 0,5 mln) en de AID (€ 6,2 mln). De overschrijding bij de AID heeft verder betrekking op extra handhavingskosten als gevolg van nieuwe EU regelgeving en eenmalige kosten als gevolg van het aanzuiveren van de openingsbalans (€ 2,3 mln). De overschrijding bij de VWA is o.a. veroorzaakt door het inzakken van de marktvraag (€ 16,0 mln), uitstel door Tweede Kamer voor invoering nieuw tariefstelsel (€ 3,0 mln) en hogere apparaatskosten VWA voor kantoor-automatisering, toezicht op roodvleessector, en tijdelijke formatie (ca. € 5,5 mln).

Toelichting op de ontvangsten

Bedragen x € 1 000		
	Realisatie 2006	Begroting 2006
EU-bijdrage AI	3 286	17 900
Uitvoering I&R varkens	0	2 040
Overdracht roodvleeskeuring en BTW compensatie	10 000	13 000
Overige ontvangsten	5 111	0
Totaal	18 397	32 940

EU-bijdrage AI

De Europese Commissie heeft grotendeels de declaratie met betrekking tot de AI crisis in 2003 vooralsnog niet in aanmerking laten komen voor een vergoeding. Hierdoor zijn de geraamde EU-ontvangsten niet gerealiseerd.

Uitvoering I&R varkensleveringen

Het is niet mogelijk gebleken om in 2006 een retributieregeling in te voeren voor de I&RVL-regeling (Identificatie en Registratie Varkensleveringen) waardoor geen ontvangsten zijn gerealiseerd. De uitvoering van de Regeling Varkens Leveringen (RVL) zal met ingang van 2007 door de sector worden uitgevoerd.

Overdracht roodvleeskeuring en BTW compensatie

De ontvangsten zijn lager uitgevallen in verband met het niet kunnen doorberekenen van handhavingskosten aan het bedrijfsleven. (zie ook hierboven onder batenlasten dienst).

Overige ontvangsten

In het kader van voorfinanciering MPA-crisis 2002 door LNV, cf afspraken met het bedrijfsleven, zijn middelen terugontvangen van het Productschap Vee en Vlees.

Overzicht afgeronde onderzoeken

In 2006 zijn twee evaluaties uitgevoerd van de crisisorganisatie op het gebied van voedselveiligheid en dierziektebestrijding.

- In 2006 is naast een aantal kleinere dierziekte-oefeningen een groot-schalige MKZ-oefening uitgevoerd.
- Op 23 oktober 2006 is het eindrapport van het bureau Trimension «Eindevaluatie departementale MKZ-oefening 2006» aan de Tweede

Kamer aangeboden (Tweede Kamerstuk 2006–2007, 30 800 F en 27 622, nr. 4). De daarin vermelde verbeterpunten zullen in 2007 worden geïmplementeerd.

Overzicht onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van beleid

Soort onderzoek	OD's	2006	Realisatie 2006
Effectonderzoek			
– Voedselveiligheid	25.11	X	loopt
– Diergezondheid	25.12	X	loopt

Naar aanleiding van het dioxine-incident in de diervoeder begin 2006 is een evaluatieve beschouwing opgesteld over de aanpak van dit incident. Hierover is de Tweede Kamer per brief geïnformeerd (Tweede Kamerstuk 2005–2006, 26 991, nr. 140). De bevindingen worden onder meer verwerkt in het beleidsdraaiboek diervoederveiligheid.

25.11 Bevorderen van kwaliteit hoogwaardig voedselaanbod en consumptiepatroon

Doelbereiking

- Op gebied van de borging van kwaliteit en veiligheid van voedsel en diervoeders zijn per 1 januari 2006 de Europese hygiëneverordeningen levensmiddelen en diervoeder en de Controleverordening Feed en Food van kracht geworden. Resterende implementatie trajecten ten aanzien van het hygiënepakket zijn in Europees verband besproken en verder ingevuld.
- In de discussies over het Europese hygiënepakket voor levensmiddelen heeft LNV zich in Europees verband ingezet voor open normen en doelvoorschriften met voldoende flexibiliteit voor lidstaten en producenten. In het kader van de controlevoorschriften *Trichinella* bij varkens, monitoring van *Salmonella* bij varkens en de evaluatie van de Verordening dierlijke bijproducten is hierbij winst behaald.
- De mogelijkheden van implementatie van EU-regelgeving op het terrein van diergeneesmiddelen zijn in 2006 verkend. Verder heeft LNV een belangrijke rol gespeeld bij het ontwikkelen van specifieke EU-regels voor de ketenkeuring.
- Voor wat betreft diervoeders is in 2006 afstemming bereikt van het controle-programma diervoeders. Het aantal incidenten is beperkt gebleven tot één (dioxine). Het incident is snel en efficiënt opgelost, als gevolg van de goede samenwerking tussen de VWA en het bedrijfsleven.
- Op gebied van «Toezicht op Controle» zijn de resultaten van de eerste beoordeling GMP+ systeem (diervoeders) inmiddels bekend en voorbereidingen voor praktijkproeven zijn getroffen.
- In het voorjaar 2006 is ketenkeuring van start gegaan.
- De Tweede kamer is akkoord gegaan met de gezamenlijke ambities van LNV en VWS ten aanzien van het openbaar maken van de controlegegevens van de VWA. Per oktober zijn gegevens van twee cases op de VWA-website gepubliceerd.
- In 2005 is afgesproken dat het terrein van het Consumentenplatform

zich zal verbreden. In 2006 zijn bijeenkomsten gehouden over «nationale landschappen», «voedselverliezen» en «jeugd en natuur».

- Per september 2006 heeft LNV een aanvang gemaakt met het geven van smaaklessen op basisscholen. De lessen zijn met enthousiasme onthaald en hebben veel publiciteit opgeleverd.
- Op het terrein van capacity-building werden projecten over AI-bestrijding in Indonesië en KVP-bestrijding in Roemenië ontwikkeld en in gang gezet. Besloten werd tevens tot de vorming van een «firebrigade» voor snelle inzet van experts op gebied van AI-bestrijding, hetgeen gezamenlijk wordt gecoördineerd met FAO en EU. Er zijn 36 buitenlandse delegaties ontvangen voor bezoeken op voedselveiligheids/veterinair gebied. Het betroffen deels inspectiebezoeken, deels bezoeken waarbij kennisoverdracht centraal stond. In het kader van de bluetongue uitbraak heeft werkbezoek plaatsgevonden naar Spanje, een van de zuideuropese landen waar het bluetongue virus endemisch voorkomt.
- In 2006 is een grootschalige crisisoefening voor mond- en klauwzeer uitgevoerd en geëvalueerd (Tweede Kamerstuk 2006–2007, 30 800 F en 27 622, nr. 4). Ook moest de LNV-crisisorganisatie het afgelopen jaar enkele malen worden uitgerold in verband met de dreiging van de insleep van aviaire influenza (AI) en klassieke varkenspest (KVP) en de uitbraak van bluetongue. Positief effect van de crisis(dreigingen) is dat de paraatheid van de LNV-crisisorganisatie verder is versterkt en dat de internationale samenwerking met omliggende landen op dit gebied een duidelijke impuls heeft gekregen.
- In 2006 zijn de meest ernstige scenario's van chemische, biologische, radiologische of nucleaire terrorisme met behulp van de inzet van experts nauwkeurig in beeld gebracht. Bepaald is aan welke risico's in de voedselketen en bij de onderzoeks- en kennisinstellingen prioriteit gegeven dienen te worden. De activiteiten zijn in nauwe samenwerking en afstemming met andere departementen en onder regie van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb) uitgevoerd.
- Het overheidsloket voor marktaanvragen van ggo's is in maart 2006 van start gegaan en in oktober geëvalueerd. Ook het communicatieplan «ontwikkeling fytoftera resistente ggo aardappel» is van start gegaan.
- In het kader van het Programma alternatieve verwerking slachtbijproducten kunnen bedrijven momenteel starten met de bouw van hun demonstratie-installaties.
- De ernst en omvang van de MRSA-problematiek zijn in 2006 nadrukkelijk op tafel gekomen. Uitgebreid onderzoek naar voorkomen en risico's is opgestart. Het bedrijfsleven wordt hierbij intensief betrokken (varkens- en kalverhouderij).

Prestatie

Indicator	Referentie waarde	Peildatum	Raming 2006	Streef waarde	Realisatie 2006	Bron
Aantal positief bevonden dieren uit monitoring BSE	6	2004	0	0	2	VWA
Aantal positief bevonden bedrijven uit monitoring scrapie	17	2004	15–35	5–25	20	VWA
Productie van voedsel cf. Hygiëneverordeningen, conform nalevingsniveau van X%	Geen	2004	85%	90%	Redelijk tot goed	VWA en AID
Nalevingsniveau aanmelden kadavers gemiddeld over sectoren rund, varken, schaap/geit	75–99% *	2003	95%	95%	73–97% in 2005	AID
Vastgelegde toezichtsarrangementen op basis van toezicht op controle **	0	2004	2	–	–	VD
Aantal projecten ikv capacitybuilding	2	2005	5	5	3	VD
Beschikbare actuele beleidsstrategie t.a.v. CBRN-terrorisme	Actueel	2005	Geactualiseerd	–	Geactualiseerd	VD

* verschilt per sector

** omdat het instrument «toezicht op controle» zich nog in de fase van pilotprojecten bevindt, is het momenteel niet mogelijk om streefwaarden vast te stellen voor 2006

Toelichting:

- Aantal positief bevonden bij monitoring BSE is laag en vertoont een dalende trend (2–6).
- De mogelijkheid om met bepaalde landen te komen tot goede ontwikkeling van capacity-building projecten naast hetgeen al in ander verband plaatsvindt bleek beperkt.
- Nalevingsniveau hygiëneverordeningen worden door uitvoerende diensten nog niet als totaalpercentage geïntegreerd opgeleverd maar per toezichtgebied.
- Toezichtarrangementen op basis van toezicht op controle zijn voor de diervoedersector in voorbereiding.
- Het daadwerkelijk tot stand komen van projecten op het terrein van capacity building hangt af van de vraag die er is bij de betrokken landen. Ook moeten de onderwerpen waarover behoefte bestaat aan capacity building beleidsmatig relevant zijn. Er zit dus een marge van onzekerheid in het aantal projecten dat in een bepaalde periode tot stand komt.

25.12 Handhaven diergezondheidsniveau

Doelbereiking

- In 2006 is de mogelijkheid tot vaccinatie opgenomen in het EU beleid ten aanzien van de bestrijding van dierziekten. Preventieve vaccinatie bij pluimvee is uitgewerkt in het nationale beleid en de evaluatie is afgerond. Pluimveehouders en hobbydierhouders hebben hiermee de keuze of zij ten tijde van verhoogd risico hun dieren via vaccinatie willen beschermen of de verplichte afscherming naleven. Met de sector en het bedrijfsleven zijn afspraken gerealiseerd over ontwikkeling en aanlevering van een toepasbaar vaccin tegen AI.
- LNV heeft zich ingezet op zowel de Europese evaluatie van het dierziektebestrijdingsbeleid als het technologie platform en richt zich daarmee op het wegnemen van belemmeringen voor het gebruik van

vaccins bij preventie en bestrijding van besmettelijke dierziekten. Daarbij horen strategische (Europese) vaccin voorraden en een (Europees) beleid voor het vermarkten van producten van gevaccineerde dieren. In 2006 heeft de Europese Commissie de Nederlandse standpunten ten aanzien van deze projecten, waaronder het toepassen van vaccinatie en differentiatie in de dierziektebestrijding, grotendeels overgenomen in het nieuw te ontwikkelen EU-beleid.

- Het preventiedossier is in verband met de bluetongue uitbraak in 2006 minder ver gevorderd dan gepland. Wel is de basis gelegd voor een voortvarende aanpak van het dossier in 2007.
- De aandacht is in 2006 vooral uitgegaan naar de bestrijding en monitoring van bluetongue. Toch is ook op het gebied van de KVP en AI bewakingsprogramma (early warning) veel gewonnen. Voor wat betreft de klassieke varkenspest is een grote stap gezet door de invoering van de zogenaamde PCR-test bij het voorgeschreven bloedonderzoek bij koppelmedicatie. Voor AI geldt dat zeer grote aantallen wilde vogels evenals commercieel gehouden pluimvee, zijn onderzocht op mogelijke besmetting. Het ging om duizenden monsters, op basis van melding van burgers, natuurorganisaties en andere groeperingen. Dit alles heeft geleid tot een verdere verfijning van de afschermplicht.
- Er zijn in 2006 geen gevallen van brucellose, leucose of tuberculose in de veestapel aangetroffen.
- In 2006 is voortvarend gewerkt aan uitbreiding van het pakket van beleidsdraaiboeken voor de relevante bestrijdingsplichtige dierziekten en voedselveiligheid. Dit heeft ertoe geleid dat de beleidsdraaiboeken voor voedselveiligheid en diervoederveiligheid zich inmiddels in een vergevorderd stadium bevinden. De beleidsdraaiboeken voor aviariaire influenza en klassieke varkenspest bevinden zich eveneens in de laatste fase, waarbij de inspraakronden zijn doorlopen. Daarnaast is in de tweede helft van 2006 gestart met de beleidsdraaiboeken voor bluetongue, Swine Vesicular Disease (SVD/blaasjesziekte) en afrikaanse paardenpest.
- De intensieve beoordeling van zowel het MKZ beleidsdraaiboek vanwege de MKZ-oefening begin 2006 en het KVP beleidsdraaiboek als gevolg van de KVP-dreiging heeft als positief effect opgeleverd dat in 2006 een groot aantal mensen ervaring heeft opgedaan met het werken met deze beleidsdraaiboeken.
- In het kader van de verzamelregelgeving is een tweede verzamelslag voor schapen en geiten gerealiseerd. Tevens is de pilot elektronische Identificatie en Registratie van schapen en geiten van start gegaan. De Regeling Varkens leveringen is met ingang van 2007 aan de landbouwsector overgedragen.
- De sector en burgers zijn voorgelicht over de risico's van vogelgriep. Hierbij zijn onder andere advertenties in tijdschriften, flyers en posters op vliegvelden en video's in vliegtuigen gebruikt.
- Er is veel onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van vaccins tegen vogelgriep en tegen klassieke varkenspest. Er is een consortium van onderzoeksinstituten opgericht om dit ontwikkelwerk rondom vogelgriep te faciliteren.

Prestatie

Indicator	Referentie waarde	Peil Datum	Raming 2006	Streefwaarde	Realisatie 2006	Bron
Opname vaccinatie in EU bestrijdingsbeleid	Ja, wettelijk mogelijk	2005	Ja, inclusief draagvlak	–	ja	–
Early warning bestrijdingsplichtige ziekten: aantal dagen tussen besmetting (vermeerderd met de ziekteafhankelijke incubatieperiode) en ontdekking	20	2005	10	4	10	Evaluatie
Vaccinbanken	1	2005	2	3	2	VD
Aantal beleidsdraaiboeken voor bestrijdingsplichtige ziekten en voedselkwaliteit	5	2005	10	16	5	VD
Controles I&R rund	5%	2004	5%	5%	5%	AID
Controles I&R schapen en geiten	3%	2004	3%	3%	1,5%	AID

Toelichting:

- Er is voor het eerst preventief gevaccineerd tegen AI (zie doelbereiking).
- Het aantal beleidsdraaiboeken dat is vastgesteld is weliswaar niet toegenomen, maar een aantal in ontwikkeling zijnde beleidsdraaiboeken verkeert in een vergevorderd stadium. De capaciteitsinzet i.v.m. de dreiging van AI, KVP en de bluetongue-uitbraak heeft tot enige vertraging geleid. Overigens zal in de LNV-begroting 2008 de streefwaarde van 16 neerwaarts worden bijgesteld, omdat een kleiner aantal dierziektedraaiboeken zal worden ontwikkeld. Hierover is de Tweede Kamer op 13 oktober 2005 geïnformeerd (Tweede Kamerstuk 2005–2006, 27 662, nr. 130).
- Welzijnscontroles op de veemarkt in Leeuwarden en het strafrechtelijk onderzoek n.a.v. de verdronken paarden in het Noarderleegh hebben geleid tot een noodzakelijke verschuiving van de inzet binnen de vakgroep Veehouderij van de AID. In totaal zijn er 1203 controles schapen en geiten geweest, waarbij I&R is meegenomen. Hiervan zijn tenminste 734 controles (1,5%) als volledige I&R-controles aan te merken.

Evaluatie

In 2006 is begonnen met een ex-post beleidsevaluatie over de totale beleidsartikelen Voedselkwaliteit en Diergezondheid over de jaren 2000 tot 2005. In 2006 is de aanbestedings- en offerteprocedure afgerond en het onderzoek is aangevangen. Het onderzoek is uitbesteed aan een extern bureau en de voortgang wordt momenteel periodiek besproken binnen LNV.

Voedsel en Warenautoriteit (VWA)

Prestaties en doelmatigheidsgegevens

Productsoort	Volume in stuks		Volume in netto uren	
	Begroting 2006	Realisatie	Begroting 2006	Realisatie
Inspecties	190 000	129 287		
Monsters	398 000	377 875		
Keuringen			353 000	321 912
Overige activiteiten			300 000	pm

Prestatie indicatoren	Prognose 2006	Realisatie 2006
Inspectie voedselveiligheid	78 500	61 460
Inspectie productveiligheid	13 000	11 754
Inspectie drank, horeca- en tabakswet	33 000	25 832
Inspectie vt, vlees, dieren(welzijn)	28 500	23 636
Inspectie vis	2 850	2 761
Inspectie importbuitengrensinspectieposten	4 500	*
Inspectie diervoeders	2 500	3 391
Inspectie overig	1 000	453
Monsteronderzoek microbiologisch	146 500	134 594
Monsteronderzoek chemisch	103 000	94 594
Monsteronderzoek bijzondere monsters	925	1 219
Monsteronderzoek trichinen	140 000	147 471
Aantal keuringsuren	353 000	321 912

* De inspecties ImportBuitengrens inspectieposten zijn in 2006 begrepen in de andere inspectiegroepen.

Kwaliteitsindicatoren

Er is onderscheid tussen intern- en extern gerichte kwaliteitsindicatoren.

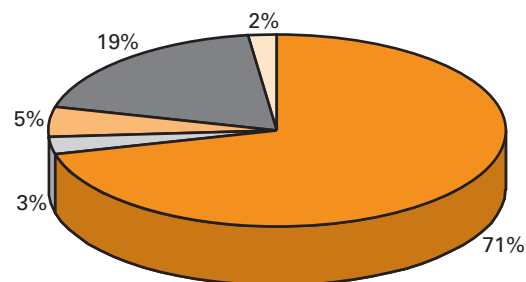
Omschrijving		Prognose 2006	Realisatie 2006
<i>Intern gerichte indicatoren</i>			
Doorlooptijd monsters		90% < 10 weken	91,5%
Doorlooptijd proces-verbaal		90% < 1 jaar	47 %
Doorlooptijd bestuurlijke boete		90 % < 20 weken	47 %
Percentage herinspecties		20%	14 %
Percentage maatregelen n.a.v. inspecties		20%	18 %
Percentage maatregelen n.a.v monsteronderzoek		20%	2 %
Realisatie geïncasseerde versus opgelegde bestuurlijke boete		96%	98 %
<i>Extern gerichte indicatoren.</i>			
Aantal bezwaarschriften	LNV	pm	78
	VWS	pm	11
	Dierziekten	pm	-
Aantal schadeclaims	LNV/VWS		63
	Bedrag		€ 0,234 mln
Aantal klachten	totaal		5 082

Bestuurlijke boetes

De instroom van bezwaren en (hoger) beroepen is groter dan het aantal dat er jaarlijks afgehandeld wordt. Dit ligt buiten de regie van de VWA. Zij is daarbij geheel afhankelijk van de behandelende organen. Dit is een belangrijk punt van aandacht zodra het overschrijden van termijnen beboet zal gaan worden met dwangsommen (verwachting in 2009). De resultaten van het bezwaar en beroepsprocedures zijn onveranderlijk positief voor de VWA. De VWA wordt grotendeels in het gelijk gesteld. In 2006 zijn veel zaken voorgelegd aan VWS met het verzoek om een buiten invordering stelling. Door het uitblijven van toestemming zijn in 2006 geen zaken afgeschreven. Al deze zaken zullen in 2007 worden afgesloten. Eind 2006 stonden hiervoor ruim 1000 zaken geparkeerd.

26 Kennis en Innovatie

Kennis en Innovatie

- Waarborgen van het kennisstelsel
- Benutten van samenhang tussen instellingen
- Vernieuwen van het kennisstelsel
- Ondersteunen van LNV-beleid met kennis
- Apparaatsuitgaven

Algemene beleidsdoelstelling

De algemene beleidsdoelstelling is hoogwaardige kennis voor het agrofoodcomplex en de groene ruimte en optimale benutting van deze kennis.

Doelbereiking en maatschappelijk effecten

Uit de in 2006 afgeronde evaluatie van de wijzigingen in het landbouwkundig onderzoek blijkt dat de agrofoodsector met Wageningen UR beschikt over een robuuste kennisinfrastructuur die in staat is om de huidige en toekomstige kennisbehoefte te vervullen. De in 2006 afgeronde visitaties van DLO-instituten laten hoge waarderingen zien. Het groene onderwijs heeft aanzienlijke aantallen gediplomeerden en promovendi afgeleverd. Uit de in 2006 uitgevoerde benchmark MBO (zowel de OCW en LNV-opleidingen) blijkt dat het opleidingssucces (het aantal deelnemers dat de opleiding heeft verlaten met een diploma gedeeld door het totaal aantal deelnemers dat de opleiding heeft verlaten) het hoogst is in de sector landbouw en natuurlijke omgeving. Er zijn bijvoorbeeld via de Groene Kenniscoöperatie en de Regeling innovatie groen onderwijs krachtige initiatieven ontplooid om de aansluiting met de arbeidsmarkt te optimaliseren. Onderzoek naar benutting van onderzoeksresultaten toont een behoorlijk resultaat. Met initiatieven zoals een Actieplan kennisbenutting en lerende netwerken is geprobeerd benutting te verbeteren.

Succesfactoren

Samenwerking met bedrijven en tussen andere overheden (op nationaal en internationaal niveau), onderwijs- en onderzoeksinstituten hebben bijgedragen aan het behaalde resultaat.

Prestatie

Indicator	Referentie- waarde	Referen- tiejaar	Raming 2006	Streef- waarde	Realisatie 2006	Bron
Percentage kennisinstellingen dat voldoet aan visitatie-normen ¹	100%	2004	100%	100%	100%	Visitatierapporten/ NVAO
Gediplomeerden groen onderwijs						instellingen
VMBO ²	7 500	2003/2004	7 500	Stabiel	7 200	
MBO	7 450	2003/2004	7 450	Stabiel	7 947	
HBO	1 850	2003/2004	1 850	Stabiel	1 901	
WO ³	1 150	2003/2004	1 200	Stabiel	1 417	
Percentage gediplomeerden met een baan op minimaal eigen niveau						Stoas- onderzoek/IVA
MBO-BBL ⁴	51%	2003	51%	Stijging	45%	
MBO-BOL	46%	2003	46%	Stijging	49%	
HBO ⁵	75%	2003	75%	Stijging	66%	
WO ⁵	67%	2003	67%	Stijging	60%	
Percentage gediplomeerden met een baan in de eigen richting						Stoas- onderzoek/IVA
MBO-BBL ⁴	73%	2003	73%	Stabiel	53%	
MBO-BOL	58%	2003	58%	Stabiel	61%	
HBO ⁵	75%	2003	75%	Stabiel	68%	
WO ⁵	71%	2003	71%	Stabiel	74%	
Aantal promoties WU	170	2003	170	Stabiel	192	WU
Benutting van afgerond onderzoek in beleids- proces LNV ⁶	75%	2004	80%	80 %	71 à 76%	LNV

1 De onderzoeksinstituten van DLO worden afzonderlijk één maal per vier jaar gevisiteerd door een (internationaal) panel van deskundigen. De onderzoeksscholen van Wageningen Universiteit, waarbinnen alle onderzoek is georganiseerd, worden eenmaal per 6 jaar beoordeeld door de KNAW op thematische organisatie van onderzoek en de kwaliteit van opleiding van jonge onderzoekers. Opleidingen van universiteiten en hogescholen worden binnen een cyclus van 6 jaar gevisiteerd door een visiterende en beoordelende instantie die wordt erkend door de NVAO volgens de systematiek van de NVAO.

2 Een lagere realisatie hangt samen met een lagere uitstroom (de diplomarendementen zijn gelijk).

3 De groei is in belangrijke mate veroorzaakt door behaalde bachelordiploma's.

4 In bijvoorbeeld de BBL-opleiding plantenteelt zijn weinig aansluitende functies te vinden (STOAS onderzoek).

5 Naast conjunctuur speelt de markt voor afgestudeerden in de groene sector op zich een rol. WU-afgestudeerden kennen een langere zoekduur naar hun eerste baan en hebben een lager gemiddeld uurloon dan de gemiddelde WO-afgestudeerde (STOAS-onderzoek).

6 Van de in 2004/2005 onderzochte 37 projecten werden er 28 als voldoende benut beschouwd waarvan 14 in grote mate. Van de in 2005/2006 onderzochte 53 projecten werden er 38 als voldoende benut beschouwd waarvan 27 in grote mate.

Budgettaire gevolgen van beleid

Bedragen x € 1 000						
26 Kennis en Innovatie	Realisatie				Vastgestelde begroting 2006	Verschil
	2003	2004	2005	2006		
Verplichtingen	929 019	901 146	882 992	922 439	867 360	55 079
Uitgaven	801 747	830 007	864 588	889 507	860 593	28 914
Programma-uitgaven	795 110	825 190	859 640	875 442	846 624	28 818
26.11 Waarborgen van het kennisstelsel	541 297	571 819	605 666	629 579	603 035	26 544
– Bekostiging WU	133 023	135 509	140 717	140 684	136 954	3 730
– Bekostiging DLO	20 288	25 014	32 581	39 806	36 562	3 244
– Bekostiging groenonderwijs HBOMBOVMBO	387 317	410 024	431 504	448 041	428 247	19 794
– Subsidies	669	1 272	864	1 048	1 272	– 224
26.12 Benutten van samenhang tussen instellingen	34 270	31 605	34 390	29 740	32 545	– 2 805
– Bijdrage INGRA	3 280	3 382	3 220	3 108	3 694	– 586
– Bijdrage IPC's	13 333	14 845	17 779	14 880	14 658	222
– AEQUOR			4 245	5 192	4 200	992
– Coöperatie			4 053	2 733	4 592	– 1 859
– Overige subsidies ondersteuningsstructuur	17 657	13 378	5 093	3 827	5 401	– 1 574
26.13 Vernieuwen van het kennisstelsel	28 336	31 515	33 382	45 685	41 574	4 111
– Onderzoeksvernieuwing	5 000	1 200	2 204	2 532	5 425	– 2 893
– Praktijkleren	12 500	12 500	12 500	12 500	12 500	
– Onderwijskundige innovatieprojecten		1 563	3 342	2 532	3 982	– 1 450
– Subsidies onderwijsvernieuwing	10 836	16 252	15 336	28 121	19 667	8 454
26.14 Ondersteunen van LNV-beleid met kennis	191 207	190 251	186 202	170 438	169 470	968
– DLO onderzoeksprogramma's	136 101	114 474	106 412	92 608	79 905	12 703
– Open programmering onderzoek	1 400	2 553	2 275	1 806	9 298	– 7 492
– Stimuleringsprogramma's	12 771	6 709	5 966	8 173	7 966	207
– DLO wettelijke onderzoekstaken	33 250	55 197	63 321	60 343	57 501	2 842
– Regionale innovatie projecten	1 258	3 170	2 769	1 223	4 676	– 3 453
– Voorlichtingsprojecten	6 427	8 148	5 459	6 285	10 124	– 3 839
Apparaatsuitgaven	6 637	4 817	4 948	14 065	13 969	96
26.21 apparaat	6 229	4 455	4 184	13 205	13 334	– 129
26.22 baten-lastendiensten	408	362	764	860	635	225
Ontvangsten	17 450	19 752	13 048	29 269	14 319	14 950

Toelichting op de uitgaven en verplichtingen

Hogere onderzoeksuitgaven houden verband met opgedragen werkzaamheden door DLO in opdracht van LNV. Hogere onderwijsuitgaven zijn een gevolg van loon- en prijsbijstelling en toegevoegde FES-middelen.

- Hogere uitgaven in verband met het DLO-onderzoek zijn met name het gevolg van overeengekomen bijdragen door andere beleidsdirecties en departementen (€ 14,3 mln.) en vergoedingen aan DLO in verband met de afbouw van de MKZ-productiefaciliteit (€ 4,5 mln.).
- De noodzakelijke uitgaven voor bekostiging van het onderwijs waren € 6 mln. hoger dan de beschikbare middelen binnen het begrotingsonderdeel. Dit als gevolg van verschil tussen te bekostigen prestaties en via claims verkregen middelen. OCW-conform werd € 5 mln. toegevoegd aan de bekostiging uit het onderdeel subsidies onderwijsvernieuwing. Ook OCW-conform werd € 1,5 mln. ontvangen en besteed voor vroegtijdig schoolverlaten van risicoleerlingen. Er werd € 11 mln. loonen prijsbijstelling toegekend en verwerkt.
- Hogere uitgaven voor subsidies onderwijsvernieuwing houden verband met OCW-conforme ontvangst en besteding van budgetten

voor praktijklokale VMBO (€ 8,2 mln.), beroepskolom MBO (€ 4,2 mln.) en leerlinggebonden financiering (€ 0,3 mln.). Er werd € 0,4 mln. loon- en prijsbijstelling toegekend en verwerkt. Minderuitgaven waren een gevolg van het feit dat OCW-conform € 5 mln. werd toegevoegd aan en besteed binnen de bekostigingsonderdelen.

Lagere besteding op enkele onderdelen was noodzakelijk in verband met verschuivingen binnen de begroting waaronder het dekken van een tekort bij bekostiging van het onderwijs (€ 6 mln.) en het oplossen van LNV-brede tekorten (€ 6,6 mln.).

- Lagere uitgaven voor het benutten van samenhang tussen instellingen (€ 2,8 mln.) zijn een gevolg van de noodzaak een tekort bij de bekostiging van het onderwijs op te lossen. Consequentie is dat door temporiseren projecten later worden gerealiseerd. Bovendien is de bevoorschotting op een lager peil gesteld.
- Lagere uitgaven voor onderzoeksvernieuwing zijn veroorzaakt door een aangepast verloop van het FES-project Transitie Duurzame Landbouw. De middelen worden in de komende jaren benut.
- Lagere uitgaven voor onderwijskundige en regionale innovatieprojecten, open programmering en voorlichting zijn veroorzaakt door het temporiseren van projecten. Er werd in overeenstemming met de aard van open programmering € 5,5 mln. besteed via andere onderdelen binnen de begroting (€ 3,5 mln. binnen het stimuleringsbudget en € 2 mln. binnen het DLO-onderdeel). Er werd € 1,3 mln. bijgedragen aan voorlichtingsprojecten gefinancierd uit andere beleidsartikelen binnen de LNV-begroting.

Het hogere verplichtingenniveau (€ 41,8 mln. hoger dan begroot) hangt samen met de hogere uitgaven (meeruitgaven € 29,1 mln.) en het feit dat de (gestegen) verplichting 2007 voor bekostiging van het onderwijs ook in 2006 moest worden vastgelegd.

Toelichting op de apparaatsuitgaven

Bedragen x € 1 000		
	Realisatie 2006	Begroting 2006
Ambtelijk Personeel Directie Kennis	10 465	10 381
Ambtelijk Personeel InnovatieNetwerk	870	843
Materieel	1 488	1 324
Overig apparaat	382	786
Bijdrage aan DR	860	635
Totaal apparaatsuitgaven	14 065	13 969

Toelichting op de ontvangsten

Bedragen x € 1 000		
	Realisatie 2006	Begroting 2006
Rente en aflossing over de verstrekte lening aan de Stichting DLO inzake aankoop van grond en gebouwen	8 989	8 802
FES-ontvangsten	18 725	5 425
Overige ontvangsten	1 555	92
Totaal ontvangsten	29 269	14 319

De middelen voor de FES-projecten VMBO-praktijklokalen (€ 8,2 mln.), MBO-beroepskolom (€ 4,2 mln.) en Phytophthora (€ 0,6 mln.) werden in de loop van 2006 beschikbaar gesteld. Overige ontvangsten hebben betrekking op EU-ontvangsten en terugvorderingen.

Overzicht onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van beleid

Soort onderzoek	OD's	2006	Realisatie 2006
Beleidsdoorlichting	26.11/26.14	X	X
Effectonderzoek			
Overig onderzoek			
– Kennisbasis DLO	26.11		
– InnovatieNetwerk	26.12		
– Praktijkleren in het groene onderwijs	26.12/26.13		
– Regeling innovatie groen onderwijs	26.13/26.14		
– Beleidsondersteunend onderzoek	26.14	X	
– Open programmering onderzoek	26.14		
– Wettelijke onderzoekstaken	26.14		
– Voorlichting	26.14		

Beleidsdoorlichting

De effectiviteit van de kennisinfrastructuur (exclusief het reguliere onderwijs), het kennisbeleid en de doorwerking van het onderzoek in de praktijk zijn in 2006 doorgelicht (beleidsdoorlichting). De resultaten van de – als deeltraject uitgevoerde – externe evaluatie van de wijzigingen in het landbouwkundig onderzoek sinds het verschijnen van het rapport Peper zijn in december aan de kamer aangeboden. De beleidsdoorlichting van artikel 26 bestaat uit vier onderdelen:

- De formulering van de beleidstheorie i.c. de beoogde doelen en maatschappelijke effecten, de ingezette beleidsinstrumenten en de veronderstellingen en overtuigingen waarop dit geheel gebaseerd is.
- Toetsing van de beleidstheorie op juistheid en effectiviteit in een viertal workshops met direct en indirect betrokken deskundigen door een onafhankelijk bureau;
- Een externe evaluatie van de wijzigingen in het landbouwkundig onderzoek sinds het verschijnen van het Rapport Peper in 1996;

- Een analyse van onderzoeks- en adviesdocumenten op relevante feiten en uitspraken.

Uit de afgeronde evaluatie van de wijzigingen in het landbouwkundig onderzoek blijkt dat:

- de verzelfstandiging succesvol is gebleken. Ondanks de saneringsopgave is de kwaliteit van het onderzoek van DLO op een relatief hoog niveau gebleven. De bruikbaarheid van kennis is volgens de afnemers verbeterd.
- De ontvlechting van publieke en private verantwoordelijkheden geslaagd is. De financieringsstromen zijn helder. De programmering van de onderzoeksvragen door en met LNV is verbeterd.
- De samenwerking tussen universiteit en DLO is geïntensiveerd. De multidisciplinaire samenwerking is toegenomen. Er is focus en massa gecreëerd.

Vraagfinanciering heeft gewerkt. De vraaggerichtheid van DLO en de bruikbaarheid van kennis is toegenomen.

Evaluatie beleidsondersteunend onderzoek DLO

De voor 2006 voorziene evaluatie Beleidsondersteunend onderzoek DLO heeft niet plaatsgevonden vanwege overlapping met de Beleidsdoorlichting.

26.11 Waarborgen van het kennisstelsel

Doelbereiking

Een kwalitatief hoogwaardig en doelmatig functionerend innovatief stelsel van groen onderwijs en onderzoek garanderen.

Subsidies (Regeling subsidie Stichting DLO voor subsidie van Kennisbasisonderzoek)

De richting van de kennisbasis op hoofdlijnen is vastgelegd in het Strategisch Plan 2003–2006 van Wageningen UR. Dit plan is geen statisch geheel en wordt op basis van jaarlijkse strategische conferenties met deelname van maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven, de kenniswereld en het beleid geactualiseerd in jaarplannen. De inhoudelijke strategische planning op het niveau van kenniseenheid wordt hiermee dynamisch ingevuld. Strategische conferenties gehouden in 2006 hebben input geleverd voor de aansturingsbrief Kennisbasis DLO 2007 en voor het traject van overheidsbrede aansturing van onderzoek op het gebied van voeding en leefomgeving. Een nieuw strategisch plan voor de periode 2007–2010 is in 2006 inhoudelijk gereedgekomen. Binnen het totale DLO-budget is de kennisbasis WUR/DLO in 2006 opnieuw verruimd, waardoor de mogelijkheden voor andere partijen, waaronder het bedrijfsleven en andere kennisinstellingen, om samenwerkingsrelaties met Wageningen UR aan te gaan werden verbeterd. Tot en met 2007 is een verdere verruiming aan de orde. De inhoudelijke invulling is zowel ingegeven door uitkomsten van de visitaties van de afzonderlijke instituten als door wensen en financieringsmogelijkheden door derden, bijvoorbeeld Europese Commissie en bedrijfsleven. Met DLO is de afspraak gemaakt om in 2007 te starten met een discussie over de instandhouding van expertises die van wezenlijk belang worden geacht in het kader van het ontwikkelen en uitvoeren van beleid in het LNV-domein.

Wet- en regelgeving

De bekostiging van het groen onderwijs heeft plaats volgens het wettelijk kader, geldende regelingen en afspraken.

Afspraken met betrekking tot (gelijke) bekostiging van onderwijs LNV t.o.v. OCW

Waar relevant is voor adequate bekostiging en toezicht afgestemd met OCW.

Maatregelen ter verbetering van verantwoording, toezicht en controle

Er is in 2006 een systematiek ontwikkeld voor sturing, monitoring en verantwoording van groen onderwijs in samenhang met «goed bestuur».

Prestatie

Indicator	Referentie-waarde	Referentie-jaar	Raming 2006	Streef-waarde	Realisatie 2006	Bron
Positieve beoordeling van de kwaliteit						
DLO	100%	2004	100%	100%	100%	visitatierapporten
WUHBO	100%	2004	100%	100%	100%	NVAO
MBOVMBO ¹	58%	2004	58%	100%	92% ¹	onderwijsinspectie
Financiële indicatoren onderwijsinstellingen op orde 2						
WO	100%	2003	100%	100%	0% ²	Jaarverslag WU 2005
HBO	50%	2003	100%	100%	80%	Jaarverslagen 2005
MBOVMBO	83%	2003	100%	100%	92%	Jaarverslagen 2005
Diplomerings						
WU (percentage 8 jaar na start van de studie)	74%	2002	>74%	stabiel	74%	OCW
HBO (percentage van de uitstroom)	61%	2002/2003	>61%	stabiel	65%	HAO-instellingen
MBO (percentage van de uitstroom)	66%	2003/2004	>66%	stabiel	65%	AOC's
VMBO (percentage van de uitstroom in klas 4)	95%	2003/2004	>95%	stabiel	95%	AOC's
Gemiddelde tijdsduur waarin de kwalificatie wordt behaald 3						
WO	100%	2002–2004	100%	100%	100%	OCW
HBO	100%	2002–2004	100%	100%	83%	HAO's
MBO	69%	2003/2004	100%	100%	61%	AOC's
VMBO	100%	2002–2004	100%	100%	100%	AOC's

¹ De Wet op het onderwijstoezicht bepaalt dat de onderwijsinspectie de kwaliteit bij de VO en MBO-instellingen periodiek beoordeelt. Weergegeven is het percentage van de instellingen dat aan de norm voldoet.

² Weergegeven is het percentage van de WO-instellingen waar de financiële indicatoren solvabiliteit, liquiditeit en rentabiliteit aan de norm voldoen. Wageningen Universiteit is de enige groene WO-instelling. De solvabiliteit voldoet wel aan de norm, liquiditeit en rentabiliteit niet.

³ De gemiddelde verblijfsduur van ingeschreven deelnemers waarin het einddiploma wordt behaald moet volgens de norm minder dan 15% boven het landelijk gemiddelde liggen. Het percentage geeft het percentage van de instellingen aan waar dit het geval is.

Positieve beoordeling van de kwaliteit

Periodiek worden DLO-instituten in visitaties beoordeeld op onder andere wetenschappelijke kwaliteit van het onderzoek en kwaliteit van het management. In 2006 zijn binnen de vierjarige cyclus het RIKILT (waardering zeer goed tot uitstekend) en CIDC (over het geheel goed) beoordeeld.

(Her-)erkenning van onderzoeksscholen vindt plaats op basis van het Protocol Erkenningsprocedure Onderzoeksscholen van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW). Alle onderzoeksscholen zijn erkend, In 2006 waren (conform het 6-jaarlijks traject) geen herbeoordelingen aan de orde.

De kwaliteit van alle opleidingen WO/HBO-groen wordt gewaarborgd via accreditatie (op basis van positieve beoordelingen in visitatierapporten) en de toets nieuwe opleidingen door de Nederlandse Vlaamse Accreditatie Organisatie. Alle door LNV bekostigde opleidingen WO/HBO waren in 2006 geaccrediteerd. Voor het HBO zijn in 2006 de bestaande opleidingen Voedingmiddelen-technologie (Van Hall Larenstein), Plattelandsvernieuwing (CAH Dronten en Van Hall Larenstein) en Bedrijfskunde en Agribusiness (CAH Dronten) geaccrediteerd. De nieuwe opleidingen Food design & Innovation (HAS Den Bosch), Agricultural Production Chain Management en Management of Development (allen Van Hall Larenstein) zijn in 2006 door de NVAO positief getoetst als nieuwe opleiding.

De kwaliteit van de opleidingen VMBO en MBO wordt driejaarlijks beoordeeld door de Inspectie van het onderwijs. De beoordeling heeft betrekking op drie aspecten, namelijk onderwijs/leren, opbrengsten en kwaliteitszorg. Op basis van het driejaarlijks beoordelingstraject voldoet kwaliteitszorg bij acht AOC's (van de 12) nog niet aan de norm. Opbrengsten zijn bij twee instellingen nog niet aan de maat. Onderwijs/leren is bij alle instellingen voldoende. Volgens het Onderwijsverslag 2005 scoort het groen mbo gemiddeld iets beter dan het overig mbo. Het groen vmbo moet zich volgens de Onderwijsinspectie op de onderdelen die met formele verantwoording te maken hebben (kwaliteitszorg en onderwijstijd) en specifieke deskundigheid (toetsing) verbeteren. In het gehele MBO (bekostigd door OCW en LNV) is een benchmark uitgevoerd in opdracht van de MBO-raad waaruit blijkt dat het opleidingssucces (het aantal deelnemers dat de opleiding heeft verlaten met een diploma gedeeld door het totaal aantal deelnemers dat de opleiding heeft verlaten) het hoogst is in de sector landbouw en natuurlijke omgeving.

Financiële indicatoren onderwijsinstellingen op orde

De solvabiliteit wordt als onvoldoende beoordeeld indien het eigen vermogen (inclusief egalisatierekening, exclusief voorzieningen) niet hoger is dan 10% van het totaal vermogen. Bij één HAO-instelling (dezelfde instelling als de voorafgaande twee jaar) is dit het geval. De liquiditeit is onvoldoende beoordeeld wanneer de vlottende activa niet hoger zijn dan 60% van de kortlopende schulden. Bij Wageningen Universiteit en één AOC (dit AOC scoorde in de voorafgaande twee jaar ook al lager) is dit het geval. De rentabiliteit wordt als onvoldoende beoordeeld indien het resultaat niet hoger is dan – 1% van de totale baten (uit gewone bedrijfsvoering). Alleen Wageningen Universiteit scoorde lager.

Diplomerings

De diplomarendementen zijn ongeveer gelijk of iets hoger dan de referentiewaarden. In lijn met OCW-beleid zijn en worden maatregelen genomen om de gediplomeerde uitstroom te bevorderen.

Verbeteracties

De bevindingen in dit kader worden in gesprekken met instellingen aan de orde gesteld waarbij afspraken worden gemaakt over eventuele verbetertrajecten.

26.12 Benutten van de samenhang tussen instellingen

Doelbereiking

Kennis en faciliteiten delen tussen groene kennisinstellingen, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, LNV en overige departementen.

Wet en regelgeving (Wet Educatie en Beroepsonderwijs)

Het wetsvoorstel waarbij de subsidierelatie met de IPC's wordt beëindigd (per 1-8-2007) is door de 1e kamer aanvaard.

De overdracht van middelen voor bedrijfsadviseurs van AOC's naar Aequor is geregeld.

Groene Kennis Coöperatie

Op 20 juni heeft de Minister met LNV-kennisinstellingen (AOC's, Hassen, Wageningen UR en Vereniging Buitengewoon Groen) die samenwerken in de Groene Kennis Coöperatie (GKC) een Meerjarenafspraak LNV 2006–2010 gemaakt. Centraal in de aanpak staat de ontwikkeling van regionale kenniscentra en versterking van leren in de praktijk. LNV stimuleert kenniscirculatie via allerlei arrangementen die praktijk, wetenschap en onderwijs verbinden. De GKC heeft zich in 2006 gemanifesteerd via het initiëren en deelname aan bijeenkomsten en netwerken. Zeer succesvol was de door de GKC geregisseerde inbreng van het groene onderwijs bij het programma Leren en werken.

Subsidies aan overige ondersteunende instellingen

Voor het verbeteren van de Examenkwaliteit (V)MBO is een stappenplan opgesteld.

Prestatie

Indicator	Referentie-waarde	Referentie-jaar	Raming 2006	Streef-waarde	Realisatie 2006	Bron
Aantal leerlingcursistweken Innovatiepraktijkcentra (IPC's) ¹	17 886	2003/2004	17 886	stabiel	17 886	IPC's
Aantal leerbedrijven ²	24 600	2005	24 600	stabiel	23 322	Aequor
Aantal gedefinieerde profielen competentiegerichte kwalificatiestructuur op het gebied van landbouw en natuurlijke omgeving ³	17	2004	25	28	13	Aequor Groene Kennis
Aantal beleidsthema's vastgelegd in virtueel kennisplatform ⁴	3	2005	10	20	23	Coöperatie Groene Kennis
Aantal aansluitingen Groen Kennis-net ⁵	30 000	2005	40 000	65 000	56 000 ⁵	Coöperatie
Aantal ondersteunende projecten groen onderwijs ⁶	20	2005	20	20	36	LNV

¹ Na het beëindigen van de subsidierelatie 1-8-2007 vervalt deze indicator.

² Er wordt met het oog op efficiency gestreefd naar een afname van het aantal geaccrediteerde leerbedrijven, als gevolg daarvan moet de streefwaarde (begroting 2006) worden bijgesteld.

³ Het aantal kwalificatiepunten op basis waarvan Aequor op dit moment bekostigd wordt bedraagt 72 (landelijk totaal voor kenniscentra 750). In de nieuwe competentiegerichte kwalificatiestructuur die juni 2007 start gaat het aantal profielen op het gebied van landbouw en natuurlijke omgeving 30 bedragen (landelijk totaal voor kenniscentra 285). Eind 2006 waren 13 profielen gedefinieerd.

⁴ Aanwezige bronnen zijn voor 23 thema's ontsloten geordend in 5 domeinen (bloem, dier/veehouderij, plant, groene ruimte en voeding).

⁵ Hiervan zijn gemiddeld 12000 accounts zijn regelmatig actief en zijn 39 500 accounts van studenten.

⁶ Het betreft subsidies op het gebied van examinering, pedagogische studiecetra, ontwikkeling leermiddelen (ontwikkelcentrum), monitoring.

26.13 Vernieuwen van kennisstelsel

Doelbereiking

Onderzoek en onderwijs in de groene onderzoek- en onderwijsinstellingen vernieuwen, in lijn met algemeen beleid van de overheid ter zake, rekening houdend met de specifieke situatie van het groene onderwijs en onderzoek.

Onderzoeksvernieuwing

De stichting Transforum is in 2004 opgericht met een tweeledige opdracht: zorg te dragen voor een meer duurzame Nederlandse agrofoodsector en stimulering van totstandkoming van nieuwe kennisnetwerken voor deze transitie. De eerste bemoedigende stappen zijn gezet om deze gecompliceerde opdracht op te pakken. Drie onderzoeksprojecten: Potato Genome Sequencing en het Technologisch Topinstituut Groene Genetica (FES-ronde 2005) en Aviaire Influenza (FES-ronde 2006) zijn in voorbereiding genomen.

Laatstgenoemd project is gericht op de ontwikkeling van effectievere en efficiëntere vaccins ter bestrijding van Aviaire Influenza. Tevens is hiermee een belangrijke impuls gegeven aan de Kennisketen Infectieziekten, een samenwerkingsverband tussen WUR, FD Utrecht en GD. Het project voor het ontwikkelen van een Phytophthora-vrije aardappel wordt binnen de DLO-programmering (onderdeel 26.14) uitgevoerd.

Praktijkleren

Het betreft het toekennen van budget voor praktijkleerprojecten aan AOC's, HAO/WU en de Vereniging Buitengewoon Groen (groene afdelingen scholengemeenschappen OCW). Er wordt momenteel een nieuwe regeling praktijkleren opgesteld.

Onderwijskundige innovatieprojecten

Er zijn in 2006 27 nieuwe projecten gestart gericht op onderwijsvernieuwing. De regeling innovatie groen onderwijs lijkt gezien het grote aantal aanvragen goed aan te sluiten bij de eigen ambities en mogelijkheden van de instellingen.

OCW-conforme projecten

Afzonderlijke subsidies zijn op thema gebundeld in programma's. De beleidsagenda groene lerarenopleiding sluit aan op vakdepartementaal LNV-beleid en de beleidsagenda van het ministerie van OCW ten aanzien van lerarenopleidingen. De Innovatiebox sluit aan op OCW-volgend beleid op het gebied van doorstroomontwikkeling (beroepskolom). Er is in 2006 ook een beleidsvisie ontwikkeld voor internationaliseringsaspecten groen onderwijs. De onderwijsprojecten (FES-ronde 2005) beroepskolom MBO en modernisering VMBO-scholen zijn in 2006 uitgevoerd. Invoering van een nieuw diplomastructuur is op schema; de nieuwe competentie-gerichte kwalificatiestructuur wordt in juni 2007 ingevoerd.

Lectoren en kenniskringen

Van de lectoraten was in 2006 3,7% binnen het groen HBO ingevuld. Dit steekt gunstig af bij het aandeel van het HBO-groen in de totale studentenpopulatie (2,4%).

Prestatie

Indicator	Referentie- waarde	Referen- tiejaar	Raming 2006	Streef- waarde	Realisatie 2006	Bron
– Aantal onderwijskundige innovatieprojecten groen onderwijs.	26	2004	80	stabiel	55	LNV
– Aantal OCW-conforme projecten gericht op realiseren van competentiegerichte kwalificatiestructuur, doorlopende leerlijnen en verbetering kennis-circulatie ¹	40	2005	40	stabiel	27	LNV
– Doorstroom leerlingen ²	32%	2004	> 32%	stabiel	33%	LNV
– van VMBO- naar MBO-groen ³	9%	2003	> 9%	stabiel	13%	
– van MBO-groen naar HBO-groen ⁴						
– Aantal kenniskringen/lectoren HBO-groen	8	2005	10	stabiel	10	SKO

¹ Het betreft de projecten in het kader van de (OCW-conforme) breedtestrategie. Thema's zijn doorstroombevordering, praktijkgericht leren, lerarenbeleid, kennisuitwisseling.

² Het groene onderwijs is betrokken bij het onderzoek van de onderwijsinspectie naar de doorstroming in de beroepskolom.

³ Daarnaast stroomt ca. 46% door naar het niet groen MBO.

⁴ Betreft de doorstroom gediplomeerden MBO-groen niveau 3 en 4. Daarnaast stroomt ca. 5% door naar het niet groen HBO.

Aantal OCW-conforme projecten

Het bundelen van afzonderlijke subsidies in programma's (onder andere innovatiebox en beleidsagenda groene lerarenopleiding) en OCW-conform opnemen in de bekostiging heeft geleid tot een daling van het aantal afzonderlijke projecten met resultaat efficiëntere subsidieverstrekking.

26.14 Ondersteunen LNV-beleid met kennis

Doelbereiking

Kennisvragen uit het beleidsproces in relatie tot vraagstellingen van overheid, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven beantwoorden, wettelijke onderzoekstaken uitvoeren en kennisdoorstroming realiseren over beleidsmatige ontwikkelingen met betrekking tot de thema's van LNV-beleid.

Open programmering

Er zijn 28 aanbestede onderzoeksprojecten uitgevoerd (€ 1,8 mln.). Uit voortgangsrapportages blijkt een bevredigend resultaat. Voorbeelden van nieuw gestarte projecten open programmering zijn «maatschappelijke kosten/baten intensieve veehouderij», «antibioticaresistentie in kweekvis», «Verkennde rol risicokapitalisatie bij innovaties agrocluster». Ook zijn beleidsdoorlichtingen (directies Kennis en Voedselveiligheid en Diergezondheid) aanbesteed.

Stimuleringsprogramma's/innovatie

Het LNV-innovatie-instrumentarium is herzien. Nieuwe regelingen zijn voorbereid voor de distributie van agro-innovatievouchers en samenwerking van innoverende ondernemers. Als nieuw instrument ter ondersteuning van het groen MKB is het Small Business Innovation Research Programma (SBIR) opgezet.

Twee LNV-pilots zijn biobased economy en natuurvriendelijk werken. Via het project 'Dag van de Toekomst' is een netwerkomgeving neergezet voor innovatieve ondernemers.

De actuele bedreiging van de volksgezondheid door MRSA en zoönosen is aanleiding geweest om een aanzienlijk budget beschikbaar te stellen voor het benodigde onderzoek.

Wettelijke onderzoekstaken

Een commissie van toezicht (op basis van de uitvoeringsovereenkomsten door LNV en WUR ingesteld) heeft in haar jaarlijkse toets alle 6 lopende uitvoeringsovereenkomsten inhoudelijk goedgekeurd. De desbetreffende overeenkomsten leiden tot voor het LNV-beleid essentiële informatie met betrekking tot dierziekten, voedselveiligheid, natuur- en milieubeleid en de economische situatie van de groene sector.

Met DLO zijn afspraken gemaakt over de afbouw van de productie van MKZ-vaccin.

Regionale groene innovatieprojecten

Er zijn in 2006 28 nieuwe kenniscirculatieprojecten gestart.

Communicatieprojecten

Er zijn 51 aanbestede communicatieprojecten uitgevoerd (€ 3,5 mln.). Uit voortgangsrapportages 2006 blijkt een bevredigend resultaat. Voorbeelden van nieuw gestarte voorlichtingsprojecten zijn «bedrijfsnetwerken biologische landbouw», «doelgericht natuurbeheer, «crisis tot Kans». Voor «Smaaklessen « is € 0,4 mln. besteed. Voorlichting vanuit onderwijsinstellingen binnen de Groene Kennis Coöperatie (school als Kenniscentrum) is voortgezet (€ 2 mln.). Er is in 2006 een aanzet gegeven voor een meerjarig programma. Via Syntens is subsidie verstrekt voor (EZ-conforme) innovatiestimulering binnen de sectoren tuinbouw en platteland (€ 0,4 mln.). Uit een in 2006 gehouden evaluatie blijkt dat de activiteiten geleid hebben tot een hogere effectiviteit van de bedrijfsvoering, kostenreductie, een efficiënter productieproces en het uitbouwen van contacten met het LNV-kennissysteem.

Kennisbenutting

Op basis van een analyse van het bestaande beleid is een voorstel ontwikkeld voor een actieplan voor de (verdere) vermaatschappelijking van kennis. Dit plan heeft met name betrekking op de visie en strategie m.b.t. vermaatschappelijking van kennis en op het bevorderen van de interactie tussen kennisinstellingen en doelgroepen. In 2007 zal dit plan worden omgezet in een heldere structuur waarbinnen individuele maatregelen hun plaats zullen krijgen. Beoogd wordt om voor LNV als geheel tot een integrale ICT-ondersteunde doelgroepgerichte benadering te komen. Dit mede ter positionering en aansturing van de Groene Kenniscoöperatie, LNV-kennisinstellingen, ondersteuning en diverse regelingen. De volgende resultaten zijn in 2006 bereikt:

- Post-initiële scholing (levenslang leren en EVC/duale trajecten).
- Uitbouwen lerende ondernemersnetwerken (MelkveeAcademie en Kennis op de Akker).
- Verdere uitbouw van Groen Kennisnet en LNV-kennisplatform als ICT-voorziening voor groene kenniswerkers.
- Planvorming m.b.t. School als Kenniscentrum.

Ervaring is de laatste jaren opgedaan met kenniskringen waarbij onderzoek en gebruik direct in contact staan. In 2006 zijn heeft de Minister het startsein gegeven voor het vernieuwde kennisnetwerk OBN en het Kennisnetwerk Weidevogels ingesteld. In 2007 zal het kennisnetwerk als instrument om kennisbenutting te verbeteren worden opgenomen in het instrumentarium.

Expertisepool

Er is een aanzienlijke personele bijdrage geleverd aan grote LNV-brede beleidstrajecten teneinde een goede verbinding te leggen tussen beleid en de benutting van de daartoe relevante kennis: o.a. FES Aviaire Influenza, MRSA en Zoönosen, Kennisagenda's, BTG-traject, Quick scan Prioritaire stoffen, soortenbeleid, Natura 2000, kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer van Natuurkwaliteit, Kaderrichtlijn water, Biodiversiteit, Voedselkwaliteit, Mest- en mineralen, Diergezondheid, Dierenwelzijn, Plantgezondheid, Kenniskring Weidevogels, stelsel van effectindicatoren en meetstrategieën voor de Agenda Vitaal Platteland, Kennisinfrastructuur Cultuurhistorie, Project Landschap ontwikkelen met Kwaliteit.

Prestatie

Indicator	Referentiewaarde	Referentiejaar	Raming 2006	Streefwaarde	Realisatie 2006	Bron
Percentage positief beoordeelde onderzoeksprogramma's DLO	100%	2003	100%	100%	100%	LNV
Aantal onderzoeken open programmering	25	2004	25	stabiel	28	LNV
Aantal stimuleringsprogramma's	65	2004	65	stabiel	78	LNV
Percentage jaarprogramma's WOT met positieve beoordeling	100%	2004	100%	100%	100%	DLO
Aantal regionale groene innovatieprojecten	31	2004	70	stabiel	43	LNV
Aantal voorlichtingsprojecten	40	2004	40	stabiel	54	LNV

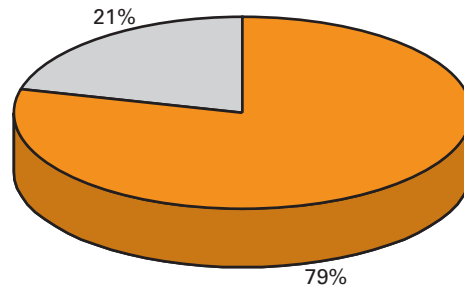
Toelichting:

WOT-programma's

In de in 2006 gepubliceerde visitatierapporten van RIKILT en CIDC wordt de uitvoering van de WOT-taken resp. voedselveiligheid en diergezondheid zeer hoog gewaardeerd.

27 Reconstructie

Reconstructie

■	Uitvoeren reconstructie
■	Apparaatsuitgaven

Algemene beleidsdoelstelling

Een vitaal platteland in de concentratiegebieden intensieve veehouderij met name in Zuid en Oost Nederland.

- Een verbeterde structuur van de landbouw in de extensiverings-, verwervings- en landbouwontwikkelingsgebieden.
- Een verbeterde structuur van de bedrijvigheid in de reconstructiegebieden, zowel binnen als buiten de landbouw.
- Een adequaat voorzieningenniveau in de plattelandsgemeenten.

Doelbereiking en maatschappelijk effecten

In 2006 is succes geboekt met betrekking tot het uitvoeringsgeregeld maken van de reconstructie. Binnen het Uitvoeringscontract en de Taskforce Landinrichting hebben de provincies hun regierol bewuster opgepakt. De met de provincies overeengekomen 2-jarige verplichtingen in het kader van het Uitvoeringscontract 2005–2006 zijn voor een belangrijk deel aangegaan.

De Tweede Kamer is per brief (Kamerstuk 2005–2006, 29 949, nr. 46) geïnformeerd over de wijze waarop de verschillende outcome- en outputindicatoren in de LNV-begroting 2007 worden weergegeven. De laatste open eindjes liggen vooral op de beleidsterreinen die gelieerd zijn aan doelstellingen van het Rijksmeerjarenprogramma van de Agenda Vitaal Platteland (MJP-2). De vertaling naar outcome- en output indicatoren is nog niet op alle punten afgerond. In de LNV begroting 2008 zullen alle beleidsdoelstellingen zijn voorzien van outcome- en outputindicatoren.

Succesfactoren

Behalen van deze doelstelling hangt af van het bestuurlijke draagvlak, het formuleren van integraal werken als rijksdoel.

Maatschappelijk effect

Indicator	Referentiewaarde	Peil- datum	Raming 2006	Realisatie 2006	Streef- waarde	Planning	Bron
Aantal gereconstrueerde plattelandsgebieden in Zuid en Oost Nederland	0	1 januari 2005	pm	pm	12x	2015	–

Budgettaire gevolgen van beleid

Bedragen x € 1 000						
27 Reconstructie				Realisatie	Vastgestelde begroting 2006	Verschil
	2003	2004	2005	2006		
Verplichtingen	52 088	66 460	68 974	144 824	45 178	99 646
Uitgaven	35 319	31 424	46 637	61 154	51 241	9 913
Programma-uitgaven	19 880	18 345	33 357	48 348	38 382	9 966
27.11 Uitvoeren reconstructie	19 880	18 345	33 357	48 348	38 382	9 966
– Flankerende maatregelen EHS			31	575	853	– 278
– Duurzaam waterbeheer			27	7 320	9 388	– 2 068
– Duurzame landbouw			27	1 838	0	1 838
– Overige maatregelen			10	1 257	2 260	– 1 003
– Agenda Vitaal Platteland			4 800	400	3 881	– 3 481
– Reconstructie algemeen	3 371	6 417		2 640	2 587	53
– Rijksacties MJP-2			4 028			
– SGB UC 2001–2004	16 509	11 928		29 650	18 713	10 937
– Milieu (via SGB) UC 2005–2006			24 434	4 582	700	3 882
– Landschap				86		86
Apparaatsuitgaven	15 439	13 079	13 280	12 806	12 859	– 53
27.21 apparaat	161	160	193	244	179	65
27.22 baten-lastendiensten	15 278	12 919	13 087	12 562	12 680	– 118
Ontvangsten	1 067	286	49	17 114	3 650	13 464

Toelichting op de uitgaven en verplichtingen

De hogere verplichtingenrealisatie houdt verband met een aanzienlijke versnelling bij de reconstructie zandgebieden in 2006 door de provincies. De gerealiseerde verplichtingen over 2005–2006 voor de reconstructie zijn 25% hoger dan begroot. De overige hogere verplichtingen zijn gerealiseerd in de Subsidieregeling Gebiedsgericht Beleid (SGB). De verplichtingen zijn deels opgehoogd bij 2e suppletore begroting. De uitgaven vinden plaats in de periode dat de ILG in werking is getreden.

De hogere uitgaven op de uitvoeringscontracten zijn mede het gevolg van een bijdrage die VROM en V&W hebben geleverd van respectievelijk € 5,9 mln. en € 7,2 mln. ten behoeve van de Subsidieregeling Gebiedsgericht Beleid (SGB).

Toelichting op de apparaatsuitgaven

Bedragen x € 1 000		
	Realisatie 2006	Begroting 2006
Ambtelijk Personeel Directie Platteland	167	162
Overig personeel DP	58	0
Materieel	19	15
Overig apparaat	0	2
Bijdrage aan DLG	12 562	12 680
Totaal apparaatuitgaven	12 806	12 859

Toelichting op de ontvangsten

Bedragen x € 1 000		
	Realisatie 2006	Begroting 2006
EU-bijdragen	5 062	3 650
Bijdrage van derden	12 052	
Totaal	17 114	3 650

De EU-bijdragen zijn ten behoeve van de Subsidie Gebiedsgericht beleid (SGB) hoger dan geraamd.

De hogere realisatie op bijdragen van derden houdt voornamelijk verband met een ontvangst uit het Groenfonds ad € 11,8 mln. ter invulling van de ramingsbijstelling (opgenomen in 2e suppletore begroting).

Overzicht afgeronde onderzoeken

Reconstructiewet.

De Evaluatie Reconstructiewet verkeert in de eindfase. De uitkomsten van de evaluatie gaan in de 1e helft van 2007 naar de Tweede Kamer.

Uitvoeringscontract 2005–2006.

Er is een evaluatie geweest over de totstandkoming van het UC. Hieruit kwam naar voren dat er meer duidelijk vooraf nodig is over (1) financieringsafspraken convenantvorming; (2) integraal provinciaal kader beleidskader in afstemming met de plangebieden; (3) reikwijdte te onderhandelen onderwerpen; (4) systematiek van monitoring. Inmiddels is afgesproken dat de provincies zorgdragen voor rapportage en verantwoording aan de Tweede Kamer.

Overzicht onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van beleid

Soort onderzoek	OD's	2006	Realisatie 2006
Overig onderzoek			
– Reconstructiewet	27.11	X	afgerond
– Overgangscontract ILG 2005–2006	27.11	X	afgerond

27.11 Uitvoeren reconstructie

Doelbereiking

De uitvoering van de reconstructie verloopt voorspoedig. De reconstructie-middelen 2005–2006 zijn volledig benut, daarnaast hebben de provincies Overijssel en Limburg de realisatie van rijksdoelen versneld via voor-financiering: € 10 mln.

De instrumentele knelpunten in de uitvoering zijn opgelost. Vooruitlopend op het ILG zijn de leerervaringen van de reconstructie, ook voor niet reconstructieprovincies, middels een evaluatie ontsloten. Rijksbreed zijn de resultaten uitgewisseld via een minisymposium.

In het kader van duurzame waterbeheer en landbouw is actief deelge-nomen aan projecten voor verplaatsing van intensieve veehouderij bedrijven.

Voor het ruilproces van grond zijn in 2006 voor de reconstructie 17 ha. gronden verworven.

In 2005 zijn alle 12 reconstructieplannen in de vijf provincies vastgesteld door de Provinciale Staten en goedgekeurd door het Rijk. In de verschil-lende uitvoeringsovereenkomsten met de betrokken provincies zijn afspraken gemaakt over de uitvoering.

In 2016 en 2017, twaalf jaar na vaststelling van de reconstructieplannen, zullen de reconstructiegebieden zijn gerealiseerd.

De implementatie van de Kaderrichtlijn Water (KRW) heeft grote invloed op het LNV beleid. Tevens beïnvloed LNV hiermee het beleid, proces en producten van het ministerie van V&W en binnen de EU. De belangrijkste producten zijn het vaststellen van normen en maatregelenpakketten om de KRW te halen. LNV voert ter ondersteuning hiervan een kosteneffectivi-teitsanalyse uit voor de LNV sectoren.

5. NIET-BELEIDSARTIKELEN

28 Nominaal en onvoorzien

Dit artikel bevat de posten prijsbijstelling, loonbijstelling en onvoorzien.

Budgettaire gevolgen «Nominaal en onvoorzien»

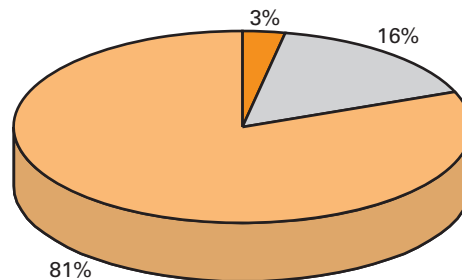
Bedragen x € 1 000					
Nominaal en Onvoorzien			Realisatie	Begroting	Realisatie
	2003	2004	2005	2006	2006
Verplichtingen	0	0	0	- 12 115	0
Uitgaven	0	0	0	- 12 115	0
U2811 Prijsbijstelling	0	0	0	0	0
U2812 Loonbijstelling	0	0	0	0	0
U2813 Onvoorzien	0	0	0	- 12 115	0
Ontvangsten	0	0	0	0	0

Toelichting op de uitgaven en verplichtingen

De in 2006 bij Voorjaarsnota toegekende Loon- en prijsbijstelling, alsmede de bij begroting 2006 toebedeelde taakstellingen zijn toegedeeld c.q. verwerkt bij de relevante artikelen en daardoor niet zichtbaar in de bovenstaande tabel.

29 Algemeen

Algemeen

- Internationale contributies
- Uitvoering van EU-maatregelen
- Apparaatsuitgaven

Op dit artikel worden de uitgaven, zowel apparaat als programma, toegelicht die niet vallen onder de beleidsartikelen. Dit betreft de apparaatsuitgaven van een aantal algemene onderdelen van het kerndepartement, internationale contributies en de uitvoering van EU maatregelen door onder meer de productschappen.

Budgettaire gevolgen «Algemeen»

Bedragen x € 1 000					
Algemeen			Realisatie	Begroting	Realisatie
	2003	2004	2005	2006	2006
Verplichtingen	287 051	247 143	238 409	207 424	240 044
Uitgaven	287 260	247 145	238 408	207 420	240 018
Programma-uitgaven	48 884	43 422	49 612	41 079	47 462
29.11 Internationale contributies	7 471	6 406	8 256	7 420	8 297
29.12 Uitvoering van EU-maatregelen	41 413	37 016	41 356	33 659	39 165
Apparaatsuitgaven	238 376	203 723	188 796	166 341	192 556
29.21 Apparaat	204 863	171 403	188 796	158 094	184 433
29.22 Baten-lastendiensten	33 513	32 320	0	8 247	8 123
Ontvangsten	389 150	474 161	420 646	284 534	353 376

Toelichting op de uitgaven en verplichtingen

De hogere uitgaven bij internationale contributies hangen samen met uitgaven in het kader van de COP-14 conferentie. De hogere uitgaven bij het onderdeel Uitvoering van EU-maatregelen hangen samen met apurementsuitgaven. De hogere apparaatsuitgaven worden onderstaand toege-licht.

Toelichting op de apparaatsuitgaven:

Bedragen x € 1 000		
	Realisatie 2006	Begroting 2006
Personeel algemene leiding en stafdirecties	34 077	33 491
Personeel overige directies	38 736	30 417
Materieel	31 731	32 738
Materieel Ministerie algemeen en huisvesting	35 028	34 632
Overig personeel en post-actieven	44 861	26 816
Bijdrage aan AID	8 123	8 247
Totaal apparaatsuitgaven	192 556	166 341

De totale apparaatkosten laten ten opzichte van het geraamd budget een stijging zien:

- De hogere uitgaven bij personeel overige directies hangt samen met het centraliseren van de uitgaven voor herplaatsingskandidaten, met de impuls voor het nieuwe personeelsbeheer en het intensiveren van de projectenpool.
- De hogere uitgaven bij overig personeel en post-actieven hangen met name samen met hogere uitgaven in het kader van de FPU, aanloopkosten voor P-direct, digitalisering van archieven en de transitie van de Raad voor Plantenrassen.

Toelichting ontvangsten:

Bedragen x € 1 000		
	Realisatie 2006	Begroting 2006
Landbouwheffingen	335 731	269 999
EU-ontvangsten	5 785	5 685
Overige ontvangsten	11 860	8 850
Totaal ontvangsten	353 376	284 534

De hogere ontvangsten hebben betrekking op hogere landbouwheffingen ad. € 66 mln. als gevolg van een toename van de importvolumes.

6. BEDRIJFSVOERINGSPARAGRAAF

Inleiding

In de bedrijfsvoeringsparagraaf wordt verslag gedaan van relevante aandachtspunten in de bedrijfsvoering van LNV (XIV) en het Diergezondheidsfonds. De bedrijfsvoeringsparagraaf heeft conform de Comptabiliteitswet het karakter van een uitzonderingsrapportage. Als vervolg op het interdepartementaal beleidsonderzoek Regeldruk en controletoren en in lijn met het Kabinetsstandpunt ter zake, wordt nu ook verantwoording afgelegd over de rechtmatigheid van financiële transacties door eventuele overschrijdingen van tolerantiegrenzen op artikelniveau op te nemen. Conform de Rijksbegrotingsvoorschriften wordt in dit hoofdstuk verantwoording afgelegd over achtereenvolgens de rechtmatigheid van de begrotingsuitvoering LNV, de totstandkoming van beleidsinformatie, het financieel en materieel beheer en overige aspecten van de bedrijfsvoering.

Financiële rechtmatigheid

Op basis van de mij beschikbare informatie zijn er in aangegane verplichtingen, uitgaven en ontvangsten 2006 geen onrechtmatigheden geconstateerd die de tolerantiegrens op artikelniveau overschrijden. Voor de mutatie in de saldibalanspost «voorschotten» is sprake van een overschrijding van de tolerantiegrens. Van oude voorschotten tot een bedrag van circa € 166 mln, die in 2006 zijn afgerekend, was het niet meer mogelijk om met voldoende zekerheid vast te stellen dat de besteding in overeenstemming was met alle onderdelen van de van toepassing zijnde wet en regelgeving. Bij de afwikkeling van oude voorschotten tot een bedrag van ca € 21. mln is niet aan alle in subsidieregelingen voorgeschreven vereisten voldaan.

Evenals in 2005 is in 2006 extra aandacht besteed aan de afwikkeling van lang openstaande voorschotten. Zo is in 2006 een bedrag van € 2,4 miljard aan voorschotten afgerekend. Met deze actie zijn nagenoeg alle oude openstaande voorschotten ontstaan voor 2003 afgerekend. Het restant betreft grotendeels voorschotten op meerjarige verplichtingen. Ondanks de grote inzet is het niet altijd mogelijk gebleken voor de zorgvuldige eindafrekening benodigde bewijsstukken volledig te achterhalen waardoor er sprake is van een onzekerheid. Om tot versnelde administratieve afrekening te kunnen overgaan heb ik voor een deel van de af te rekenen voorschotten ad € 54 miljoen een bijzondere procedure vastgesteld. Deze procedure is gericht op een zorgvuldige afweging en autorisatie van de afwikkeling van deze dossiers. Overigens wordt opgemerkt dat tot nu toe niet is gebleken dat er sprake is geweest van een onrechtmatige besteding van subsidiegelden door de eindbegunstigden.

Totstandkoming van beleidsinformatie

Op basis van de mij beschikbare informatie zijn er geen relevante tekortkomingen geconstateerd in de totstandkoming van beleidsinformatie op artikelniveau.

Financieel en materieelbeheer

Specifieke opmerkingen en bevindingen:

Project versterking financiële functie

In het samenvattend accountantsrapport over 2005 adviseerde de Auditdienst de financiële functie bij LNV verder te versterken. Belangrijkste aanleiding hiervoor was het beheer van lang openstaande voorschotten inzake overdrachtsuitgaven door beleidsdirecties. Concrete resultaten op dit terrein zijn de opzet en implementatie van een shared service voor ondersteuning van financiële processen van beleids- en stafdirecties en het versterken van het financieel bewustzijn bij beleidsmedewerkers (o.a. via workshops). Voorts kan worden genoemd de versterking van de (inter)-departementale regie op de bestaande versnippering in de inkoopfunctie en de introductie van een modulair subsidiestelsel. Het project versterking financiële functie zal in 2007 worden voortgezet omdat bij enkele beleidsdirecties op onderdelen in het financieel beheer verdere verbeteringen nodig zijn.

Modulair subsidiestelsel

Het huidige LNV-subsidiebeleid is een verzameling van grote en kleine regelingen die nogal van elkaar verschillen. Deze verscheidenheid werkt door in de kosten van de uitvoering en de administratieve lasten van burgers en ondernemers. Dit is ongewenst. Om deze lasten terug te dringen kiest LNV voor een modulair subsidiestelsel, dat bestaat uit één regeling met algemene bepalingen en toegespitste modules. Deze nieuwe «Regeling LNV-subsidies» is op 14 februari 2007 in de Staatscourant gepubliceerd.

Nationale Verklaring

De ministerraad heeft op 6 juli 2006 ingestemd met een «nationale verklaring» bij de Europese geldstromen. Dit is een verklaring op politiek niveau aan de Tweede Kamer waarmee de Minister van Financiën aan de Europese Commissie verklaart dat het financieel beheer van Europese gelden op orde is. Op 16 februari heb ik de verklaring inzake de declaratie van uitgaven bij het Europees Oriëntatie en Garantiefonds voor de Landbouw, afdeling Garantie, afgegeven aan de minister van Financiën. In die verklaring heb ik, op basis van de mij ten dienste staande informatie, de volgende twee aandachtspunten benoemd:

1. Controles op randvoorwaarden

In het kader van de hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, heeft de Raad ultimo 2003, de eisen inzake het Geïntegreerde Beheers- en Controlestelsel (GBCS) voor het controleren van aanvraaggegevens van agrariërs op randvoorwaarden (cross compliance) inzake het voldoen aan wettelijke bepalingen over milieu, voedselveiligheid en dierenwelzijn, voor hij in aanmerking komt voor inkomenssteun of bedrijfstoelage, aangescherpt. Het implementatieproces is complex vanwege het feit dat de regelgeving ingewikkeld is, ruimte laat voor interpretatieverschillen en meerdere partijen (ook buiten LNV) betrokken zijn bij de implementatie en uitvoering. Uitkomsten van controles op randvoorwaarden kunnen leiden tot forfaitaire kortingen op de steunbetalingen aan agrariërs. Mogelijke politieke en financiële risico's zijn verbonden aan de beleidsmatige- of politieke keuzes die zijn gemaakt in

het implementatie- en uitvoeringsproces binnen Nederland. In januari 2007 heeft de Europese Commissie een controle uitgevoerd naar de toepassing van cross-compliance in Nederland. Uit de voorlopige, mondeling medegedeelde conclusies van de voorzitter van de Commissiedelegatie blijkt dat de implementatie en uitvoering op onderdelen – in ieder geval naar haar oordeel – niet EU conform is.

2. Lang openstaande vorderingen

In het kader van de implementatie van de nieuwe verordening inzake de financiering van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid zijn de lidstaten verplicht om voor lang openstaande vorderingen, conform Verordening (EG) 1290/2005, 50% aan de Europese Commissie af te dragen. Naar de stand van zaken van 31 januari 2007 over de stand per 15 oktober 2006 zal Nederland € 6 192 777,73 in 2007 moeten afdragen aan de Europese Commissie. Dit laat onverlet dat de terugvorderingsprocedure wordt voortgezet.

Overige specifieke aspecten van bedrijfsvoering

Aansturing ZBO's

Op 31-12-2006 ontbrak nog voor tien externe organisaties een aansturing-arrangement. Het werken aan de verzakelijking van de relaties tussen LNV en de externe organisaties blijft daarom een belangrijk aandachtspunt in 2007. Hierbij is ook aandacht voor de vraag in welke mate LNV ambtenaren zitting mogen hebben in besturen en secretariaten van externe organisaties. Belangrijk punt voor de aansturing van externe zelfstandige organisaties (RWT's en ZBO's) is dat alle financiële verantwoordingen over 2006 van een goedkeurende accountantsverklaring, waaronder een oordeel over de rechtmatigheid, zijn voorzien. Over 2005 ontbreekt in 9 accountantsverklaringen het oordeel over de rechtmatigheid. Er is bij diverse organisaties nog onvoldoende zekerheid over de samenhang tussen publieke en private middelen. Verder is de verantwoordingsinformatie van de externe organisaties over de geleverde prestaties in veel gevallen te summier. Aansturing en verantwoording blijft daarom ook voor 2007 een belangrijk aandachtspunt.

Pilot BLS

Bij LNV vindt in nauwe samenwerking met Financiën de pilot «Baten-Lasten» plaats. Het doel hiervan is het verwerven van inzicht in de meerwaarde van het baten-lastenstelsel voor de rijksoverheid. Voorts wordt gekeken of de bedrijfsvoering van het kerndepartement doelmatiger wordt en wat de mogelijke consequenties zijn voor een rijksbrede invoering van het baten-lastenstelsel. De pilot heeft betrekking op de verantwoording over 2007. In 2006 zijn voorbereidingen getroffen voor het uitvoeren van de pilot in 2007. In 2008 zal de verantwoording 2007 op basis van een baten-lastenstelsel naar de Tweede Kamer worden gestuurd evenals de evaluatie over de pilot.

Erkenning betaalorganen

Ultimo 2005 is een nieuwe Raadsverordening inzake de financiering van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) vastgesteld. Deze heeft onder andere tot gevolg dat de financiering van marktmaatregelen en inkomenssteun vanaf 1 januari 2007 plaats vindt uit het Europees Landbouwgarantiefonds (ELGF) en de maatregelen inzake plattelandsontwikke-

ling uit het Europees Fonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO). De Dienst Regelingen (DR) en de Dienst Landelijk Gebied (DLG) fungeren als erkende betaalorganen. Hiermee is tevens aangesloten bij de wens van de Europese Commissie om het aantal betaalorganen per lidstaat te verminderen.

Informatiebeveiliging

Gezien het toenemende belang van ICT voor de bedrijfsvoering neemt ook het belang van informatiebeveiliging toe en moet dit aan hogere eisen voldoen. Daarnaast stelt de EU eisen aan informatiebeveiliging die per medio oktober 2007 moeten zijn geïmplementeerd. Op dit moment is er sprake van een achterstand in het monitoren van de bestaande informatiebeveiligingsmaatregelen en in het invoeren van nieuwe maatregelen. In 2007 zal hier extra aandacht aan worden gegeven, Zoals het opnieuw vaststellen van het Informatiebeveiligingsbeleid (AKI) en het standaardbeveiligingsniveau (SBNI).

C. JAARREKENING

7. DE VERANTWOORDINGSSTAAT

Departementale verantwoordingsstaat 2006 van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV) Bedragen x € 1 000		(1)		(2)		(3)	
Art	Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting		Realisatie		Verschil realisatie en oorspronkelijke Vastgestelde begroting	
		Verplichtingen	Ontvangsten	Uitgaven	Verplichtingen		Ontvangsten
	TOTAAL		478 027	2 393 253	595 504	248 999	117 477
	Beleidsartikelen						
21	Duurzaam ondernemen	269 956	292 207	390 184	51 619	97 977	15 024
22	Agrarische ruimte	23 981	51 675	81 465	70 254	29 790	2 709
23	Natuur	430 884	433 727	418 103	47 418	- 15 624	9 774
24	Landschap en recreatie	136 313	153 635	164 626	8 057	10 991	7 257
25	Voedselkwaliteit en diergezondheid	105 871	105 871	148 196	18 397	42 325	- 14 543
26	Kennis en innovatie	867 360	860 593	889 507	29 269	28 914	14 950
27	Reconstructie	45 178	51 241	61 154	17 114	9 913	13 464
	Niet-beleidsartikelen						
28	Nominaal en onvoorzien	- 12 115	- 12 115			12 115	
29	Algemeen	207 424	207 420	240 018	353 376	32 598	68 842

De financiële en niet-financiële toelichting op de departementale verantwoordingsstaat is opgenomen in het beleidsverslag.

8. DE SALDIBALANS

2 Saldibalans van het ministerie van landbouw, natuur en voedselkwaliteit per 31 december 2006

2.1 Saldibalans per 31 december 2006

1)	Uitgaven ten laste van de begroting 2006	2 393 248 304	2)	Ontvangsten ten gunste van de begroting 2006	595 503 993
3)	Liquide middelen	31 868 302	6a)	Rekening-courant RIC	2 584 232 764
8)	Uitgaven buiten begrotingsverband (=intra-comptabele vorderingen)	774 693 548	9)	Ontvangsten buiten begrotingsverband (=intra-comptabele schulden)	20 073 397
10)	Openstaande rechten	0	10a)	Tegenrekening openstaande rechten	0
11)	Extra-comptabele vorderingen	2 064 879 837	11a)	Tegenrekening extra-comptabele vorderingen	2 064 879 837
12a)	Tegenrekening extra-comptabele schulden	0	12)	Extra-comptabele schulden	0
13)	Voorschotten	1 600 162 239	13a)	Tegenrekening voorschotten	1 600 162 239
14a)	Tegenrekening garantiEVERPLICHTINGEN	337 237 201	14)	GarantieVERPLICHTINGEN	337 237 201
15a)	Tegenrekening openstaande VERPLICHTINGEN	2 572 829 264	15)	Openstaande VERPLICHTINGEN	2 572 829 264
16)	Deelnemingen	0	16a)	Tegenrekening deelnemingen	0
Totaal		9 774 918 695	Totaal		9 774 918 695

2.2 Toelichting op de saldibalans

Algemeen

De balansposten zijn bepaald en gewaardeerd overeenkomstig de geldende voorschriften van de Comptabiliteitswet. Indien van de geldende voorschriften wordt afgeweken, wordt dit nader toegelicht.

Toelichting per balanspost

Balanspost 1 Uitgaven ten laste van de begroting 2006 **2 393 248 304**

De uitgaven over 2006 zijn gespecificeerd in het jaarverslag van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV), onderdeel verplichtingen en uitgaven.

Balanspost 2 Ontvangsten ten gunste van de begroting 2006 **595 503 993**

De ontvangsten over 2006 zijn gespecificeerd in het jaarverslag van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV), onderdeel ontvangsten.

Balanspost 3 Liquide Middelen **31 868 302**

De post liquide middelen is onder andere samengesteld uit de saldi van de aan de kasbeheerders en kasvoorschothouders verstrekte gelden. Hierin is opgenomen o.a. het saldo per 31 december 2006 van het Groenfonds ad. € 26 746 724.

Balansposten 6a. Rekening-Courant RIC-Financiën 2 584 232 764

Deze post geeft de vordering- en schuldverhouding weer tussen het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en het Ministerie van Financiën per 31 december 2006.

Toelichting

	Bedrag
Het saldo rekening courant met het Ministerie van Financiën is als volgt samengesteld:	
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	1 416 853 702
Ministerie van LNV/EOGFL/EM (LEF)	1 167 379 062
Totaal	2 584 232 764

Op de rekening-courant LNV/EOGFL/EM (LEF) vindt verantwoording plaats van de Europese regelingen van het Europees Landbouwgarantiefonds (ELGF) en het Europees Landbouwfonds voor de Plattelandsontwikkeling (ELFPO). Bij een deel van deze regelingen vindt nationale financiering plaats waardoor de rekening-courant niet gelijk is aan de schuld verhouding met de Europese Commissie.

Balanspost 8 Uitgaven buiten begrotingsverband 774 693 548

Onder de uitgaven buiten begrotingsverband zijn bedragen opgenomen die niet ten laste van de begroting behoeven te worden gebracht. Dit omdat deze uitgaven met derden zullen worden verrekend.

Specificatie

	Bedrag
Algemeen	9 824 907
Te verrekenen met Diergezondheidsfonds	8 184 276
Te verrekenen projecten	11 806 126
EU ELGF Garantie uitgaven	733 445 529
Gefinancierde interventievoorraad	4 905 309
Bommenregeling tbv Ministerie van Binnenlandse Zaken	6 527 401
	774 693 548

EU ELGF Garantie-uitgaven

De gelden die het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit voor de Europese fondsen ELGF voorfinanciert betreft de declaraties van de maanden november (16/10–30/11) en december. De gedeclareerde bedragen zijn in 2007 ontvangen respectievelijk in de maanden januari en februari. De onderstaande tabel geeft inzicht in de totaalbedragen van uitgaven en ontvangsten met betrekking tot het ELGF van de jaren waarvan de declaraties nog niet door de Europese Commissie zijn vastgesteld.

	Omschrijving	Bedrag
	Restant EU boekjaar 2005	60 859
	EU boekjaar 2006 in 2005 gerealiseerde uitgaven	528 291 644
Vordering 31 december 2005		528 352 503
	EU boekjaar 2006 in 2006 gerealiseerde uitgaven	688 293 831
	Niet gehonoreerde uitgaven*	- 60 859
	Ontvangst EU-boekjaar 2006	- 1 209 644 113
	Niet gehonoreerde uitgaven*	- 167 296
Nog te vorderen		6 774 066
	EU boekjaar 2007 in 2006 gerealiseerde uitgaven	726 671 463
Vordering 31 december 2006		733 445 529

* Deze uitgaven zijn door de EU niet gehonoreerd en zijn derhalve vanuit de LNV-begroting bekostigd.

Het saldo van het bedrag over 2006 ad. € 6 774 066 zal met de goedkeuring van de jaardeclaratie van het betreffende jaar worden verrekend.

Gefinancierde interventievoorraad:

Beginvoorraad	Nihil
Inkopen	5 187 556
Verkopen	- 106 148
Waardevermindering	- 176 099
Eindvoorraad	4 905 309

Balanspost 9 Ontvangsten buiten begrotingsverband 20 073 397

Onder de ontvangsten buiten begrotingsverband zijn de bedragen opgenomen die niet ten gunste van de begroting behoeven te worden gebracht. Dit omdat deze ontvangsten zullen worden verrekend

Specificatie

	Bedrag
Algemeen	4 605 826
Contante waarborgen produktschappen	4 665 522
Reservering bezwaar SFSH	1 513 718
Af te dragen loonheffing en sociale premies	9 288 331
Totaal	20 073 397

De extra comptabele vorderingen hebben betrekking op nog te ontvangen middelen, welke voortvloeien uit uitgaven die ten laste van de begroting zijn gebracht en nog met derden zullen worden verrekend, alsmede opgelegde mestheffingen.

Specificatie

Mineralenboekhouding Bureau Heffingen	12 329 483
Landbouwgronden	1 383 744 349
Leningen	123 597 156
Gestelde zekerheden	410 104 619
Voorschot Particuliere Natuurbeschermingsorganisaties	55 906 028
Bijdrage nationale en Europese subsidies	7 285 210
Executoriale Beslagen tbv derden	9 914 138
Algemeen	61 998 854
Totaalbedrag	2 064 879 837

Toelichting landbouwgronden:

Het saldo bestaat voornamelijk uit een langlopend renteloos voorschot van het Ministerie aan het Bureau Beheer Landbouwgronden van € 776 mln waarvoor door het Bureau Beheer Landbouwgronden zijn verworven die na doorlevering aan eindbeheerders leiden tot doelrealisatie. Daarnaast is er een bedrag van € 396 mln nog te vorderen uit hoofde van landinrichtingsrente door grondeigenaren te betalen in afgesloten landinrichtingsprojecten, welke in het algemeen in 26 jaar worden geïnd. Voorts heeft Dienst Landelijk Gebied nog € 212 mln te vorderen uit hoofde van nog niet afgesloten landinrichtingsprojecten.

Toelichting leningen:

	Bedrag
St. Groninger landschap	23 458
WUR (Stichting DLO)	96 209 425
WUR Praktijkonderzoek	22 722 099
WUR IAC/ILRI	4 642 174
Totaal	123 597 156

Rente en aflossing St. Groninger Landschap is ontvangen op 2 januari 2007. Hierdoor blijft het saldo ten opzichte van 2006 ongewijzigd.

Gestelde zekerheden

Betaalorgaan	Specificatie
PVVE	5 980 820
PT	14 302 079
Dienst Regelingen	389 821 720
Totaal	410 104 619

Dit betreffen zekerheden die bij de uitvoering van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid worden gevraagd. De uitvoering hiervan vindt plaats bij de Betaalorganen.

Toelichting Algemeen

Dit betreft o.a. te vorderen douanerechten van de produktschappen.

Balanspost 12 Extra comptabele schulden **Nihil**

Balanspost 13 Voorschotten **1 600 162 239**

Onder voorschotten wordt verstaan de vooruit verstrekte gelden, welke op 31 december 2006 nog niet waren verrekend.

(x €1000)						
Beleidsartikelen	2006	2005	2004	2003	2002 en eerder	Totaal
21 Duurzaam ondernemen	63 115	32 655	23 432	8 075	11 689	138 966
22 Agrarische ruimten	0	0	0	30	28	58
23 Natuur	205 200	119 374	67 581	41 818	48 690	482 663
24 Landschap en recreatie	43 299	8 994	2 924	2 128	5 682	63 027
25 Voedselkwaliteit & Diergezondheid	76 539	11 742	7 252	2 292	10 081	107 906
26 Kennis en innovatie	869 921	844 443	95 746	28 873	70 942	1 909 925
27 Reconstructie	426	0	0	0	0	426
28 Nominaal en onvoorzien	0	0	0	0	0	0
29 Algemeen	8 297	2 103	510	49	0	10 959
Medebewindskosten	28 945	0	0	0	0	28 945
Totaal	1 295 742	1 019 311	197 445	83 265	147 112	2 742 875
Overige voorschotten	18 849					18 849
Correctie Normatieve Onderwijs subsidies	- 598 006	- 563 556				- 1 161 562
Totaal	716 585	455 755	197 445	83 265	147 112	1 600 162

(x € 1000)	
Verloop van de voorschotten gedurende het dienstjaar 2006	Bedrag
Beginstand 1 januari	2 882 364
Verstreckte voorschotten	+ 1 253 296
Eindafgerekende voorschotten	-/- 1 373 936
Correctie normatieve onderwijs subsidies	-/- 1 161 562
Eindstand 31 december	1 600 162

In 2006 is door het Ministerie van Natuur Landbouw en Voedselkwaliteit besloten om de normatieve onderwijssubsidies aan te merken als bestemmingsbedragen. Een belangrijk gevolg van dit besluit is dat de normatieve onderwijssubsidies niet meer als voorschot worden geregistreerd. In bovenstaande opstelling is het besluit met terugwerkende kracht doorgevoerd.

Medebewindskosten: Op deze post zijn de nog niet afgerekende voorschotten inzake de medebewindkosten opgenomen. Bij de vaststelling van de definitieve bijdrage zullen de voorschotten worden afgeboekt.

(x € 1000)		
		Bedrag
Stand 1-1-2006		30 103
Bij:	28 945	
Af:	-/-30 103	
Stand 31-12-2006		-/- 1 158 28 945

(x € 1000)			
Productschap	Omschrijving	2006	Totaal
HPA	Vs.medebewind	12 366	12 366
PZ	Vs.medebewind	7 100	7 100
PVVE	Vs.medebewind	5 536	5 536
PT	Vs.medebewind	3 113	3 113
PVIVI	Vs.medebewind	830	830
	Totaal	28 945	28 945

Overige openstaande voorschotten

Voorschotten t.b.v. operationele programma's in het kader van gemeenschappelijke marktordening groente en fruit.

Balanspost 14 Garantieverplichtingen 337 237 201

Garanties

Voor de samenstelling wordt verwezen naar paragraaf 2.3, de staat van garantieverplichtingen.

Het saldo van de openstaande verplichtingen per 31 december 2006 kunnen vanaf 2007 tot betaling leiden.

(x €1000)					
Hoofdbeleidsterreinen	Stand per 01-01-2006	In 2006 aangegaan+	Negatieve bijstelling-/-	Uitgaven -/-	Stand per 31-12-2006
21 Duurzaam ondernemen	99 851	382 207	12 872	390 183	79 003
22 Agrarische ruimte	147 995	128 838	37 856	81 464	157 513
23 Natuur	809 450	693 934	42 120	418 102	1 043 162
24 Landschap en recreatie	180 613	244 587	12 320	164 626	248 254
25 Voedselkwaliteit& Diergezondheid	20 636	150 057	3 735	148 195	18 763
26 Kennis en innovatie	804 980	922 438	5 436	889 506	832 476
27 Reconstructie	79 137	144 823	603	61 154	162 203
28 Nominaal en onvoorzien	0	0	0	0	0
29 Algemeen	0	240 044	0	240 018	26
Subtotaal	2 142 662	2 906 928	114 942	2 393 248	2 541 400
Buiten begrotingsverband	22 940	11 533	3 032	12	31 429
Totaal generaal	2 165 602	2 918 461	117 974	2 393 260	2 572 829

9. BATEN-LASTENDIENSTEN

Samenvattende verantwoordingsstaat 2006 inzake baten-lastendiensten van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV)

Bedragen x € 1 000			
	(1)	(2)	(3)
Omschrijving	Oorspronkelijk vast-gestelde begroting	Realisatie	Verschil realisatie en oorspronkelijke vast-gestelde begroting
Algemene Inspectiedienst			
Totale baten	57 958	66 286	8 328
Totale lasten	57 925	64 460	6 535
Saldo van baten en lasten	33	1 826	1 793
Totale kapitaalontvangsten	4 630	7 325	2 695
Totale kapitaaluitgaven	8 789	8 848	59
Dienst landelijk Gebied			
Totale baten	91 772	110 261	18 489
Totale lasten	91 772	108 030	16 258
Saldo van baten en lasten	0	2 231	2 231
Totale kapitaalontvangsten	10 040	8 046	- 1 994
Totale kapitaaluitgaven	15 246	12 533	- 2 713
Dienst Regelingen			
Totale baten	163 185	163 753	568
Totale lasten	163 185	168 326	5 141
Saldo van baten en lasten	0	- 4 573	- 4 573
Totale kapitaalontvangsten	14 500	20 000	5 500
Totale kapitaaluitgaven	26 318	36 256	9 938
Plantenziektenkundige Dienst			
Totale baten	26 548	35 112	8 564
Totale lasten	30 414	35 112	4 698
Saldo van baten en lasten	- 3 866	0	3 866
Totale kapitaalontvangsten	2 500	930	- 1 570
Totale kapitaaluitgaven	3 704	2 561	- 1 143
Voedsel en Warenautoriteit			
Totale baten	154 167	169 291	15 124
Totale lasten	155 105	169 447	14 342
Saldo van baten en lasten	- 938	- 156	782
Totale kapitaalontvangsten	6 170	8 278	2 108
Totale kapitaaluitgaven	11 736	11 798	62

Algemene Inspectie Dienst (AID)

Profiel

De Algemene Inspectiedienst (AID) is een handhavingorganisatie van het ministerie van LNV die, door middel van de instrumenten controle, verificatie en opsporing, de naleving van de LNV-regelgeving op programmatische wijze bevordert. Waar effectief uit oogpunt van naleving wordt de inzet van hiervoor bedoelde instrumenten begeleid door handhaving-communicatie. Op basis van waarnemingen en ervaringen in de handhavingpraktijk adviseert de AID de Minister en beleidsdirecties van LNV over voorgenomen of reeds vigerend beleid en regelgeving. Ten behoeve van de uitvoering van deze taak beschikken de ambtenaren AID over toezichthoudende en opsporingsbevoegdheden. Deze bevoegdheden worden in onderlinge samenhang ingezet. Opsporing vindt plaats onder verantwoordelijkheid van het Openbaar Ministerie.

Financieel resultaat

De AID heeft over 2006 een positief resultaat behaald. Het saldo van baten en lasten is hoger dan de initiële begroting.

Na de vaststelling van de initiële begroting hebben uitbreidingen in het opdrachtenpakket voor 2006 plaatsgevonden. Daarnaast is er meer omzet gerealiseerd door de inzet die is gepleegd op crisispreventie Aviaire Influenza, Klassieke Varkenspest en Bluetongue Disease.

De gemiddelde productiviteit per medewerker is hoger uitgevallen. Dit is met name te danken aan een laag ziekteverzuim en relatief weinig overheadactiviteiten. Daarnaast zijn de afschrijvingskosten lager uitgevallen. Deze hebben hoofdzakelijk een constant karakter maar niet alle geplande investeringen in ICT zijn gerealiseerd. Daarnaast hebben veel vervangingsinvesteringen in met name dienstauto's pas aan het eind van het jaar plaatsgevonden, waardoor hier in 2006 minder op is afgeschreven.

Balans per 31 december 2006

Bedragen x € 1 000		
	31-12-2006	31-12-2005
Activa		
Immateriële activa	1 503	1 327
Materiële activa		
* grond en gebouwen		
* installaties en inventarissen	1 330	1 435
* overige materiële vaste activa (hardware)	8 766	6 210
Debiteuren	644	19
Vordering moederdepartement	0	2 353
Nog te ontvangen	2 027	1 679
Liquide middelen	7 912	4 692
Totaal activa	22 182	17 715
Passiva		
Eigen vermogen		
* exploitatiereserve	1 872	0
* verplichte reserve		
* onverdeeld resultaat	1 826	1 872
Leningen bij MvF	7 246	5 494
Voorzieningen	588	1 072
Crediteuren	2 737	3 436
Nog te betalen	7 913	5 841
Totaal passiva	22 182	17 715

Gespecificeerde verantwoordingsstaat 2006

Bedragen x € 1 000			
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
Omschrijving	Oorspronkelijk vast-gestelde begroting	Realisatie	Verschil realisatie en oorspronkelijk vast-gestelde begroting
Baten			
Opbrengst moederdepartement	57 418	65 300	7 882
Opbrengst derden	500	763	263
Rentebaten	40	223	183
Buitengewone baten	0	0	0
Totaal baten	57 958	66 286	8 328
Lasten			
Apparaatskosten			
* personele kosten	40 805	44 364	3 559
* materiële kosten	12 743	16 574	3 831
Rentelasten	344	216	- 128
Afschrijvingskosten			
* materieel	3 375	2 229	- 1 146
* immaterieel	658	793	135
Overige lasten			
Dotaties voorzieningen	0	284	284
Buitengewone lasten	0	0	
Totaal lasten	57 925	64 460	6 535
Saldo van baten en lasten	33	1 826	1 793

Kasstroomoverzicht

Bedragen x € 1 000			
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
Omschrijving	Oorspronkelijk vast-gestelde begroting	Realisatie	Verschil realisatie en oorspronkelijk vast-gestelde begroting
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2006	- 186	4 692	4 878
2. Totaal operationele kasstroom	4 068	4 743	675
3a. Totaal investeringen (-/-)	- 4 480	- 5 923	- 1 443
3b. Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	150	274	124
3. Totaal investeringskasstroom	- 4 330	- 5 649	- 1 319
4a. Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0
4b. Eenmalige storting door moederdepartement (+)	0	2 353	2 353
4c. Aflossingen op leningen (-/-)	- 4 309	- 2 925	1 384
4d. Beroep op leenfaciliteit (+)	4 480	4 698	218
4. Totaal financieringskasstroom	171	4 126	3 955
5. Rekening-courant RHB 31 december 2006 (=1+2+3+4) maximale roodstand € 0,5 mln.)	- 277	7 912	8 189

Dienst Landelijk Gebied (DLG)

Profiel

De Dienst Landelijk Gebied (DLG) realiseert groene plannen voor 16 miljoen Nederlanders. DLG zoekt altijd naar samenwerking en oplossingen die passen bij de (bestuurlijke) wensen en de eigenschappen van het gebied. Bij het inrichten van groene gebieden voor recreatie, natuur, water of landbouw, vertaalt DLG abstract beleid naar uitvoering in concrete projecten. Hiervoor verwerft en ontwikkelt de dienst gronden, richt die grond opnieuw in en draagt het gebied vervolgens over aan gebiedsbehorende instanties en individuele agrariërs.

Ook brengt DLG geldstromen bij elkaar en heeft de dienst inzicht in subsidiemogelijkheden. DLG werkt binnen één opdracht voor meerdere overheden. Met de hulp van het uitgebreide netwerk van overheden en organisaties worden projecten gerealiseerd.

DLG is een agentschap van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). De dienst werkt voor bestuurlijke opdrachtgevers en voert wettelijke taken uit.

Financieel resultaat

DLG heeft in 2006 een hoger saldo van baten en lasten bereikt dan begroot. Het verschil in de opbrengsten van het moederdepartement is te verklaren door een uitbreiding van de LNV-opdracht. DLG heeft in 2006 ook meer opdrachten van derden kunnen uitvoeren. Daarnaast zijn in de realisatie «opbrengsten derden» ook de niet begrote doorberekende additionele kosten opgenomen, alsmede een bedrag voor de bijdrage van de provincies aan het betaalorgaan. De uitbreiding van de LNV-opdracht en de toename van de aanvullende opdrachten van tweeden en derden heeft geleid tot een toename van de personeelskosten.

In 2006 is door DLG minder geïnvesteerd in activa dan aanvankelijk was begroot. Dit resulteerde in lagere afschrijvingskosten. Daarnaast heeft er

in 2006 een gedeeltelijke vrijval van de reorganisatievoorziening en huisvestingsvoorziening plaatsgevonden.

Balans per 31 december 2006

Bedragen x €1000		
	31-12-2006	31-12-2005
Activa		
Immateriële vaste activa	9 603	2 814
Materiële vaste activa	0	0
* grond en gebouwen	0	0
* Installaties en inventarissen	1 744	1 889
* Overige materiële vaste activa	4 890	4 395
Vorraden	0	0
Debiteuren	6 550	4 957
Nog te ontvangen van het moederdepartement	0	0
Overig nog te ontvangen	2 311	2 348
Liquide middelen	13 216	11 792
Totaal activa	38 314	28 194
Passiva		
Eigen vermogen		
* Exploitatiereserve	2 613	1 775
* Verplichte reserves	0	0
* Onverdeeld resultaat	2 231	838
Leningen bij het MvF	17 619	11 672
Voorzieningen	1 623	4 311
Crediteuren	4 287	2 194
Nog te betalen aan het moederdepartement	475	475
Overige nog te betalen	9 466	6 929
Totaal passiva	38 314	28 194

Gespecificeerde verantwoordingsstaat 2006

Bedragen x € 1 000			
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
Oorspronkelijk vast-gestelde begroting		Realisatie	Verschil realisatie en oorspronkelijk vast-gestelde begroting
Baten			
Opbrengst moederdepartement	73 709	86 900	13 191
Opbrengst overige departementen	1 932	1 125	- 807
Opbrengst derden	9 039	14 750	5 711
Rentebaten	292	647	355
Buitengewone baten	0	0	0
Exploitatiebijdrage	0	0	0
Verborgene opbrengsten	6 800	6 839	39
Totaal baten	91 772	110 261	18 489
Lasten			
Apparaatskosten			
* personele kosten	58 970	77 480	18 510
* materiële kosten	19 725	21 229	1 504
Rentelasten	621	328	- 293
Afschrijvingskosten			
* materieel	2 508	2 556	48
* immaterieel	2 698	738	- 1 960
Overige lasten			
Dotaties aan voorzieningen	450	- 1 163	- 1 613
Buitengewone lasten	0	23	23
Verborgene lasten	6 800	6 839	39
Totaal lasten	91 772	108 030	16 258
Saldo van baten en lasten	0	2 231	2 231

Kasstroomoverzicht voor het jaar 2006

Bedragen x € 1 000			
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
Omschrijving	Oorspronkelijk vast-gestelde begroting	Realisatie	Verschil realisatie en oorspronkelijk vast-gestelde begroting
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2006	7 985	11 791	3 806
2. Totaal operationele kasstroom	5 206	5 911	705
3a. Totaal investeringen (-/-)	- 10 040	- 10 434	- 394
3b. Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	- 10 040	- 10 434	- 394
4a. Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0
4b. Eenmalige storting door moederdepartement (+)	0	0	0
4c. Aflossingen op leningen (-/-)	- 5 206	- 2 099	3 107
4d. Beroep op leenfaciliteit (+)	10 040	8 046	- 1 994
4. Totaal financieringskasstroom	4 834	5 947	1 113
5. Rekening-courant RHB 31 december 2005(=1+2+3+4)	7 985	13 215	5 230

Dienst Regelingen (DR)

Profiel

Dienst Regelingen is per 1 januari 2006 een baten-lastendienst van het Ministerie van LNV. Samen met enkele andere uitvoerende organisaties van het Ministerie is DR de «huisuitvoerder» van LNV regelingen. Het moederdepartement is de belangrijkste opdrachtgever van DR. Daarnaast streeft DR er actief naar om met haar expertise op het gebied van met name de uitvoering van «Europese regelingen» en als facilitair bedrijf bij crisis, ook – op niet-commerciële basis – andere (overheids)opdrachtgevers te verwerven. DR wil daarbij *partner in beleid* zijn voor opdrachtgevers vanuit een transparante en zakelijke verhouding. De opdrachten van DR betreffen met name:

De uitvoering van EU-regelingen, verordeningen en verplichtingen;

- Identificatie en Registratie van dieren, percelen en bedrijven;
- Vergunningen en ontheffingen;
- Subsidieregelingen en financieringsregelingen;
- Het plattelandsontwikkelingsbeleid;
- Het mestbeleid;
- De crisisbestrijding.

Enerzijds gaat het om het uitvoeren van subsidieregelingen (bijvoorbeeld: ooi-premiereregeling), waarbij de subsidieverkrijger «voordeel» heeft bij de uitvoering. Anderzijds betreft het de uitvoering «regulerende regelingen» (bijvoorbeeld in het mestbeleid, dat gericht is op het bereiken van milieudoelstellingen). Doelgroepen zijn met name agrarische ondernemers, maar ook bijvoorbeeld organisaties als natuurbeschermingsorganisaties.

Het jaar 2006 was een bijzonder jaar voor DR. Twee zeer grote regelingen, namelijk het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en het Nieuw Mestbeleid (NMB), werden in exploitatie genomen. Daarnaast is DR benoemd tot Certificerende Autoriteit voor de Structuurfondsen ESF en EFRO. Tenslotte werd in oktober 2006 de betaalfunctie van de product-schappen overgenomen.

De balans per 31 december 2005 fungeert als openingsbalans voor de jaarrekening 2006 voor de baten-lastendienst.

Financieel resultaat

Dienst Regelingen heeft over 2006 een negatief resultaat gerealiseerd van circa € 4,6 mln. Er was van een sluitende begroting 2006 uitgegaan. De baten zijn circa € 0,6 mln. hoger. Naast een lagere opbrengst moederdepartement (€ 5,0 mln.) en een lagere opbrengst overige departementen (€ 0,9 mln) staat een hogere opbrengst derden (5,6 mln.) en hogere rentebaten (€ 0,5 mln.). De lasten zijn circa € 5,1 mln hoger ten opzichte van de begroting. De personele lasten zijn lager dan begroot (€ 6,8 mln.), terwijl de materiële lasten fors hoger zijn (€ 14,0 mln.). Dit heeft vooral te maken met hogere kosten voor nieuwe systemen die de werkprocessen verbeteren (EBS) en die de administratieve lastendruk verminderen (EDV) en kosten voor drukwerk en communicatie. De afschrijvingen zijn lager dan begroot (€ 4,2 mln).

Balans per 31 december 2006

Bedragen x € 1 000		
	31-12-2006	31-12-2005*
Activa		
Immateriële vaste activa	39 452	25 848
Materiële vaste activa		
* grond en gebouwen	1 153	1 114
* installaties en inventarissen	1 928	2 327
* overige materiële vaste activa	2 789	3 718
Onderhanden werk	8 454	0
Debiteuren	9 550	3 045
Nog te ontvangen	20 630	7 790
Liquide middelen	16 829	36 978
Totaal activa	92 331	80 820
Passiva		
Eigen Vermogen		
* exploitatiereserve	8 562	7 064
* onverdeeld resultaat	- 4 573	1 498
Leningen bij het MvF	27 000	21 836
Schuld aan het Moederdepartement	0	312
Voorzieningen	2 528	1 000
Crediteuren	13 113	9 797
Nog te betalen	45 701	39 313
Totaal passiva	92 331	80 820

* het betreft de definitieve openingsbalans van DR zoals deze bij 1e suppletore begroting 2006 is vastgesteld.

Gespecificeerde verantwoordingsstaat 2006

Bedragen x € 1 000			
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
Omschrijving	Oorspronkelijk vast-gestelde begroting	Realisatie	Vershil realisatie en oorspronkelijk vast-gestelde begroting
Baten			
Opbrengst moederdepartement	145 486	140 493	- 4 993
Opbrengst overige departementen	2 000	1 089	- 911
Opbrengst derden	15 099	20 699	5 600
Rentebaten	600	1 118	518
Bijzondere baten	0	354	354
Totaal baten	163 185	163 753	568
Lasten			
Apparaatskosten			
* personele kosten	84 657	77 826	- 6 831
* materiële kosten	62 338	76 291	13 953
Rentelasten	934	931	- 3
Afschrijvingskosten			
* materieel	2 459	2 851	392
* immaterieel	12 797	8 199	- 4 598
Overige lasten	0		
* Dotaties voorzieningen	0	2 228	2 228
* Buitengewone lasten	0		
Totaal lasten	163 185	168 326	5 141
Saldo van baten en lasten	0	- 4 573	- 4 573

Kasstroomoverzicht voor het jaar 2006

Bedragen x € 1 000			
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
Omschrijving	Oorspronkelijk vast-gestelde begroting	Realisatie	Vershil realisatie en oorspronkelijk vast-gestelde begroting
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2006	20 194	36 975	16 781
2. Totaal operationele kasstroom	15 256	- 3 893	- 19 149
Totaal investeringen (-/-)	- 14 500	- 23 365	- 8 865
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0		
3. Totaal investeringskasstroom	- 14 500	- 23 365	- 8 865
Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0
Eenmalige storting door het moederdepartement (+)	0	0	0
Aflossingen op leningen (-/-)	- 11 818	- 12 891	- 1 073
Beroep op leenfaciliteit (+)	14 500	20 000	5 500
4. Totaal financieringskasstroom	2 682	7 109	4 427
5. Rekening-courant RHB 31 december 2006 (=1+2+3+4)	23 632	16 826	- 6 806

Plantenziektenkundige Dienst (PD)

Profiel

De opdracht van de Plantenziektenkundige Dienst is het weren, vrijwaren, bestrijden en beheersen van ziekten en plagen in de plantaardige sector. Dit om een duurzame, concurrerende en veilige land- en tuinbouw te bevorderen, de handel zoveel mogelijk ongestoord te laten plaatsvinden en het Nederlands landschap in stand te houden. Een duurzame, veilige en concurrerende land- en tuinbouw betekent onder andere minder gebruik en minder afhankelijkheid van chemische bestrijdingsmiddelen. Het voorkomen, dan wel beperken van ziekten en plagen levert daaraan een belangrijke bijdrage. De Plantenziektenkundige Dienst voert deze taak uit in het kader van de Plantenziektenwet, Europese regelgeving en internationale verdragen.

Voor de uitvoering van wettelijke taken waarop het profijtbeginsel niet van toepassing is, en voor beleidsondersteuning ten behoeve van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ontvangt de Plantenziektenkundige Dienst een bijdrage van het ministerie van LNV. Voor de uitvoering van wettelijke taken waarop het profijtbeginsel van toepassing is, brengt de Plantenziektenkundige Dienst een in beginsel kostendekkend tarief (retributie) in rekening. Indien de dienst, afgeleid van zijn kerntaken, opdrachten voor derden uitvoert, betreft dat opdrachten die niet conflictueren met de wettelijke taken en bijdragen aan kennis en/of gelijkmatige arbeidsfilm.

Financieel resultaat

Het jaar 2006 sluit af met een nihil resultaat.

Ten opzichte van de begroting zijn de gerealiseerde baten in 2006 31% hoger. De gerealiseerde opbrengst derden benadert de begroting. De totale baten komen € 8,5 mln. hoger uit dan begroot met name als gevolg van de € 8,4 mln. hogere LNV-bijdrage. De totale lasten over 2006 zijn

€ 4,7 mln. hoger uitgevallen dan oorspronkelijk begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere kosten voor huisvesting (€ 2,7 mln) en hogere materiële kosten (€ 1,6 mln).

Balans per 31 december 2006

Bedragen x € 1 000		
	31-12-2006	31-12-2005
Activa		
Immateriële activa	1 104	972
Materiële activa		
– grond en gebouwen	–	–
– installaties en inventarissen	2 337	2 083
– overige materiële vaste activa	390	499
Vorraden	–	–
Debiteuren	1 905	3 394
Nog te ontvangen	2 056	2 880
Liquide middelen	4 631	908
Totaal activa	12 423	10 736
Passiva		
Eigen vermogen		
– exploitatiereserve	0	1 068
– verplichte reserve	–	–
– onverdeeld resultaat	–	– 1 198
Leningen bij MvF	3 183	3 567
Voorzieningen	196	698
Crediteuren	1 113	1 169
Nog te betalen	7 931	5 432
Totaal passiva	12 423	10 736

Gespecificeerde verantwoordingsstaat 2006

Bedragen x € 1 000			
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
Omschrijving	Oorspronkelijk vast-gestelde begroting	Realisatie 2006	Verschil realisatie en oorspronkelijk vast-gestelde begroting
Baten			
Opbrengst moederdepartement	11 798	20 178	8 380
Opbrengst derden	14 700	14 493	- 207
Rentebaten	50	130	80
Buitengewone baten		311	311
Bijzondere baten			
Totaal baten	26 548	35 112	8 564
Lasten			
Apparaatskosten			
* personele kosten	19 314	19 450	136
* materiële kosten	9 900	14 223	4 323
Rentelasten	150	140	- 10
Afschrijvingskosten			
* materieel	570	657	87
* immaterieel	450	443	- 7
Overige lasten			
* dotaties voorzieningen	30	184	154
* buitengewone lasten	0	15	15
Totaal lasten	30 414	35 112	4 698
Saldo van baten en lasten	- 3 866	-	3 866

Kasstroomoverzicht voor het jaar 2006

Bedragen x € 1 000			
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
Omschrijving	Oorspronkelijk vast-gestelde begroting	Realisatie	Verschil realisatie en oorspronkelijk vast-gestelde begroting
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2006	504	892	388
2. Totaal operationele kasstroom	1 151	5 363	4 212
3a. Totaal investeringen (-/-)	- 2 504	- 1 377	1 127
3b. Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	-	-	-
3. Totaal investeringskasstroom	- 2 504	- 1 377	1 127
4a. Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	-	-	-
4b. Eenmalige storting door moederdepartement (+)	-	130	130
4c. Aflossingen op leningen (-/-)	- 1 200	- 1 184	16
4d. Beroep op leenfaciliteit (+)	2 500	800	- 1 700
4. Totaal financieringskasstroom	1 300	- 254	- 1 554
5. Rekening-courant RHB 31 december 2006 (=1+2+3+4)	451	4 624	4 173

Voedsel en Waren Autoriteit (VWA)

Profiel

De Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) is binnen de rijksoverheid integraal verantwoordelijk voor het toezicht, de risicocommunicatie en de onafhankelijke risicobeoordeling op het terrein van voedsel- en productveiligheid en diergezondheid. Door de koppeling van deze drie kerntaken wil de VWA haar missie «zichtbare risicoreductie» realiseren.

De VWA bestaat uit 4 dienstonderdelen, namelijk de directie Toezicht-beleid & Communicatie, de Dienst Uitvoering, het bureau Risicobeoordeling en de directie Bedrijfsvoering.

In 2006 is de VWA gestart als baten-lastendienst van het ministerie van LNV. Het personeelsbestand van de VWA is door de bezuinigingen niet op haar formatieve sterkte gebracht en blijft met een bezetting van 1647 FTE eind 2006 hier ruim 178 FTE onder.

In het kader van de overdracht bandkeuring worden de PM keuringen door KDS uitgevoerd. De facturering van deze diensten vindt wel door de VWA plaats. De VWA draagt het debiteurenrisico voor de geleverde diensten door KDS. De opbrengsten van deze geleverde diensten en de kosten die de inhuur van KDS met zich meebrengt zijn niet in het resultaat meegenomen omdat deze activiteiten niet meer tot het takenpakket van de VWA behoren. De balansposten van de KDS administratie, waaronder de vergoeding voor het debiteurenrisico, zijn gezien het feit dat de VWA risicodragend is, wel in de jaarrekening opgenomen.

Financieel resultaat

Het resultaat van de VWA is – € 0,2 mln. De opbrengsten zijn ruim € 15 mln. en de kosten zijn ruim € 14 mln. hoger dan de begroting. Dit wordt veroorzaakt doordat in de begroting geen rekening gehouden is met de kosten voor de overdracht van de bandkeuring ad € 6,5 mln., de gestegen lonen en prijzen ad € 3,2 mln en de tijdelijke formatie ad € 2,9 mln. Daarnaast zijn extra kosten (o.a. inhuur practitioners) ad € 2,1 mln. als gevolg van Blue Tongue en overige verdenkingen en € 3,0 mln. als gevolg van de overgang naar de nieuwe VWA (harmonisatie arbeidsvoorwaarden) gemaakt.

Balans per 31 december 2006

Bedragen x € 1 000		
	31-12-2006	31-12-2005
Activa		
Immateriële activa	2 256	1 479
Materiële activa		
– grond en gebouwen	0	0
– installaties en inventarissen	18 422	19 976
– overige materiële vaste activa	0	0
Vorraden	1 339	1 324
Debiteuren	8 245	4 836
Nog te ontvangen	13 862	15 220
Liquide middelen	– 71	137
Totaal activa	44 053	42 972
Passiva		
Eigen vermogen		
– exploitatiereserve	0	748
– verplichte reserves	0	0
– onverdeeld resultaat	– 156	– 2 965
Leningen bij het MvF	25 484	25 051
Voorzieningen	200	574
Crediteuren	5 333	6 049
Nog te betalen	13 192	13 515
Totaal passiva	44 053	42 972

Gespecificeerde verantwoordingsstaat 2006

Bedragen x € 1 000			
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
	Oorspronkelijk vast-gestelde begroting	Realisatie	Verschil realisatie en oorspronkelijk vast-gestelde begroting
Baten			
Opbrengst moederdepartement	20 859	43 940	23 081
Opbrengst overige departementen	76 718	78 092	1 374
Opbrengsten DGF	0	2 275	2 275
Opbrengst derden	56 490	42 449	- 14 041
Rentebaten	100	118	18
Overige baten	0	2 088	2 088
Buitengewone baten	0	329	329
Totaal baten	154 167	169 291	15 124
Lasten			
Apparaatskosten	147 315	160 970	13 655
- personele kosten	101 340	105 946	4 606
- materiële kosten	45 975	55 024	9 049
Rentelasten	1 072	933	- 139
Afschrijvingskosten	6 218	6 603	385
- materieel	5 586	5 723	137
- immaterieel	632	880	248
Overige lasten			
Dotaties voorzieningen	500	433	- 67
Buitengewone lasten	0	508	508
Totaal lasten	155 105	169 447	14 342
Saldo van baten en lasten	- 938	- 156	782

Kasstroomoverzicht voor het jaar 2006

Bedragen x € 1 000			
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
Omschrijving	Oorspronkelijk vast-gestelde begroting	Realisatie	Verschil realisatie en oorspronkelijk vast-gestelde begroting
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2006	7 090	137	- 6 953
2. Totaal operationele kasstroom	5 280	3 312	- 1 968
3a. Totaal investeringen (-/-)	- 6 170	- 6 170	0
3b. Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	- 6 170	- 6 170	0
4a. Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0
4b. Eenmalige storting door moederdepartement (+)	0	2 217	2 217
4c. Aflossingen op leningen (-/-)	- 5 566	- 5 628	- 62
4d. Beroep op leenfaciliteit (+)	6 170	6 061	- 109
4. Totaal financieringskasstroom	604	2 650	2 046
5. Rekening-courant RHB 31 december 2006 (=1+2+3+4)	6 804	- 71	- 6 875

1. Inleiding

Deze bijlage biedt inzicht in de Europese geldstromen die relevant zijn voor de beleidsterreinen van het ministerie van LNV. Zij bevat een samenhangend overzicht van deze geldstromen en de co-financiering met LNV-middelen en middelen van andere overheden en private partijen. De betreffende EU-middelen zijn gestoeld op het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) en het Structuurbeleid.

Binnen het GLB zijn twee pijlers te onderscheiden. De eerste pijler bestaat voor een klein deel nog uit het klassieke markten prijsbeleid en voor het grootste deel uit de zgn. (al dan niet ontkoppelde inkomenssteun). De tweede pijler is het plattelandsbeleid. Het markt- en prijsbeleid richt zich op het stabiliseren van de landbouwprijzen en -inkomens. Hiervoor worden instrumenten ingezet als exportrestituties en interventiemaatregelen. Dit klassieke markt- en prijsbeleid is de laatste jaren stap voor stap afgebouwd en inmiddels grotendeels vervangen door een generiek systeem, de van de productie ontkoppelde directe inkomenssteun, die is verbonden aan maatschappelijke prestaties op het gebied van milieu, natuur, voedselveiligheid en dierenwelzijn. Het plattelandsbeleid richt zich op versterking van de concurrentiekracht van de landbouw, op diversificatie van de plattelandseconomie en op het zorg te dragen voor natuur- en landschapsbeheer.

Het GVB is in de eerste plaats gericht op de ontwikkeling van een verantwoorde visserijketen waarmee een evenwichtige en duurzame exploitatie van de visstand wordt bevorderd. Hiertoe zijn in EU-verband regels opgesteld onder andere ten aanzien van minimummaaswijdten, minimummaten, gesloten tijden en gebieden en beperkingen voor bepaalde visserijmethoden. Tevens zijn afspraken gemaakt ter bevordering van stabiliteit van de vismarkt.

Het structuurbeleid is tot slot gericht op versterking van de sociale en economische cohesie tussen de regio's in de EU. Naast het plattelandsbeleid uit de 2e pijler van het GLB, zijn ook vanuit dit beleid maatregelen gericht op de ontwikkeling van het platteland aan de orde.

2. Geldstromen

Aan de genoemde elementen van het Europese beleid op het terrein van LNV zijn geldstromen naar de lidstaten verbonden. De subsidies uit hoofde van de eerste en tweede pijler van het GLB komen voor het boekjaar 16 oktober 2005–15 oktober 2006 nog uit dezelfde Europese financieringsbron, te weten het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw (EOGFL, afdeling Garantie). Vanaf 16 oktober 2006 bestaan er twee fondsen voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, te weten het Europese Landbouwgarantiefonds (ELGF) en het Europese Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELPO).

De geldstromen uit de eerste pijler hebben voornamelijk betrekking op prijs- en inkomensondersteunende instrumenten en worden volledig Europees gefinancierd. Bij de plattelandsmaatregelen uit de 2e pijler dient er sprake te zijn van nationale co-financiering door de overheid.

Het GVB bestaat voornamelijk uit gezamenlijke afspraken en regelgeving op communautair niveau. De gezamenlijke afspraken en regelgeving uit

het GVB worden vanuit Brussel ondersteund door subsidies verbonden aan het Financieringsinstrument voor de Oriëntatie van de Visserij (FIOV).

Voor de uitvoering van het Europees structuurbeleid zijn meerjarige afspraken over doelstellingen gemaakt (Doelstelling 2 en Leader+). De afspraken verbonden aan Leader+ worden ondersteund door subsidies vanuit het Europees Oriëntatie – en Garantiefonds voor de Landbouw, afdeling Oriëntatie (EOGFL, O). De afspraken verbonden aan Doelstelling 2 worden deels medegefinancierd vanuit EOGFL,O.

In tabel 1 is een overzicht van de ontvangen programma-gelden vanuit de EU opgenomen. De uitgaven uit hoofde van het markt- en prijsbeleid en de inkomenssteun geschieden buiten begrotingsverband en komen via officieel erkende betaalorganen in Nederland rechtstreeks vanuit de EU bij de belanghebbende terecht. Deze uitgaven worden door de betaalorganen (buiten de LNV-begroting) verantwoord richting de Europese Commissie. Uitgaven en ontvangsten voor plattelandsbeleid die behoren tot het Plattelandsontwikkelingsplan (POP) worden voor wat betreft de uitgaven door LNV en de cofinanciering uit EOGFL-Garantie (ontvangsten) wél op de LNV-begroting verantwoord.

Via de Jaarbrief Structuurfondsen zal de Tweede Kamer in het najaar van 2007 afzonderlijk worden geïnformeerd over de realisatiecijfers in 2006.

Tabel 1 Programma-uitgaven voor het jaar 2006; begroting en realisatie						
(bedragen x € 1 mln.)	Begroting 2006			Realisatie 2006		
Financieringsbron Beleid	LNV	Overig*	EU	LNV	Overig*	EU
GLB/Plattelandsbeleid						
Duurzame landbouw	20	81	19	19	59	12
Natuur en landschap	21	16	23	20	12	23
Waterbeheer	2	20	10	11	32	16
Diversificatie	2	7	2	2	11	4
Recreatie en toerisme	0	9	5	0	11	6
Leefbaarheid	0	11	6	0	16	8
Totaal	45	144	65	52	130	69
GLB/Markt – en prijsbeleid						
Inkomens-/productiesteun	n.v.t.	n.v.t.	754	n.v.t.	n.v.t.	893
Interventies en restituties	n.v.t.	n.v.t.	346	n.v.t.	n.v.t.	454
Totaal	n.v.t.	n.v.t.	1 100	n.v.t.	n.v.t.	1 347

* overig, zijnde provincies, gemeenten, waterschappen en private partijen

In bovenstaande tabel zijn de gerealiseerde financieringsstromen voor het jaar 2006 die samenhangen met het plattelandsbeleid afgezet tegen de begroting 2006. Uitgaven en ontvangsten voor plattelandsbeleid die zijn ondergebracht in het Plattelandsontwikkelingsplan (POP) worden voor wat betreft de uitgaven door LNV en de bijbehorende EU co-financiering op de LNV-begroting verantwoord. In het POP zijn zes prioritaire beleids-thema's te onderscheiden. Ter uitvoering van de maatregelen uit de Verordening, worden rijksregelingen en provinciale programma's ingezet. Er is bijna € 4 mln meer aan EU cofinanciering ontvangen dan begroot. In 2006 zijn er in het POP meer provinciale projecten én rijksregelingen uitgevoerd dan geraamd. Daardoor is de realisatie van LNV uitgaven en van overige partijen hoger dan begroot. De uitgaven op het onderdeel duurzame landbouw zijn lager uitgevallen dan begroot. Dit komt met

name door het intrekken van een aantal herverkavelingsprojecten. De uitgaven op het onderdeel waterbeheer zijn hoger dan begroot, omdat er in 2006 meer projecten zijn uitgevoerd dan oorspronkelijk begroot. Met name onder de SGB (Subsidie Gebiedsgericht Beleid) is meer gerealiseerd.

Tegenover de Europese subsidie-uitgaven staan ook afdrachten aan de EU. De voor LNV relevante afdrachten zijn de zogenaamde douanerechten op landbouwproducten en productieheffingen, die onderdeel uitmaken van de Eigen Middelen van de Europese Unie. Deze ontvangsten worden verantwoord op artikel 29 van de LNV-begroting. Tabel 2 bevat de gerealiseerde ontvangsten in 2006. Deze ontvangsten worden onder aftrek van een perceptiekostenvergoeding (25%) afgedragen aan de EU.

Tabel 2 Ontvangsten in 2006 uit hoofde van heffingen en douanerechten op landbouwproducten (x € 1 mln)		
	Begroting	Realisatie
Douanerechten op landbouwproducten	245	316
Productieheffingen	25	20
Totaal douanerechten en heffingen	270	336

3. De eerste pijler van het GLB (markt- en prijsbeleid, inkomenssteun)

Het markt- en prijsbeleid richt zich op de stabilisatie van landbouwmarkten en -inkomens. Sinds 1992 is er sprake van continue hervormingen van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. In hoofdlijnen kan worden gesteld dat de klassieke instrumenten als exportrestituties, productiesteun en interventie getransformeerd worden naar vormen van inkomenscompensatie.

In juni 2003 is een nieuwe fase ingegaan in het proces van de hervorming van het GLB. Het belangrijkste kenmerk van deze hervorming is dat de inkomenssteun ontkoppeld wordt van de productie en omgezet wordt in de bedrijfstoelageregeling. Andere kenmerken zijn:

- Om in aanmerking te (blijven) komen voor de inkomenssteun moet de agrarische producent voldoen aan maatschappelijke randvoorwaarden (ten aanzien van dierenwelzijn, voedselveiligheid, milieu, etc.), de zogeheten cross-compliance,. Bij onvoldoende naleving wordt de producent gekort op zijn inkomenssteun.
- Verplichte afoming (modulatie) van middelen van de eerste pijler (markt- en prijsbeleid) ten behoeve van de tweede pijler (plattelandbeleid) van het GLB.

De controle op cross-compliance is per 2005 gestart. In 2006 heeft de ont koppeling van de productie plaatsgevonden. Een groot aantal steunregelingen (zoals akkerbouw, dierlijke regelingen met uitzondering van slachtpremies) zijn daarbij opgenomen in de bedrijfstoelageregeling. De hervorming van het GLB, de zogeheten bedrijfstoelageregeling (ontkoppeling van steun via toeslagrechten en cross-compliance) is in 2006 de finale fase ingegaan. Voor alle belanghebbenden (ca 80 000 in getal) heeft DR de toeslagrechten vastgesteld en voor het eerst is op basis

hiervan tot uitbetaling overgegaan. Tevens konden bedrijven waarvan de referentie-periode niet representatief was een beroep doen op de nationale reserve voor extra toeslagrechten. De aangiften konden in 2006 weer per internet worden gedaan. Nieuw was dat door de hervorming van de suikermarktordening ook de teelt van suikerbieten is opgenomen in de bedrijfstoelageregeling. Spannende momenten waren er rond de informatie-verstrekking (LNV-loket) rond de aanvraag datum van de subsidie en het (deels) kunnen uitbetalen in 2006. Dankzij goed samenspel tussen DR, LNV-beleidsdirecties, de Productschappen en in overleg met de Europese Commissie is de implementatie van de bedrijfstoelageregeling succesvol verlopen.

Ten aanzien van het markt- en prijsbeleid is LNV verantwoordelijk voor een recht- en doelmatige uitvoering. De programma-uitgaven (zie ook tabel 1 met de programma-uitgaven voor het jaar 2006) worden ten laste van het EOGFL-garantie gebracht en worden buiten begrotingsverband verantwoord. De nationale uitvoering van het markt- en prijsbeleid is aan stringente Europese voorwaarden gebonden die met name de rechtmatigheid van de uitvoering moeten waarborgen. Het aantal en de omvang van financiële correcties (apurement) geven een indicatie van de mate van rechtmatigheid van de uitvoering. Daarnaast wordt ingezet op een doelmatige uitvoering van het markt- en prijsbeleid.

4. De tweede pijler van het GLB (plattelandsbeleid)

In 2000 heeft de EU naast de eerste pijler van het GLB de zogenaamde tweede pijler geïntroduceerd: het plattelandsbeleid. Dit beleid krijgt vorm via de Europese Kaderverordening Plattelandsontwikkeling, die voor Nederland is uitgewerkt in een nationaal Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP). Dit nationale POP is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van rijk en provincies. De afspraken ter zake zijn vastgelegd in een bestuursovereenkomst op hoofdlijnen en provinciale uitvoeringsprogramma's. Het rijk is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van het POP. Het financiële belang van het POP zal in de toekomst steeds meer toenemen, mede op grond van de in juni 2003 gemaakte afspraken over verplichte afroming (modulatie) van gelden uit de eerste pijler van het GLB ten behoeve van het Europese plattelandsbeleid. Deze gelden zijn met ingang van 2006 beschikbaar gekomen.

Met het POP is in 2006 voor € 69 mln. Europese financiering verkregen. Nationale overheidsinstellingen en particulieren hebben € 261 mln. bijgedragen (zie tabel 1). Jaarlijks wordt voor 30 juni gerapporteerd aan de Europese Commissie over de voortgang van de uitvoering. Dit gebeurt op basis van communautair voorgeschreven criteria.

5. De structuurfondsen: Doelstelling 2, LEADER+ en FIOV.

Vanuit de structuurfondsen zijn voor LNV Doelstelling 2, Leader+ en het Financieringsinstrument voor de Oriëntatie van de Visserij (FIOV) van belang. Doelstelling 2 levert een bijdrage aan de ondersteuning van de economische en sociale omschakeling van in structurele moeilijkheden verkerende zones. Leader+ levert een bijdrage aan het stimuleren en integreren van innovatieve bottom-up initiatieven gericht op het ontwikkelen van een duurzaam en multifunctioneel platteland waar sociale en economische ontwikkeling samengaan met een behoud en versterking van natuurlijke, landschappelijke en milieuwwaarden. Het FIOV is gericht op het ondersteunen van de herstructurering van de visserijsector.

Voor de bovengenoemde verschillende instrumenten uit de structuurfondsen worden binnen de lidstaten meerjarige uitvoeringsprogramma's opgesteld. Deze programma's, op basis waarvan de subsidies uit de structuurfondsen worden toegekend, worden veelal opgesteld en uitgevoerd door andere overheden in samenwerking met private partijen op regionaal of lokaal niveau. De coördinerende verantwoordelijkheid voor de besteding van de middelen, zowel richting de Europese Commissie als richting de Tweede Kamer, ligt echter bij de rijksoverheid.

De structuurprogramma's binnen D2 en Leader+ ontvangen vanuit de EU bijdragen uit respectievelijk het Europees Fonds voor de Regionale Ontwikkeling (EFRO) en EOGFL-Oriëntatie. Rijk, provinciale en lokale overheden en private partijen nemen de co-financiering vanuit Nederland voor hun rekening.

In Nederland is er sprake van een zekere samenhang tussen het plattelandsbeleid van het GLB zoals dat is uitgewerkt in het plattelandsontwikkelingsprogramma (POP, opgesteld op grond van Verordening 1257/99) en het regionale beleid dat gevoerd wordt in het kader van de Doelstelling 2 (voor zover dit betrekking heeft op plattelandsontwikkeling) en Leader+ (Verordening 1260/99). De acties in het kader van Doelstelling 2 (agrarisch luik) en Leader+ hebben een aanvullend karakter t.a.v. de acties in het kader van het POP.

Doelstelling 2

Het kabinet beoogt onder meer via Doelstelling 2 een impuls te geven aan de noodzakelijke reconstructie van delen van Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Brabant en Limburg. Dit gebeurt door ruimtelijke, economische en sociale ontwikkelingen te stimuleren.

De Enkelvoudige Programmerings Documenten (EPD's) voor Oost- en Zuid-Nederland die onder doelstelling 2 vallen betreffen zowel een industriële als plattelandscomponent. Inhoudelijk zijn respectievelijk EZ en LNV hiervoor gezamenlijk verantwoordelijk. LNV heeft echter alleen coördinerende verantwoordelijkheid ten aanzien van het EPD Oost-Nederland. EZ heeft dit ten aanzien van het EPD Zuid-Nederland.

De nationale uitgaven die in het kader van Doelstelling 2 als co-financiering onder het EDP Oost- of Zuid-Nederland vallen komen ten laste van artikel 27 Reconstructie.

Bij D2 is LNV verantwoordelijk voor EPD Oost-Nederland. Het algemene beeld over de uitvoering van de programma's is positief: de toekenning van subsidies en de realisatie van projecten vertonen een stijgende lijn. Hierbij is het goed om te weten dat de programma's weliswaar formeel eind 2006 aflopen, maar dat committeringen en betalingen nog mogen doorlopen tot en met 2008.

Via de Jaarbrief Structuurfondsen zal de Tweede Kamer in het najaar van 2007 afzonderlijk worden geïnformeerd over de realisatiecijfers in 2006.

LEADER+

Het communautair initiatief LEADER+ richt zich op plattelandsontwikkeling en heeft als belangrijkste doel «het stimuleren en integreren van innovatieve bottom-up initiatieven gericht op het ontwikkelen van een duurzaam en multifunctioneel platteland waar sociale en economische ontwikkeling samengaan met een behoud en versterking van natuurlijke, landschappelijke en milieuwaarden».

Inhoudelijk geven de Nederlandse leaderprogramma's een goed resultaat als het gaat om de indicatoren.

Via de Jaarbrief Structuurfondsen zal de Tweede Kamer in het najaar van 2007 afzonderlijk worden geïnformeerd over de realisatiecijfers van alle regio's in 2006.

Financieringsinstrument voor Oriëntatie van de Visserij (FIOV)

In het kader van de Europese Structuurfondsen zijn bijstandsprogramma's voorzien ten behoeve van de visserijsector. Het doel hiervan is richting te geven aan de herstructurering van de visserijsector en deze herstructurering te vergemakkelijken. Deze bijstandsprogramma's worden bekostigd vanuit het Financieringsinstrument voor de Oriëntatie van de Visserij (FIOV). Doelstellingen van het FIOV zijn 1) de ontwikkeling van de visserij-inspanning die aansluit bij de duurzame exploitatie van de visbestanden en 2) het stimuleren van modern ondernemerschap.

Het Financieringsplan FIOV 2000–2006 is onderverdeeld in 5 zwaartepunten, te weten:

- Aanpassing visserij-inspanning
- Vernieuwing/modernisering visserijvloot
- Aquacultuur en binnenvisserij
- Overige maatregelen
- Technische bijstand

Ten behoeve van de bijstandsprogramma's voor de visserijsector stelt elke lidstaat een Enkelvoudig ProgrammeringsDocument (EPD) op. De Europese Commissie dient dit goed te keuren. Het huidige EDP heeft een looptijd van 7 jaar (2000 tot en met 2006).

De nationale uitgaven voor de structuurmaatregelen in de visserijsector die als co-financiering onder het EPD vallen, komen ten laste van het beleidsartikel «Duurzaam ondernemen» (beleidsartikel 21).

Naast de bovengenoemde bijstandsprogramma's profiteert de visserijsector ook via het EPD Flevoland van gelden uit het FIOV. Het EPD Flevoland vloeit voort uit de benoeming van Flevoland als ontwikkelingsgebied onder doelstelling 1 van de structuurfondsen en valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Economische Zaken. Op basis van dit EPD ontvangt de provincie zelfstandig een bijdrage uit het FIOV voor de visserijsector op haar grondgebied.

Financieringsbron Beleid	Begroting 2006			Realisatie 2006		
	LNV	Overig*	EU	LNV	Overig*	EU
Structuurbeleid FIOV (inclusief FIOV-Flevoland)	5	–	4	23	–	11

* overig, zijnde provincies, gemeenten, waterschappen en private partijen.

Toelichting:

In 2005 is het plan opgevat geld uit te trekken voor een extra saneringsronde, waarvan het grootste gedeelte in 2006 tot uitbetaling is gekomen. De overschrijding t.o.v. de begroting is met name aan de post sanering toe te schrijven waarmee in de begroting geen rekening is gehouden. Van

de EU-bijdrage ad € 11 mln. is € 1,2 mln. daadwerkelijk ontvangen. De overige € 9,8 mln. is gedeclareerd maar nog niet binnen.

BIJLAGE ZBO'S EN RWT'S

Instelling	RWT	ZBO	Bijdrage LNV 2006 (x € 1 000)		(Beleids-)artikel(en)
			Realisatie	Begroting	
1. Hogere Agrarische Onderwijsinstellingen (HAS) (6)	j	n	53 935	55 826	26
2. Wageningen Universiteit	j	n	140 684	136 954	26
3. Agrarische Opleidingscentra (AOC's) (13)	j	n	394 104	372 421	26
4. Stichting Nederlandse Algemene Keuringsdienst Tuinbouw	j	j			
5. Stichting Nederlandse Algemene Keuringsdiensten (Zaai- en Pootgoed Landbouwgewassen) (NAK)	j	j			
6. Stichting Bloembollenkeuringsdienst (BKD)	j	j			
7. Stichting Centraal Orgaan voor Kwaliteitsaangelegenheden in de Zuivel (COKZ)	j	j	500		25
8. Stichting Controlebureau voor Pluimvee, Eieren en eiprodukten(CPE)	j	j			
9. Stichting Kwaliteitscontrolebureau voor Groente en Fruit (KCB)	j	j	–	248	21
10. Stichting Kwaliteitscontrole Alternatieve Landbouwproductiemethoden (SKAL)	j	j			
11. Staatsbosbeheer	j	j	83 916	77 695	23 en 24
12. Faunafonds	j	j	10 694	5 700	23
13. Bureau Beheer landbouwgronden	j	j		55 004	23 en 24
14. Commissie Beheer Landbouwgronden	n	j		PM	
15. Centrale Grondkamer	n	j		160	29
16. Regionale Grondkamers Z, ZW, NW, N, O	n	j			
17. Reconstructiecommissie Grevelingen-Midden Delfland	n	j			24
18. Commissies voor de samenstelling van de Rassenlijst voor Landbouw-, Groente-, Fruit-, Sier- en Bosbouwgewassen	j	j			
19. College voor de Toelating van Bestrijdingsmiddelen (CTB)	j	j	1 856	261	21
20. Stichting Landelijke Inspectie Dienst voor Dieren (LID)	n	j	182	182	21
21. Inspectiedienst Gezelschapsdieren	n	j			
22. Raad voor het kwekersrecht	n	j		435	29
23. Voedselvoorzienings in- en verkoopbureau	j	j			
24. Stichting Borgstellingsfonds voor de Landbouw (BF)	j	j			
25. Stichting Ontwikkelings- en saneringsfonds voor de Landbouw	j	j			
26. Stichting Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Visserij	j	j		–	
27. Kamer voor de Binnenvisserij	n	j		–	
28. Stichting examens vakbekwaamheid honden en kattenbesluit (SEV)	j	j			
29. Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij (OVV)	n	j			
30. Erkende stamboekverenigingen (28x)	n	j			
31. Stichting DLO	j	n	192 757	173 968	26
32. Rendac	j	n	14 066	16 100	25
33. Stichting Nationaal Groenfonds	j	n	–	–	23, 24 en 27

BIJLAGE OPVOLGING VAN DE AANBEVELINGEN VAN DE ALGEMENE REKENKAMER

In deze bijlage wordt ingegaan op de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer op gesignaleerde onvolkomenheden in de bedrijfsvoering bij het departementale jaarverslag LNV en het Diergezondheidsfonds (DGF) 2005 en de maatregelen die zijn getroffen om de geconstateerde tekortkomingen in het verslagjaar en de jaren daarna te voorkomen.

Beheer voorschotten overdrachtsuitgaven

De Algemene Rekenkamer heeft evenals over 2004 in 2005 het voorschottenbeheer als een «onvolkomenheid» aangemerkt.

Reactie LNV:

De toezegging om alle oude voorschotten in 2006 af te wikkelen is nagenoeg gerealiseerd. Het toezicht is verscherpt o.a. door concrete afspraken over doelstellingen en monitoring van die afspraken via reguliere MCS-rapportages en eigen waarnemingen uit de administratie van openstaande voorschotten. In 2007 blijft het voorschottenbeheer een aandachtspunt (zie ook bedrijfsvoeringsparagraaf).

Administratie van het LNV-concern

De Algemene Rekenkamer heeft evenals over 2004 in 2005 de administratie van het LNV-concern als een «onvolkomenheid» aangemerkt.

Reactie LNV:

De toezegging om de administratie in het kader van de consolidatiefunctie te verbeteren is enerzijds gestand gedaan door uniformering van rekening-schema's en anderzijds door het verscherpen van het toezicht op de betrouwbaarheid van aangeleverde informatie via interne MCS-rapportages/managementverklaringen, eigen waarnemingen en tussentijdse informatie van de Auditdienst.

Subsidiebeheer

De Algemene Rekenkamer heeft evenals over 2004 in 2005 het subsidiebeheer als een «onvolkomenheid» aangemerkt.

Reactie LNV:

De toezegging om een volledig overzicht op te stellen voor het toetsen van de naleving van de voorschriften inzake het beheer van financiële regelingen is ultimo 2006 gerealiseerd. Met het bestaande toezicht op de invulling van het departementale beleid ter voorkoming en misbruik van subsidies is voldoende invulling gegeven aan de aanbeveling. Het toezicht voorziet onder andere in het gebruik van interne managementverklaringen en de toets van FEZ op naleving van departementale voorschriften (Handleiding Financiële Regelingen).

Het huidige LNV-subsidiebeleid is een verzameling van grote en kleine regelingen die nogal van elkaar verschillen. Deze verscheidenheid werkt door in de kosten van de uitvoering en de administratieve lasten van burgers en ondernemers. Dit is ongewenst. Om deze lasten terug te

dringen kiest LNV voor een modulair subsidiestelsel, dat bestaat uit een regeling met algemene bepalingen en toegespitste modules. Deze nieuwe «Regeling LNV-subsidies» is op 14 februari 2007 in de Staatscourant gepubliceerd.

Met genoemde maatregelen is de toezegging om het subsidiebeheer te verbeteren ingevuld.

Reviewbeleid

De Algemene Rekenkamer heeft evenals over 2004 in 2005 het reviewbeleid als een «onvolkomenheid» aangemerkt.

Reactie LNV:

De toezegging om achterstanden in de uitvoering van het reviewbeleid op te lossen is nagenoeg gestand gedaan. Het toezicht op accountantsverklaringen van ZBO's inzake rechtmatigheid en getrouwheid van verantwoorde uitgaven blijft ook in 2007 een aandachtspunt. Zo ontbrak over 2005 van 9 externe organisaties nog een accountantsverklaring inzake de rechtmatigheid. Het streven is er op gericht dat uiterlijk over 2006 aan alle eisen wordt voldaan. Het toezicht voorziet onder andere in het gebruik van interne managementverklaringen over het voldoen aan de gestelde eisen en een versterkte regierol op concernniveau.

Toezicht op het functioneren van de interne controle

De Algemene Rekenkamer heeft evenals over 2004 in 2005 het toezicht op het functioneren van de interne controle als een «onvolkomenheid» aangemerkt.

Reactie LNV:

De toezegging om duidelijke werkafspraken te maken tussen FEZ en de AD is gestand gedaan. FEZ houdt toezicht op het functioneren van de interne controle binnen LNV via reguliere MCS-rapportages/managementverklaringen, informatie uit eigen ervaringen en controle informatie van de AD.

BIJLAGE LIJST MET GEBRUIKTE AFKORTINGEN

AI	Aviaire influenza
AID	Algemene Inspectiedienst
AOC	Agrarische Onderwijs Centra
ALV	Algemene Levensmiddelen Verordening
AVB	Amerikaans vuilbroed
BBL	Beroepsbegeleidende Leerweg
BTG-traject	Brugfunctie TNO en Grote technologische instituten
BES	bilaterale (Agro)-economische samenwerkings-activiteiten
BOL	Beroeps Opleidende Leerweg
BSE	Bovine Spongiform Encephalopathy
CBRN	chemische, biologische, radiologische of nucleaire
CIDC	Centraal Instituut voor DierziekteControle
CLIENT	Controle Landbouwgoederen Import Export naar een Nieuwe Toekomst
CCFAC	Committee on Food Additives and Contaminants
CVO	Chief Veterinary Officers
DLG	Dienst Landelijk Gebied
DICTU	Dienst ICT Uitvoering
DLO	Dienst Landbouwkundig Onderzoek
DR	Dienst Regelingen
DK	Directie Kennis
EU	Europese Unie
ECS	Educatie en Competentie Studies
EFRO	Europees Fonds voor de Regionale Ontwikkeling
ESF	European Science Foundation
FIOV	Financieringsinstrument voor de Oriëntatie van de Visserij
FAO	Food and Agricultural Organisation van de Verenigde Naties
FES	Fonds Economische Structuurversterking
FPU	Flexibel Pensioen en Uittreden
GGO's	Genetisch Gemodificeerde Organismen
GLB	Gemeenschappelijke Landbouwbeleid
GKC	Groene Kennis Coöperatie
HACCP	Hazards Analysis of Critical Control Points
HAO	Hoger Agrarisch Onderwijs
HBO	Hoger Beroeps Onderwijs
I&H	Directie Industrie en Handel
I&R	Identificatie en Registratie
ICT	Informatie Communicatie Technologie
INGRA	InnovatieNetwerk Groene Ruimte en Agrocluster
IPC	Innovatie Praktijkcentra
KCE	KwaliteitsCentrum Examinering
KNAW	Koninklijke Nederlandse Academie voor de Wetenschappen
LNV	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LPC	Landelijke Pedagogische Centra
MBO	Middelbaar Beroeps Onderwijs
MPA	Medroxy-progestron-acetaat
MKB	Midden-Klein Bedrijf
MKZ	Mond- en Klauwzeer
MRSA	Methicilline Resistente Staphylococcus aureus
NCTb	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding

NVAO	Nederlandse Vlaamse Accreditatie Organisatie
NVVS	Nederlandse Vereniging van Sportvissersfederatie
OBN	Overlevingsplan bos en natuur
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
OVB	Ondersteuning bij visstandbeheer
PD	Plantenziektenkundige Dienst
PM	Project Management
PRA	Pet Risk Assessment
RIKILT	Instituut voor Voedselveiligheid
SBIR	Small Business Innovation Research Programma
UR	Universiteit en Researchcentrum
VD	Voedselkwaliteit en Diergezondheid
VD	Voedselkwaliteit en Diergezondheid
VO	Voortgezet Onderwijs
VBO	Voortgezet Beroeps Onderwijs
VMBO	Voortgezet Middelbaar Beroeps Onderwijs
VWA	Voedsel en Warenautoriteit
WVO	Wet op Voortgezet Onderwijs
WEB	Wet Educatie en Beroepsonderwijs
WO	Wetenschappelijk Onderwijs
WHW	Wet Hogeronderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek
WOT	Wettelijke Onderzoeks Taken
WU	Wageningen Universiteit
WUR	Wageningen Universiteit en Researchcentrum